

T.C.
MEVLANA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE
ART ZAMANLI BİR İNCELEME
1947 TARİHLİ TÜRKÇE I VE MEB 2014 TÜRKÇE 6 DERS KİTAPLARI
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADEM ÇELİK

KONYA
KASIM, 2015

T.C.
MEVLANA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE
ART ZAMANLI BİR İNCELEME
1947 TARİHLİ TÜRKÇE I VE MEB 2014 TÜRKÇE 6 DERS KİTAPLARI
ÖRNEĞİ

ADEM ÇELİK

Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde kabul edilen
yüksek lisans tezidir.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. MUSTAFA SARI

KONYA
KASIM, 2015

T.C.
MEVLANA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 19 / 11 / 2015

Tez Danışmanı :Prof. Dr. Mustafa SARI

Üye :Yrd. Doç. Dr. Selim EMİROĞLU

Üye :Yrd. Doç. Dr. Mehmet YASTI

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

İsmail Özgür ZEMBAT

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Yapmış olduğum akademik çalışmadan elde edilen bulgular ışığında ele alarak düzenlediğim yüksek lisans tezimin etik davranış ve akademik kurallara dikkat edilerek hazırlanıp sunulduğunu, tezimin tez yazım kurallarına uygunluğunu, tezimde kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, tezimi sadece Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne verdiğimi ve bu beyanımın aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Adem ÇELİK

19 /11/2015

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖN SÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
TABLolar LİSTESİ	VIII
GRAFİKLERLİSTESİ	X
KISALTMALAR LİSTESİ	XI
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Çalışmanın Amaçları.....	2
1.3. Çalışmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılık.....	4
1.5. Tanımlar	4
2. İLGİLİ LİTERATÜR	6
2.1. Söz Varlığının Tanımı ve Kapsamı	6
2.2. Dil Devrimi	7
2.3. İlgili Yayın ve Araştırmalar	8
2.4. 1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabı.....	11
2.5. MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitabı	18
2.6. MEB 2014 Türkçe 6 Çalışma Kitabı.....	22
3. YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Evren ve Örneklem.....	25
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	25
3.4. Çalışma Sırasında Göz Önünde Bulundurulmuş Hususlar	26
4. BULGULAR	27
4.1. 1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabının Söz Varlığı	27
4.1.1. Seçilen Metinlerin Söz Varlığı	27
4.1.2. Kitabın İncelemeler Bölümünün Söz Varlığı	47

4.2. MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitabının Söz Varlığı.....	59
4.2.1. Seçilen Metinlerin Söz Varlığı.....	59
4.2.2. 2014 MEB Türkçe 6 Çalışma Kitabının Söz Varlığı	68
4.3. 1947 Tarihli Türkçe 1 Ders Kitabı ile 2014 Türkçe 6 Ders ve Çalışma Kitaplarının Karşılaştırılması.....	74
4.3.1. Kitapların Şekil Bakımından Karşılaştırılması	75
4.3.2. Kitapların Tema Bakımından Karşılaştırılması.....	76
4.4. 1947 Tarihli Ortaokul 1. Sınıf Ders Kitabında Neolojizm.....	80
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	86
6. ÖNERİLER.....	93
7. KAYNAKÇA	95
8. EKLER.....	98
ÖZGEÇMİŞ.....	181

ÖN SÖZ

İnsan düşünen, düşündüğünü ifade eden bir varlıktır. Bu ifade ediş biçimi insanları birbirinden ayırır. Her ne kadar dil, anlaşmayı sağlayan toplumsal bir özellik gösterse de bireysel olarak kullanımda farklılık görülür. Her insanın kendine özgü bir dilinin bulunması, üslup araştırmacıları için önemlidir. Nedim'in meşhur makta beytinde dile getirdiği “Malumdur benim sühanım mahlas istemez” dizesi de insan dilinin, biricikliğine işaret eder. Bu itibarla insanın dili kendine özgüdür; eli, yüzü, kaşı ve gözü gibi dili de diğer insanlardan farklıdır. Bu farklılık, sestene söze, sözden cümleye, cümleden anlama kadar dilin bütün alanları için geçerlidir.

Bir metnin ya da bir kişinin söz varlığı, bir yandan toplumsal diğer yandan bireysel özellikler taşır. Bu nedenle sadece söz varlığından yola çıkarak toplumların ve bireylerin özelliklerine ulaşmak mümkündür.

Dil parmak izi gibi bireysel ve kişiye özgüdür. Denilebilir ki söz varlığı, insanı ele veren en önemli özellikleri taşır. İnsanların kullandığı kelimelerden, kelimeleri kullanım biçiminden kim olduğu, fikrinin, ideolojisinin ne olduğu; kimi etkilediği, kimden etkilendiğine kadar birçok husus, söz varlığı incelenerek tespit edilebilir.

Bu çalışmada 1947 tarihli Türkçe I ders kitabı ile MEB 2014 Türkçe 6 ders ve çalışma kitabında söz varlığı incelenmiştir. 1947 tarihli Türkçe I Ders kitabından yola çıkarak o dönemde yeni uygulamaya konulmuş olan dil devrimi ve buna bağlı çalışmaların ders kitaplarına nasıl yansıdığı ele alınmıştır.

Çalışmam sırasında maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen eşim Emel ÇELİK'e, bu çalışmayla söz varlığının ne kadar önemli olduğunu anlamamı sağlayan çok değerli hocam Prof. Dr. Mustafa SARI'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ADEM ÇELİK

19/11/2015

ÖZET

ORTA OKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE ART ZAMANLI BİR İNCELEME 1947 TARİHLİ TÜRKÇE I VE MEB 2014 TÜRKÇE 6 DERS KİTAPLARI ÖRNEĞİ

ÇELİK, Adem

Yüksek Lisans, Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa SARI

Bir sesli işaret sistemi olan dil, aynı toplulukta yaşayan veya aynı millettten olan insanların anlaşmasını sağlayan en gelişmiş iletişim aracıdır. Bu iletişimde söz varlığının önemi büyüktür. “Söz varlığı, bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar – ya da dil bilimindeki terimiyle göstergeler – olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir.” (Aksan, 1996: 16).

Söz varlığı zamana bağlı olarak değişmektedir. Günlük gazetelerin 10 yıllık arayla basılmış iki nüshası karşılaştırılırsa bu değişim somut biçimde görülebilir. Söz varlığında zamanla ortaya çıkan değişmeyi çok iyi gösteren bir diğer araç da ders kitaplarıdır.

Bu çalışmada 1947 tarihli Türkçe I ders kitabı ile 2014-2015 öğretim yılında okutulan MEB Türkçe 6 ders ve çalışma kitaplarının söz varlığı şu sınırlılıklara bağlı kalınarak tespit edilmiştir: “*Yerli ve yabancı sözcükler, atasözleri, deyimler, kalıp sözler, ikilemeler, kalıplaşmış sözler ve sözcük türleri*”.

Çalışmada dil devrimiyle söz varlığında ortaya çıkan değişmelerin 1947 tarihli Türkçe I ders kitabına nasıl yansıdığı, söz varlığındaki bu değişimin öğrencilere nasıl aktarıldığı tespit edilmiş, kitap söz varlığı açısından MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabı ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında neolojizm (yenileşme) üzerinde de durulmuştur.

Araştırmada betimsel tarama modeli ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde problem durumu, araştırmanın önemi, amacı, sınırlılıkları ve tanımlar verilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde söz varlığının tanımı ve kapsamı üzerinde durulmuş ilgili araştırmalar ve yayınlara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi ve uygulama süreci yer almaktadır. Dördüncü bölümde elde edilen bulgular ve bulguların yorumlanması yer almaktadır. Beşinci bölümde araştırma sonuçları ortaya konmuş ve öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın sonucunda art zamanlı olarak incelenen kitapların söz varlığı tespit edilmiş ve karşılaştırmaları verilmiştir.

Anahtar kelimeler: dil, söz, söz varlığı, ders kitabı, neolojizm,

ABSTRACT

A DIACHRONIC RESEARCH ON VOCABULARY OF SECONDARY SCHOOL TURKISH COURSEBOOK 1947 - DATED TURKISH I AND SAMPLE OF MEB 2014 TURKISH 6 GRADE COURSEBOOK

ÇELİK, Adem

Post Graduate, Mevlana University Institute of Social Sciences

Department of Turkish Education

Thesis Supervisor : Prof. Dr. Mustafa SARI

Language, a voiced sign system, is the most developed communication means providing to get in touch with people who lives in the same community or the members of same nation. In this communication, vocabulary has a great importance. “Vocabulary should be thought not only symbols, codes consisting of some voices in a language – or as a linguistics term instruments – but also world of concept of which a community talking that language, reflector of material and spiritual culture, a section of world-view” (Aksan, 1996: 16).

Vocabulary has been changing depending upon time. If two copies of a daily newspaper pressed in ten year’s period were compared, this change could be seen obviously. Other means which indicates the change in vocabulary during time perfectly is coursebooks.

In this research 1947 - dated Turkish I and sample of MEB 2014 Turkish 6 Grade Coursebook and Workbooks were determined with bound to these limits of vocabulary: “*native and foreign elements, proverbs, idioms, routines, reduplications, stereotypes and word types*”.

In research, with language revolution, effects of changes in vocabulary in 1947 - dated Turkish I coursebook and how these changes were transferred to the students is determined. The book, in terms of vocabulary, is compared with MEB 2014 Turkish 6 Grade Coursebook. Besides in 1947 - dated Turkish I Coursebook innovation (neologism) is emphasized.

In research, descriptive scanning model and documentary analysing techniques are used. In the first part of the research situation of the problem, importance of research, intention, limitation and definitions are stated. In the second part of the research, definition of

vocabulary and its content are emphasized and related studies and editions are placed. In the third part method of research and implementation process are stated. In the fourth part, derived finding and interpretation of findings is stated. In the fifth part, consequences of research are revealed and suggestions are presented.

In the conclusion of the research vocabulary of books, which are analyzed diachronically, is determined and their comparisons are given.

Key Words : Language, word, vocabulary, coursebook, neologism

TABLOLAR LİSTESİ

No	Tablo Adı	Sayfa No
1.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabında seçilen metinlerin söz varlığında yerli ve yabancı sözcükler.....	28
2.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabında seçilen metinlerin söz varlığında atasözleri	33
3.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabında seçilen metinlerin söz varlığında deyimler	38
4.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabında seçilen metinlerin söz varlığında kalıp sözler	42
5.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabında seçilen metinlerin söz varlığında kalıplaşmış sözler.....	43
6.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabında seçilen metinlerin söz varlığında ikilemeler	44
7.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabında seçilen metinlerin söz varlığında sözcük türleri ..	47
8.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler bölümünde yerli ve yabancı sözcükler	48
9.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler bölümünün söz varlığında deyimler ..	51
10.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler bölümünde deyimler dışında yazarların deyim olarak kabul ettiği ifadeler.....	54
11.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler bölümünün söz varlığında ikilemeler	57
12.	1947 tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler bölümünün söz varlığında sözcük türleri	58
13.	MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığında yerli ve yabancı sözcükler	60
14.	MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığında atasözleri	62
15.	MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığında deyimler	63
16.	MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığında kalıp sözler	64
17.	MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığında ikilemeler	65
18.	MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığında sözcük türleri	68
19.	MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabının söz varlığında yerli ve yabancı sözcükler	69
20.	MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabının söz varlığında deyimler..	71
21.	MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabının söz varlığında kalıp sözler.....	72
22.	MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabının söz varlığında ikilemeler	73
23.	MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabının söz varlığında sözcük türleri	74

- 24.** 1947 tarihli Türkçe I ders kitabı ile MEB 2014 Türkçe 6 ders ve çalışma kitabının
şekil bakımından karşılaştırılması 75
- 25.** 1947 tarihli Türkçe I ders kitabı ile MEB 2014 Türkçe 6 ders ve çalışma kitabının
tema bakımından karşılaştırılması 76

GRAFİKLERLİSTESİ

No	Grafik Adı	Sayfa No
1.	1947 Tarihli Türkçe I ders kitabında seçilen metinlerin söz varlığında yerli ve yabancı sözcükler	30
2.	1947 Tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler bölümünün söz varlığında yerli ve yabancı sözcükler	50
3.	2014 MEB Türkçe 6 ders kitabının söz varlığında yerli ve yabancı sözcükler	61
4.	2014 MEB Türkçe 6 çalışma kitabının söz varlığında yerli ve yabancı sözcükler.....	70

KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltma	Anlamı
1947 T1DK :	1947 Türkçe 1 Ders Kitabı
C :	Cilt
DEK :	Demokratik Eğitim Kurultayı
MEB :	Milli Eğitim Bakanlığı
RG :	Resmi Gazete
S :	Sayı
s. :	Sayfa
TDK :	Türk Dil Kurumu
TÖP :	Türkçe Öğretim Programı
TTKB :	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
TDAYB :	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten
vb. :	ve benzeri

ORTA OKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE
ART ZAMANLI BİR İNCELEME
1947 TARİHLİ TÜRKÇE I VE MEB 2014 TÜRKÇE 6 DERS KİTAPLARI
ÖRNEĞİ

1. GİRİŞ

Dillerin doğuşundan günümüze, insanların duygu ve düşüncelerini ifade etme biçimleri gelişerek değişmiştir. Dil, kişilerin evrendeki tüm yaşantılarını ve bu yaşantı dairesine giren soyut–somut tüm nesne ve düşünceleri ifade etmeye yeterli bir üst bilişsel beceri hâline gelmiştir. Bu beceri, insanların “dil veya düşünce birimi” olarak adlandırabilecek kalıpları (sözcükleri) oluşturmalarını sağlamıştır. Bu konuşma kalıplarının kullanıldığı konuşma, yazma, okuma ve dinleme gibi temel dil becerilerinin tamamı, özünde aynı şeyi ifade etmektedir. Çünkü bildirişimi sağlayan bu becerilerin tümünün özünde “düşünme” edimi bulunmaktadır. İnsan, düşündüğünü ifade ederek bildirişimi sağlayabilir ancak bildirişimin sağlandığı yerde bir dilden söz edilebilir. Buradan hareketle “konuşma ve düşünme bir ve aynı şeydir; konuşma sesli düşünmedir, düşünme ise, sessiz konuşma”dır (Hocaoğlu, 2007: 12) denilebilir. Heidegger’in ifadesiyle “düşüncenin evi” olan dil, anlama ve anlatma becerilerinin merkezindedir. Düşünce, bir dil ile somutlaşabilmekte, sözcükler vasıtasıyla hayat bulabilmektedir.

Anlatım kalıpları, deyimler, atasözleri, anlamlı veya görevli tüm sözcükler, anlama ve anlatma becerilerinin dayandığı dilin temel malzemeleridir. Dilin gösteren boyutunu oluşturan “söz varlığı”; adları, eylemleri, edatları, terimleri, kalıplaşmış sözleri, atasözlerini, deyimleri, yabancı sözcükleri ve ikilemeleri ifade eden bir kavramdır. “İnsan hayatında dünyanın içselleştirilmesi, içselleştirilerek anlamlandırılması ve bu anlamlar doğrultusunda düşünceler üretilmesi ve aktarılması gibi önemli fonksiyonların gerçekleştirilmesini üstlenen sözcüklerin ve sözcük birliklerinin toplamı, bir dilin söz varlığını oluşturur.” (Yalçın, 2005: 25).

Bu çalışmada, söz varlığını oluşturan unsurlar, Doğan Aksan tarafından yapılan tasnife bağlı kalınarak incelenmiştir (1996). Bilindiği üzere Aksan, söz varlığını oluşturan unsurları şu şekilde ele almıştır: *Temel Söz Varlığı, Yabancı Sözcükler, Deyimler, Atasözleri, İlişki Sözleri (Kalıp Sözler), Kalıplaşmış Sözler, Terimler ve Çeviri Sözcükler*. Bu çalışmada “terimler ve çeviri sözcükler” dışında kalan maddeler ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araçtır. Bu yönüyle dil iletişimin temellerini oluşturur. İyi bir iletişim dile her yönüyle hakim olmakla gerçekleşir. Dilin de kendine has, onu canlı tutan damarları vardır. Dildeki “deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler vb.” her unsur, bu ana damarlardan birini oluşturmaktadır. Bu unsurlar dilin gizli kalmış hazineleridir. Bunlar bireyin söz varlığını oluşturur.

Bireyin doğuştan sahip olduğu dili kullanma yeteneği ve dili oluşturan öğeler aile-çevre-okul aracılığı ile gelişir. Söz varlığının gelişmesi bir yandan kişisel çabalara diğer yandan eğitim kurumlarında verilen programlara bağlıdır.

Okullarda öğrencilerin söz varlığına katkı sağlayan en önemli ders Türkçe dersi. Bunda hem Türkçe öğretmenin dili kullanma becerisi hem de ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığını destekleyici nitelikte olması etkilidir. Türkçe dersi “*okuma, konuşma, dinleme, yazma, dil bilgisi*” temel becerileri üzerine kuruludur. Bu becerilerin kazanımları arasında “söz varlığını geliştirme” ifadesi kelime hazinesinin gelişimine yapılan vurguyu ortaya koymaktadır (MEB, 2005: TÖP).

Türkçe Öğretim Programında, ‘geçmişten günümüze Türkçe ders kitapları içerisinde verilen metinlerin, milli, ahlaki ve kültürel değerlere uygun, öğrencilere dil zevkini ve bilincini kazandırması, öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal dünyasını zenginleştirici nitelikte olması’ gibi cümlelere yer verilmesi, eğitim-öğretimde söz varlığının geliştirilmesine verilen önemi göstermektedir. Bu nedenle, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin Türkçenin söz varlığını başarılı bir şekilde yansıtması gerekmektedir.

1.2. Çalışmanın Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı 1947 tarihli Türkçe I ders kitabıyla 2014-2015 öğretim yılında okutulan MEB Türkçe 6 ders ve çalışma kitaplarındaki söz varlığını tespit etmek, kitapları söz varlığı açısından karşılaştırmak ve 1947 tarihli Türkçe I ders kitabını neolojizm açısından incelemektir. Bu temel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında yer alan metinlerin söz varlığı (yerli yabancı sözcükler, atasözleri, deyimler, kalıp sözler, kalıplaşmış sözler, ikilemeler, sözcük türleri) ne kadardır?

2. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler bölümünün söz varlığı (yerli yabancı sözcükler, atasözleri, deyimler, kalıp sözler, kalıplaşmış sözler, ikilemeler, sözcük türleri) ne kadardır?
3. MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığı (yerli yabancı sözcükler, atasözleri, deyimler, kalıp sözler, kalıplaşmış sözler, ikilemeler, sözcük türleri) ne kadardır?
4. MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabının söz varlığı (yerli yabancı sözcükler, atasözleri, deyimler, kalıp sözler, kalıplaşmış sözler, ikilemeler, sözcük türleri) ne kadardır?
5. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabı ile MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabı arasındaki söz varlığı farkı ne kadardır?
6. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler bölümünün söz varlığı ile MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabı arasındaki söz varlığı farkı ne kadardır?
7. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında neolojizm (yenileşme) ne kadardır ve bu yenileşmeyi oluşturan sebepler nelerdir?

1.3. Çalışmanın Önemi

Söz varlığı bir kültürün, bir bireyin aynasıdır. Söz varlığı bir iletişimde dili etkili kullanmanın en önemli unsurudur. Birey kelime hazinesini çeşitli yollarla kazanır. Bu yollardan bir tanesi de eğitimidir. TDK tarafından basılan Türkçe Sözlük'te 'eğitim' şu şekilde tanımlanmıştır: “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (2005). Bugün eğitim-öğretim özel eğitim kurumları ya da devlet eliyle yapılmaktadır. Öğretmen, öğrenci ve eğitim-öğretim materyalleri, ister özel ister devlet kurumu olsun bütün okullarda eğitimin vazgeçilmez üç unsurudur. Eğitim-öğretim materyallerinin başında ders kitapları yer almaktadır. Bu nedenle ders kitaplarının söz varlığı çok önemlidir. Ders kitaplarının söz varlığı doğrudan öğrenciye aktarılacağından, bu konuda dikkatli olunmalıdır. Bakanlık onayı sürecinde ders kitapları sadece biçim ve içerik bakımından değil aynı zamanda söz varlığı bakımından da sıkı sıkıya incelenmelidir.

Söz varlığı açısından Türkçe dersleri ayrı bir öneme sahiptir. Türkçe ders kitaplarının, sözcük edimi ve öğrencilerin söz varlığının gelişimindeki katkısı yadsınamaz. Bu ders kitaplarının söz varlığı üzerinde yapılacak olan incelemelerin, tarihsel boyutunun bulunması, söz varlığı bakımından ortaya çıkan değişmelerin tespit edilmesi, Türk eğitim tarihi bakımından ayrı bir öneme sahiptir.

Bugüne kadar ders kitaplarının söz varlığı üzerine yapılan araştırmalar, eş zamanlı yapılmış çalışmalardır. Oysa söz varlığı “eş zamanlı” olarak incelenebileceği gibi “art zamanlı” olarak da ele alınabilir. Bu çalışmada hem eş zamanlı hem de art zamanlı inceleme yapılmış, ayrıca karşılaştırmaya yer verilmiştir. Bu itibarla çalışma, önem arz etmektedir.

1.4. Sınırlılık

Bu araştırma;

- a) Milli Eğitim Bakanlığının 1947 tarihli Türkçe I ve 2014-2015 öğretim yılında okutulan MEB Türkçe 6 ders kitabıyla,
- b) Bu kitaplarda kullanılan konu metinleriyle,
- c) 1947 tarihli Türkçe I ders kitabının incelemeler (açıklamalar, araştırmalar, dil bilgisi, yazma) bölümüyle,
- d) 2014- 2015 öğretim yılı MEB Türkçe 6 alışma kitabıyla,
- e) Bu üç kitabın söz varlığında ortaya çıkan değişmelerin tespit edilmesiyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Dil: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir vasıta; kendine has kuralları içinde yaşayıp gelişen canlı bir varlık; milleti bir arada tutan, koruyan ve milletin ortak malı olan sosyal bir kurum; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir anlaşmalar sistemi ve seslerle örölmüş muazzam bir yapıdır.” (Ergin, 1997: 3).

Söz: Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelimeler, laf, kavil (TDK, 2005: 1803).

Söz varlığı: Bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar -ya da dil bilimindeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünölmelidir (Aksan, 1996: 16).

Ders Kitabı: (Değişik: 1.9.2006/26276 RG) “Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılmak üzere, içeriği öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, gerektiğinde fasikül hâlinde de üretilebilen basılı eser.” (MEB Ders Araçları ve Gereçleri Yönetmeliği). “Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak hazırlanan ya da seçilen, belirli ölçülere göre incelendikten sonra belli bir okul, sınıf ve ders için öğretmen ve öğrencilere temel kaynak olarak önerilen ‘kitaplar’dır.” (DEK, s. 284).

Metin: Metin belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen dil dizgesi bütünüdür (Günay, 2001: 33).

İncelemeler bölümü: Metinler dışında kalan araştırmalar, açıklamalar, dil bilgisi, yazma konusunu içine alan yazarın kullandığı sözcüklerden oluşan bölümdür.

Kullanım sıklığı: Sıklık, dilde bir sözcüğün kullanılma oranı, frekans (TDK, 2005: 1130); bir dilin sözcüklerinin öteki sözcüklere oranla daha çok ya da daha seyrek kullanılmasıdır (Aksan, 2007/ III.C. : 20).

Neolojizm: Söz türetmecilik ve uydurmacılık (TDK, 2005: 1468)

Sade kelime: Türkçedeki yabancı sözcükler için önerilen karşılıklar (1947 T1DK:17).

Yeni kelime: Dilde yeni kullanılmaya başlayan kelimelere yeni kelime denir (1947 T1DK: 17).

2. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Söz Varlığının Tanımı ve Kapsamı

Bir dilin, bir dönemin, bir metnin ya da herhangi birinin söz varlığı biçim ve içerik bakımından ne tür bilgiler sunar? İletişimin temelini oluşturan sözcükler sadece biçim bilgisine ait birtakım bilgiler içermekle kalmaz, aynı zamanda ait olduğu dilin kavram ve kültür dünyasına ilişkin bilgiler de taşır. Bilinen bir örnektir ama tekrar etmekte fayda var: Türkçede akrabalık ifade eden sözcüklerin, Eskimo dilinde ‘kar’la ilgili sözcük sayısının ya da Japoncada saygı ifade eden sözcüklerin çokluğu bu ulusların yaşamında öne çıkan ve söz varlığına yansımış olan karakteristik özellikler hakkında bilgiler içerir (Sarı, 2014: 22).

Söz varlığı, bir dönemin kültür dünyasının aynası gibidir. Sadece söz varlığından yola çıkarak, bir dönemin siyasi, hukuki, toplumsal ve sosyo-kültürel özellikleri tespit edilebilir. Toplum hayatında ortaya çıkan değişimler hızlı biçimde söz varlığına yansıdığından, art zamanlı incelemeler ile tarihsel dönemlerin kültür ve toplum hayatı hakkında bilgilere ulaşılabilir. Örneğin istinsah tarihi tespit edilememiş elyazması bir eserin sadece söz varlığına bakarak yazıldığı dönem yaklaşık olarak tahmin edilebilir. Özellikle kültürel söz varlığı üzerinde yapılacak olan dikkatli bir inceleme, metinden yola çıkarak yazıldığı dönemin tespit edilmesine ve bu dönemin özelliklerinin belirlenmesine yardım eder (Sarı 2014: 23).

Söz varlığı ile cinsiyet, yaş, sosyal statü, eğitim durumu ve toplumsal güç arasında da sıkı bir ilişki vardır. Bilimsel araştırmalar söz varlığının cinsiyete göre farklılaştığını göstermektedir. Dildeki cinsiyetin biyolojik mi yoksa sosyolojik mi olduğunu tartışılarsun, hitap sözcüklerinden ünlemlere, argodan tabu kelimelere kadar söz varlığında birçok alanının cinsiyete bağlı olarak değiştiği kesindir. Sarı’dan (2014) özetle, Karaipler’de erkeklerin kullandığı kelimeyi kadının kullanması uğursuzluk sayılmaktadır. Zulu kabilesinde ise bir kadının kayınpederinin adını söylemesi ceza gerektiren bir durumdur.

Benzer biçimde söz varlığı yaşa bağlı olarak da değişmektedir. Kuşaklar arasındaki iletişim sorununun bir yönü, söz varlığındaki hızlı değişime bağlıdır. Eğitim durumu ve sosyal statü de söz varlığındaki farklılaşmada etkili olabilir. Bölgesel sözcüklerin tercih edilmesi ya da standart Türkçenin söz varlığına bağlı kalma, sosyal statü ve eğitim durumuna göre değişebilmektedir. Öte yandan toplumsal gücün sözcük seçimini etkilediği bilinmektedir. Toplumsal gücü elinde bulunduran biri ile kurulan ilişkinin doğal sonucu olarak sesletim farklılaşmakta, sözcük seçimine daha çok dikkat edilmektedir.

Dilbilimciler söz varlığını oluşturan unsurların temelde iki ana grupta toplandığını belirtir: *Temel söz varlığı* ve *kültürel söz varlığı*. Temel söz varlığı (çekirdek sözcükler, kalıt/miras sözcükler): *Kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşayan, insanların yaşamında birinci derecede önemli olan, insana ve çevresine ilişkin önemli kavramları yansıtan sözcüklerdir*. Organ adları, ana besin maddeleri, insanın yakın ilişkide bulunduğu hayvan adları, tarım araçları, somut eylem adları, sayı adları vb. kelimeler temel söz varlığına aittir (Aksan, 1996:17). Kültürel söz varlığı ise insanın öğrenme süreciyle kazandığı, kültürel ve sosyal değişimlere bağlı olarak değişebilen kelimelerden oluşur.

Söz varlığı, dilin değişime en açık olan unsuru olduğu için, bu alanda art zamanlı incelemeler önem kazanmaktadır. Söz varlığındaki değişimler dilin kendi içinde ortaya çıkan bir sebebe ya da ödünclemelerde olduğu gibi dış etkenlere bağlanabilir (Crowley, 1992: 153). Bu ödünclemelerin kültürel söz varlığını, temel söz varlığına göre daha kolay değiştirdiğini ifade etmektedir.

2.2. Dil Devrimi

Dil, sürekli olarak değişen, değişebilen bir sosyal varlıktır. Dil, genel olarak iki türlü değişmeye uğrar: 1) Kendi kendine doğal olarak, 2) İnsan müdahalesi ve ona bir biçim verme yolu ile. Dilin doğal akışında değişim ile birlikte daha iyiye, daha güzele, daha zengine ve daha yeterli oluştaya yönelen bir gelişme de vardır (Korkmaz, 1970: 39).

Türkiye Cumhuriyeti'nde uluslaşma sürecini tamamlayan Türk devriminin ya da Atatürk devrimlerinin en önemli basamaklarından ilki cumhuriyetin kuruluşundan dört yıl sonra yapılan Harf Devrimi, ikincisi de cumhuriyetin kuruluşundan dokuz yıl sonra yaşama geçen Dil Devrimi'dir.

Dil Devrimi, Türk devriminin temel prensiplerine de uygun olarak dilde millileştirme ve bu akıma güç kazandırma devrimidir. Atatürk, Türk Dili Tetkik Cemiyetini kurduğu 1932 yılında TBMM'nin açış konuşmasında: “Milli kültürün her çığırda açılarak yükselmesini Türk Cumhuriyeti'nin temel direği olarak temin edeceğiz. Türk dilinin, kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için, bütün devlet teşkilatımızın, dikkatli, alakalı olmasını isteriz.” sözü ile dildeki gelişme ve sadeleşmeyi sadece toplumda bir akım olarak değil, yasama ve yürütme organına da düşen bir görev olarak göstermiştir

Türk ulusunun Kurtuluş Savaşı ile gerçekleştirmeğe çalıştığı bağımsızlığı bir bütün olarak ele alan ve devrimleri de bu bağımsızlık bütünüünün birbirine geçmiş halkaları olarak

kabul eden Atatürk, Dil Devrimi'ne başlarken Türkçenin geleceğini şu ana ilkelere dayandırmıştır:

- 1) Türkçenin zenginliğini ve güzelliğini ortaya koyacak çalışmalar yapmak,
- 2) Türkçeyi Batı medeniyetinin seviyesine uygun bir kültür dili durumuna getirmek,

Arapça ve Farsçanın etkisi altında kalmış Türkçenin devrim öncesi durumu Türk Dil Devrimi'nin tarihî bir zaruret olduğunu ortaya koymaktadır. Bu zaruret bir özleştirmeden ibarettir.

Özleştirme, bir dilsel topluluğun bir dili koruma ya da yabancı kabul edilen veya istenmeyen öğelerden kurtarma isteğinin açıklanmasıdır. Bütün dilsel düzeylere yönelebilir ama öncelikle söz varlığı düzeyine yöneliktir (Thomas, 1999: 12).

Türkçenin söz varlığı açısından dil planlamasının ilk 50 yılı, aynı zamanda bir özleştirme dönemi olmuştur. Bu dönemdeki etkinlikler:

1. Kullanılmakta olan ödünclemelerin Türkçe kökenli öğelerden üretilmiş karşılıklarla yer değiştirmesi
2. Ortaya çıkan yeni kavramlara Türkçeden karşılıklar üretilmesi

olmak üzere iki planda toplanabilir (İmer, 1998: 140).

2.3. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Çalışmada temel alınan kaynaklar şunlardır:

Aksan (1996). "Türkçenin Söz Varlığı" adlı eser bu alanda yapılan en kapsamlı çalışmadır.

İmer (1998). "Türkiye'de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi" adlı eserde Türk Dil Devriminin zorunluluğunu açıklamaya çalışmıştır.

Sarı (2014). "Türkçenin Batı Dilleriyle İlişkisi" adlı eserde Türkçenin Batı dilleriyle olan ilişkisi, hem eş zamanlı hem de art zamanlı olarak ele alınmış; bu ilişkinin, Türkçenin söz varlığına, yapı ve anlam ilgisine nasıl yansıdığı üzerinde durulmuştur.

Söz varlığı üzerine üniversitelerde birçok tez çalışması yapılmıştır. Ders kitapları ve çeşitli eserlere yönelik araştırmalarda söz varlığını oluşturan unsurlar belirlenmiş, kelime sıklıklarından yola çıkılarak bulgular ortaya konmuştur. Özellikle ders kitaplarında ve öğrencilerin günlük yaşamında kullandıkları kelime hazinesi üzerine yapılmış tezlerden örnekler şunlardır:

Harit (1971). “Samsun ve Ankara İllerinde 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi” adlı araştırmasında bu illerde bulunan ilkokullar, çevrelerinin sosyo-ekonomik durumlarına göre gruplandırılmıştır. “Kelime hatırlama oyunu” yöntemi ile öğrencilerden materyaller toplanmış, elde edilen kelimeler iki gruba ayrılarak alfabetik sıraya göre bir liste hâlinde verilmiştir. Çocukların bildiği ve hemen hatırlayabildiği kelimelerin belirlenmesine çalışılmıştır. Bu çalışma sosyo-ekonomik gruplara göre çocukların bildiği, hemen hatırlayabildiği kelimelerin belirlenmesine yöneliktir.

Çiftçi (1991). “Bir Grup Yüksek Öğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması”nda Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi’nden bir grup son sınıf öğrencisinin yazılı anlatımda kullandıkları kelimeler belirlenmiştir. Sonuca göre son sınıf öğrencileri yazılı anlatımda ortalama 3216 aktif kelime servetine sahiptir.

Tosunoğlu (1998). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin aktif olarak kullandıkları kelimeleri belirlemek amacıyla bu düzeydeki öğrencilere ait bir kelime hazinesi yapısı oluşturmaya çalışmıştır. Cümleler, ses kaydı yoluyla kaydedilmiş ve kelime uzunluklarına, kelimelerin hece ve harf sayılarına göre incelenmiştir. Kelimeler, hem kullanım sıklığına hem çeşitlerine göre sınıflandırılmıştır.

Çeçen (2002). Hazırladığı yüksek lisans tezinde ilköğretim öğrencilerinin kelime hazinelerinin geliştirilebilmesi için yapılacakları belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, kelime hazinesinin öğrenci, eğitim- öğretim süreci, öğretim programlarındaki işlevi ve önemi ele alınmıştır. Kelime hazinesini geliştirmeye yönelik etkinliklere örnek verilmiştir.

Göz (2003). “Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü” çalışmasında çeşitli eserlerden 1.006.306 kelimelik bir kelime havuzu oluşturulmuş ve sıklıkları tespit edilmiştir. Sözlükteki kelimeler hem sıklık sırasına göre hem de alfabe sırasına göre dizilmiştir.

Karadağ (2005). “İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora tezinde ilköğretim birinci kademedeki okuyan öğrencilerin kelime hazinesiyle ilgili olarak Türkiye genelinde 14 yerleşim birimindeki 17 ilköğretim okulunda toplam 3135 öğrenciye yazılı anlatım uygulaması yapılmış ve sınıf seviyelerine göre kelimelerin sıklık ve yaygınlık listeleri oluşturulmuştur.

Çalışmada ilköğretim 1. kademe için yazılan iki farklı yayınevine ait ders kitaplarının da kelime sıklıkları listelenmiş ve Türkçe ders kitaplarının kelime hazinesinin, öğrencilerin kelime hazinelerine uygunluğu araştırılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin yaygın olarak kullandıkları kelimelerin %50-60 arasında değişen oranlarda ders kitaplarında yer almadığı tespit edilmiştir.

Kurudayıoğlu (2005). “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazineleri Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora tezinde Türkiye genelinde yedi coğrafi bölge esas alınarak seçilen 14 ilköğretim okulunda 6, 7, 8. sınıf düzeyinden toplam 1726 öğrencinin yazılı anlatım çalışmalarında kullandığı kelimeler tespit edilmiştir. Ayrıca 6, 7, 8. sınıflara ait iki yayınevini Türkçe ders kitaplarının da kelime sıklıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin seviyelerine göre kelime sıklık ve yaygınlık listeleri aynı seviyeye göre ders kitaplarının kelime sıklıkları ile karşılaştırılmıştır. Her iki grupta da ortak olan kelimeler yanında öğrencilerin yaygın olarak kullanmalarına rağmen, ders kitaplarında olmayan kelimeler tespit edilmiştir.

Kutlu (2006). Hazırladığı yüksek lisans tezinde MEB ilköğretim 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından ne gibi özellikler gösterdiğini incelemiştir. Ders kitaplarının kelime sıklıkları belirlenmiş ve sınıf seviyesindeki artışa bağlı olarak söz varlığında da belirli bir artış olduğu gözlemlenmiş ancak söz varlığının bazı birimlerinde azalmalar olduğu belirtilmiştir.

Gökçe (2008). “Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı” adlı yüksek lisans tezinde, Gülten Dayıoğlu’nun çocuk öyküleri hikâye haritası yöntemiyle çözümlenmiş, öykülerin çocuk eğitimi açısından taşıdığı özellikler belirlenmiştir. Öyküler, sözcük seçimi, söz varlığı, cümle yapısı ve türleri yönüyle incelenmiş, araştırmanın sonunda yazarın çocuk öykülerinde zengin bir söz varlığına ulaşılmıştır.

Mert (2009). “Türkçenin Söz Varlığı Açısından Eflatun Cem Güney’in Derleyip Yazdığı Masallar” adlı doktora tezinde Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı masallar çerçevesinde sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik etkinlikler yapılmıştır. Derlenen masallarda zengin bir söz varlığı tespit edilmiştir.

Öz (2012). “Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Bakımından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde, seçilen dört adet 8. sınıf Türkçe ders kitabını söz varlığı bakımından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda farklı yayınevlerine ait 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının Türkçenin söz varlığını temsil etme açısından değişiklikler gösterdiği tespit edilmiştir.

2.4. 1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabı

Bu kitap, ortaokulların her üç sınıfı için “Ortaokul I, II, III” şeklinde seri olarak hazırlanmıştır.

İncelediğimiz kitap, Ankara III. Orta Okul Türkçe öğretmenleri Beşir GÖĞÜŞ ve Kemal DEMİRAY tarafından hazırlanmış ve MEB’in açmış olduğu “Ders Kitapları Seçme Yarışması”nda en yüksek puanı alarak 1945-1950 yılları arasında okutulmuştur. Kitabın başında bayrak, İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe ve Atatürk resmi bulunmamaktadır. Yalnız İstiklal Marşı’nın ilk iki kıtası kitabın ilk metnini oluşturmaktadır. Kitapta İstiklal Marşı ile birlikte 51 metin yer almaktadır. Kitabın girişinde, “metinlerin dörtte biri 440, geri kalan kısmı ise 220 kelime kadardır.” ifadesi yer almaktadır. Kitapta, bir derste okunup çeşitli bakımlardan işlenebilmesini sağlamak için kısa metinlerin seçildiği görülmüştür. Herhangi bir resim ya da fotoğrafın bulunmadığı kitapta, metinlerin sekiz tanesi yabancı yazarlardan seçilmiştir. Daniel De Foe ‘Robenson’un Sürüsü’, Jacob ve Wilhelm Grimm ‘Arı Beyi’, Alfred De Musset ‘Bir Ananın Fedakarlığı’, Moliere ‘Cimrinin Ziyafeti’, Alphonse Daudet ‘Çekirgeler’, Voltaire ‘Namus İmtihanı’, Eflatun ‘Kanunların Büyüklüğü’, Tolstoy ‘Güneş-Sıcaklık’.

Kitapta bir ya da birkaç konu birleştirilerek bir dil bilgisi başlığı altında toplanmıştır. Örneğin ‘İstiklal Marşı’ başlıklı metinde ‘cümle’, Pompei (Faik Sabri Duran) adlı metinde ‘Kelimelerin Manaca Yapıları’ konusu incelenmiştir. ‘Kaç Yerinden’ ve ‘Gurbette Renkler’ başlıklı metinlerde ise ‘Noktalama Yazı İşaretleri’ verilmiştir. Bunların dışında ‘Kelimelerin Ses Bakımından Yapıları’, ‘İsim’, ‘Sıfat’, ‘Zamir’, ‘Fiil’, ‘Edat’, ‘Zarf’, ‘Bağlaç’ ve ‘Ünlem’ konuları ele alınmıştır.

Metinler genelde uzun yazılardan alındığı için konusuna göre yeniden adlandırılmıştır. Örneğin, Halit Ziya UŞAKLIGİL’in “Mai ve Siyah” romanından alınan parça “Bir Okul Hatırası” olarak başlıklandırılmıştır. Uzun bir yazıdan çıkarılan metinleri bütünlüğü içine koymak amacıyla metinlerin başına kısa özetler verilmiştir. Metinlerin alındığı kitap, dergi

veya gazete adlarıyla bu kaynakların baskı tarihleri aynı metnin altında gösterilmiştir. Parçanın herhangi bir tarih olayı ile ilgisi varsa gene bu kısımda, gereken bilgi verilerek öğrencilerin okuyacakları parçaya hazırlanmaları sağlanmıştır. Ayrıca metinlerin altına bir çıkma ile yazarın devri, hangi türde yazı yazdığı, sınıf seviyesine uygun olarak kısaca belirtilmiş ve birkaç eserinin adı da verilmiştir.

Metinlerin işlenişi üzerindeki çalışmalar üçe ayrılmış:

- I. Okuma ile ilgili çalışmalar,
- II. Dilbilgisi çalışmaları,
- III. Metinlerle ilgili yazma konuları.

I. Okuma ile ilgili çalışmalar da kendi içerisinde ikiye ayrılmış:

1. Metnin anlaşılmasını sağlayan açıklamalar.
2. Öğrencilerin parçayı iyice kavramalarına ve kelime hazinelerini zenginleştirmelerine yarayan araştırmalar.

1. Metnin anlaşılmasını sağlayan açıklamalar:

a. Metinde geçen kelime ve deyimlerin anlamları açıklanmıştır. Örnek: **Müşkül:** güç zor (*Körle Kötürüm*). **Yarı azat:** eski ‘mahalle mektebi’nde derslerin öğleden sonra tatil olması (*Ant*). **Ak papa:** saç sakalı ak anlamında bir deyim (*Kuyruklu Yıldız*). **Çalıyı başından sürümek:** bir işi alışılmamış şekilde yapmak, zorlaştırmak (*Anamdan Mektup*).

b. Birçok metinden sonra yazının türünü, fikrini, kuruluşunu belirten açıklamalar yapılmıştır. Örnek: “*Yukarıdaki yazıda herkesin sözüne uyan bir ev sahibinin başından geçeni okudunuz. Böyle olaylarla, insanlarla her zaman karşılaşılabilir. Yazar da belki böyle bir olay görmüştür. Yazıyı okuyup bitirdikten sonra olayın gerçek olmadığını hiç hatırmızdan geçirmiyoruz. Burada olduğu gibi yaşanmış veya yaşanması mümkün olan kısa olayların anlatıldığı yazılara ‘hikaye’ denir* (Ev Ona Yakıştı). Daha evvelkilere benzediği için açıklama yapılmayan metinlerde ise şekil ve yazma özellikleri hakkında sorular sorulmuştur. Örnek: “*Bu parça, bir çocuğun saat sevgisiyle babasından duyduğu korku yüzünden başına gelenleri anlatıyor. Bu çeşit yazılara ‘hikaye’ dendiğini daha evvel gördünüz. Bu hikayenin kahramanlarını bulunuz ve olayın nerede geçtiğini söyleyiniz* (Bilek Saati).

2. Öğrencilerin, parçayı iyice kavramalarına ve kelime hazinelerini zenginleştirmelerine yarayan araştırmalar:

a. Öğrencilerin okudukları metni anlayıp anlamadıklarını ölçmek için hazırlanmış soruların

bulunduğu bölümdür. Örnek: “Okuduğunuz yazı ne anlatıyor?” gibi (Kırda Bir Gezinti).

- b. Öğrencileri, okunan yazıların kuruluşları üzerine incelemeye sevk etmek, fikirlerin birbirine nasıl bağlandığını öğrencilere buldurmaya yönelik soruların bulunduğu bölümdür. Örnek: “Yazıdaki fikir kümelerini ayırınız ve fikirlerin sırasını belirtiniz.” gibi (Kırda Bir Gezinti).
- c. Bu bölümde metinde geçen kelimelerden eski, yeni, sade, teknik, seçme olanlar gösterilmiş, anlam zenginliği ve birçok deyim meydana getirmesi bakımından dikkati çeken dört beş kelime üzerinde durulmuştur. Örnek: 1) **Bahriye, bahriyeli (eski):** Bu kelimeler yerine hangi ‘yeni’ kelimelerin kullanıldığını söyleyiniz. 2) **Keşif ve kaşif** kelimelerinin anlamlarını söyleyiniz. Bu kelimelere ‘sade’ karşılıklar bulunuz (Uzun Mehmet).

II. Dil bilgisi çalışmaları:

Yukarıda da belirttiğimiz gibi kitapta bir ya da birkaç konu birleştirilerek bir dil bilgisi başlığı altında toplanmıştır. Dil bilgisi konuları derslere dağıtılmış ve her metinde, incelenecek konuyla ilgili araştırmalara ve sorulara yer verilmiştir. Örnek: “Parçadaki bütün çekimli fiilleri bulunuz (Bursa’da Akşam).

III. Metinlerle ilgili yazma konuları:

Yazma konusu, her metnin sonunda işlenen metinle alakalandırılarak verilmiştir. Örneğin ilk metin olan İstiklal Marşı’nda: “Bayrağımıza karşı niçin saygı göstermeliyiz? Bu saygıyı hangi hareketimizle ve nasıl gösterebileceğimizi yazınız.” şeklindedir.

1947 tarihli Türkçe 1 ders kitabının dış kapağı ve içindekiler kısmı aşağıya alınmıştır:

TÜRKÇE

I

Beşir GÖGÜŞ

Kemal DEMİRAY

Ankara III. Orta Okul Türkçe Öğretmenleri

İSTANBUL – MİLLİ EĞİTİM BASIMEVİ

Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğünün 30/VII/1947 gün ve 83/11658-47 sayılı emriyle ikinci defa olarak 1000000 sayı basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Cümle

İstiklal Marşı Mehmet Akif ERSOY 1

Kelimelerin Ses Bakımından Yapıları

Bir Okul Hatırası Halit Ziya UŞAKLIGİL 4

Ant Ömer Seyfettin 8

Anamdan Mektup Hüseyin SEZGİN 13

Yurt Hasreti Hamdullah Suphi TANRIÖVER 17

Kuyruklu Yıldız Hüseyin Rahmi GÜRPINAR 21

Robenson'un Sürüsü Daniel de FOE 25

Kelimelerin Manaca Yapıları

Pompei Faik Sabri DURAN 30

İsim

Köylü ve Atatürk Hasan – Ali YÜCEL 34

Ev Ona Yakıştı M. Ş. E. 37

Penisilin Dr. Celal ERTUG 44

Orda Bir Köy Var Uzakta Ahmet Kutsi TECER 48

Atasözleri 50

Uçak Yolculuğu Nurullah ATAÇ 52

İnönü Yusuf Ziya UŞAKLIGİL 55

Sıfat

Bilek Saati Reşat Nuri GÜNTEKİN 58

Sincaplar, Kuşlar Ahmet Haşim 63

Körle Kötürüm Tevfik Fikret 67

Arı Beyi J. ve Wilhelm GRIMM 71

Atasözleri 76

Bir Ananın Fedakarlığı Alfred de MUSSET 79

Okumak Hasan- Ali YÜCEL 84

Telgraf İsmet İNÖNÜ 87

İstiklal Savaşında Türk Kadınları Mustafa Necati 91

Avcılar Mahmut Yesari 95

Boşboğazlığın Sonu Reşat Nuri GÜNTEKİN 99

Kocatepe	Falih Rıfıkı ATAY	103
Gemiciler	Enis Behiç KORYÜREK	107
Zamir		
Fiil		
Su	Falih Rıfıkı ATAY	111
Ankara Sokakları	Nurullah Ataç	119
Gül ve Bülbül Efsanesi	Orhan Seyfi ORHON	122
Tirende	Reşat Nuri GÜNTEKİN	125
Everes'e Doğru	Şevket Aziz KANSU	129
Sinekli Bakkal Sokağı	Halide Edip ADIVAR	132
Çekirgeler	Alphonse DAUDET	135
Çukurova	Karacaoğlan	140
Namus İmtihanı	Voltaire	143
Eski Bir Eğlence	Hüseyin Rahmi GÜRPINAR	148
Kanunların Büyüklüğü	Eflatun	152
Bursa'da Akşam	Ömer Bedrettin UŞAKLI	156
Edat		
Uzun Mehmet	Aka GÜNDÜZ	158
Zarf		
23 Nisan	Falih Rıfıkı Atay	162
Bağlaç		
Güneş – Sıcaklık	TOLSTOY	165
Ünlem		
Kırda Bir Gezinti	Hikmet BİRAND	170
Noktalama Yazı İşaretleri: Tekrar		
Kaç Yerinden	Ömer Seyfettin	174
Gurbette Renkler	Kemalettin Kamu	179
Genel Tekrar		
Bir Senfoninin Tarihçesi	Cevat Memduh ALTAR	181
Kuvvet	Hüseyin Cahit YALÇIN	185
Yollar Çok, Mıntıklar Çok	Falih Rıfıkı ATAY	187

1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabının Yazarları

Beşir GÖĞÜŞ:

Eğitimci-yazar olan Beşir Göğüş, Türkçe eğitimi üzerine araştırmalar yapmış ve dil devrimi doğrultusunda şu eserleri kaleme almıştır:

- *Faydalı Dilbilgisi*, Ortaokullar I, II ve III. sınıflar için (1959),
- *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi* (1978),
- *Türkçe, İlkokullar* I, II, III, IV, V. sınıflar için (1981),
- *Türkçe Dilbilgisi*, Okuma, Dinleme, Anlatım, İlkokullar IV, V. sınıflar için (1989),
- *Seçme Yazılar, Seçme Kitaplar*, Ortaokullar I, II ve III. sınıflar için (1950, N. Ataç ile),
- *Türkçe Sözlük* (1968, Hamdi Olcay ile),
- *Resimli Çocuk Sözlüğü* (1971),
- *İlkokullar İçin Türkçe Kitapları Öğretmen Kılavuzları* (1982),
- *Ortaokullar İçin Türkçe Öğretmen Kılavuzu* (1992),
- *Türkiye’de Türkçenin Anadili Olarak Öğretimi* (1988)
- *Bir Türkçe Eğitimi Portresi* (1988)
- *Türkiye’de Anadili Eğitimi Bibliyografyası* (1988)
- *Bireysel Öğretim ve Grup Çalışmaları* (F. Mory’den çeviri, 1956),
- *Meslek Liseleri İçin Türkçe*, I, II, III. sınıflar için (1992, H. Saral-E. Saral ile),
- *Sözlü ve Yazılı Anlatım* (Anadolu Üni., Açık Öğretim Fakültesi ders kitabı, 1991),
- *Anlatım Terimleri Sözlüğü* (1998),
- *Yazın Terimleri Sözlüğü* (1998, F. Oğuzkan, O. Önertoy, M. Ünlü, S. Koçak ile).

Kemal DEMİRAY :

Başlıca eserleri:

- *Türkçe I, II, III ders kitabı* (Beşir Göğüş ile. 1945),
- *Çocuk Edebiyatı Antolojisi* (Fuat Baymur'la, 1961),
- *Ansiklopedik Türkçe Sözlük* (R. Alaylıoğlu ile, 1964),
- *Batı Dilleri Sözlüklerine Karşılıklar Kılavuzu* (1968)

2.5. MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitabı

Türkçe dersi öğretim programının uygulanmasını sağlayacak olan ders kitapları, ‘Türkçe ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı’ olmak üzere set halinde hazırlanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, 2014-2015 yılında 6. sınıflarda okutulmak üzere iki ders kitabı belirlemiştir. Bu ders kitaplarından bir tanesi özel bir yayınevi diğeri de MEB komisyonu tarafından hazırlanmıştır. Çalışmamızda MEB komisyonu tarafından hazırlanan kitap incelenmiştir.

Kitap, çoklu zeka yaklaşımı, yapılandırmacı yaklaşım, bireysel farklılıklara duyarlı öğretim gibi çağdaş yaklaşımlar gereği olarak temalara ayrılmıştır. Kitapta ikisi zorunlu (Atatürk, Sevgi) olmak üzere, toplam altı tema bulunmaktadır. Her tema beşer metin olarak ayrılmıştır. Bu temalarda şiir, hikâye, anı, masal, fabl, deneme, tiyatro, mektup, haber, biyografi, gezi yazısı, efsaneden oluşan 30 metin bulunmaktadır. Bunların üçü ana metin ikisi de serbest okuma metinleridir. Bunların dışında Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda bir de dinleme metni bulunmaktadır. İçindekiler kısmından sonra kitabın tanıtım şeması verilmiştir.

Her temanın baş kısmında o tema ile ilgili fotoğraflar yer almaktadır. Fotoğrafların altına metinlerin adı tekrar yazıldıktan sonra tema ile ilgili ‘Temaya hazırlanıyorum’ başlıklı sorular konmuştur. Her metinle ilgili fotoğraflar sayfalara yerleştirilmiş, konu bir anlamda görselleştirilmiştir.

Kitapta; ‘M. Nihat Malkoç, Mehmet Güler, İsmet Kür, Bestami Yazgan, Hasan Latif Sarıyüce’ gibi çağdaş yazarların yanında az da olsa ‘La Fonten, Ömer Seyfettin, Suut Kemal Yetkin’ gibi usta isimlerin eserlerinden seçilmiş metinler de yer almaktadır.

Aşağıda kitabın kapağı ve içindekiler bölümü verilmiştir:

İLKÖĞRETİM
TÜRKÇE
6

DERS KİTABI

YAZARLAR
KOMİSYON

DEVLET KİTAPLARI
DÖRDÜNCÜ BASKI

....., 2014

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 17.12.2010 gün ve 240 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.03.2014 gün ve 1310094 sayılı yazısı ile dördüncü defa 369.495 adet basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

1. TEMA: OKUMA KÜLTÜRÜ	9
• KÜTÜPHANE	10
• ÇOCUK KİTAPLIĞINDA SABAH TARTIŞMASI	12
• CANIM KİTAP	18
• KİTAP (Serbest Okuma Metni)	20
• VİTRİNDEKİ MASAL KİTABI (Serbest Okuma Metni)	21

2. TEMA: ATATÜRK	25
• MUSTAFA KEMAL ATATÜRK	26
• ATATÜRK'ÜN FİKİR DÜNYASI	32
• ATATÜRK'TEN ANILAR	34
• 100. YIL ATATÜRK MARŞI (Serbest Okuma Metni).....	38
• ANADOLU'NUN SESİ (Serbest Okuma Metni).....	40

3. TEMA: SEVGİ	43
• SOYLU BİLGİ AĞACI.....	44
• ESKİCİ	46
• ANADOLU	52
• BAYRAK (Serbest Okuma Metni)	56
• FORSA (Serbest Okuma Metni)	58

4. TEMA: DUYGULAR	63
• MEŞE İLE SAZ	64
• DİJON'DAN TRABZON'A	66
• NASRETTİN HOCA	68
• YAŞAMIMIZDAKİ RENKLER (Serbest Okuma Metni).....	76
• SAHİBİNİ UNUTMAYAN KÖPEK (Serbest Okuma Metni).....	78
5. TEMA: ZAMAN VE MEKÂN	81
• ANADOLU'DA BAHAR	82
• BAYRAM YERİ	84
• HOŞGÖRÜLER DİYARI MARDİN.....	90
• İNSANI SELÇUKLU DEVRİNE GÖTÜREN ŞEHİR: KAYSERİ (Serbest Okuma Metni)	94
• ATASÖZÜ VE DEYİMLERDE KALAN MAHALLELER (Serbest Okuma Metni)	98
6. TEMA: DOĞA VE EVREN	101
• BOŞ ARSA	102
• KINALI KEKLİK	104
• ORMAN KÜSTÜ BİZE	110
• HAYVAN OLİMPİYATLARI (Serbest Okuma Metni)	114
• YILDIZLAR, EVREN VE GALİLEO (Serbest Okuma Metni).....	118
KAYNAKÇA	122
TÜRKİYE HARİTASI	125
TÜRK DÜNYASI HARİTASI	127

2.6. MEB 2014 Türkçe 6 Çalışma Kitabı

2005 yılından itibaren ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanan yeni ilköğretim programları ile birlikte derslere ilişkin öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitapları da hazırlanmış, öğretmen ve öğrencilere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dağıtılmıştır. Türkçe Öğretim Programında, öğrenci çalışma kitaplarının temel amacı, program ve ders kitapları ile uyumlu olacak şekilde, programın amaçlarını ve kazanımların edinilmesini, egzersiz ve gerekli ek açıklamalarla konuların daha etkili öğrenilmesini sağlamak şeklinde ifade edilmektedir.

Çalışma kitabı da aynı tema ve aynı metinler üzerinden ders kitabını takip etmektedir. Ders kitaplarındaki serbest okuma metinleri burada yer almamaktadır. Onların yerine farklı metinler yerleştirilmiştir. Her temanın sonuna tema değerlendirme soruları konmuştur. Çalışma kitapları, ders kitaplarındaki okuma metinlerini anlama soruları, metin üzerinden dil bilgisi çalışmaları ve temayla alakalı yazma çalışmalarını içermektedir. Bu çalışmalar etkinlik adı altında bolca örneklendirilmiştir. Bu etkinliklerden bazıları derslerde yapılmaya, bazıları da ev ödevi şeklinde öğrencinin derse önceden hazırlanmasını sağlamak amaçlıdır. Aşağıda kitabın kapağı ve içindekiler bölümü verilmiştir:

İLKÖĞRETİM
TÜRKÇE
6

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI

YAZARLAR
KOMİSYON

DEVLET KİTAPLARI
DÖRDÜNCÜ BASKI

..... , 2014

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 17.12.2010 gün ve 240 sayılı karar ile öğrenci çalışma kitabı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.03.2014 gün ve 1310094 sayılı yazısı ile dördüncü defa 369.495 adet basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

	Tanıtım Şeması	8	
1. TEMA OKUMA KÜLTÜRÜ	Kütüphane	10	
	Çocuk Kitaplığında Sabah Tartışması	17	
	Canım Kitap	22	
	Simyacı	27	
	Tema Değerlendirme Soruları	33	
2. TEMA ATATÜRK	Mustafa Kemal Atatürk	36	
	Atatürk'ün Fikir Dünyası	43	
	Atatürk'ün Türk Folkloruna Olan İlgisi	51	
	Atatürk'ten Anılar	57	
	Tema Değerlendirme Soruları	63	
3. TEMA SEVGİ	Soylu Bilgi Ağacı	66	
	Eskici	72	
	Anadolu	78	
	Kuşular	84	
	Tema Değerlendirme Soruları	89	
4. TEMA DUYGULAR	Meşe ile Saz	92	
	Dijon'dan Trabzon'a	98	
	Nasrettin Hoca	105	
	Anne	114	
	Tema Değerlendirme Soruları	119	
5. TEMA ZAMAN VE MEKÂN	Anadolu'da Bahar	122	
	Bayram Yeri	128	
	Hoşgörüler Diyanı Mardin	134	
	Momo	140	
	Tema Değerlendirme Soruları	147	
6. TEMA DOĞA VE EVREN	Boş Arsa	150	
	Kınalı Keklik	157	
	Orman Küstü Bize	165	
	Uzay	171	
	Tema Değerlendirme Soruları	178	
	Kaynakça	180	

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma yapılırken teknik doküman ve betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan bilinmek istenen şeyin gözlenip belirlenebilmesidir (Karasar, 2003: 77). Millî Eğitim Bakanlığının 1947 Tarihli Türkçe I ders kitabı ile 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında okutulan MEB Türkçe 6 ders kitabı ve çalışma kitabı tarama modeliyle incelenerek metinlerdeki söz varlığı ögeleri sınıflandırılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evren ve örnekleme 1947 tarihli Türkçe I ders kitabı ile 2014-2015 eğitim-öğretim yılında okutulan MEB Türkçe 6 ders kitabı ve çalışma kitabıdır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada 1947 tarihli Türkçe I ders kitabı, 2014-2015 öğretim yılında okutulan MEB Türkçe 6 ders kitabı ve çalışma kitabı olmak üzere toplam üç ayrı kitap incelenmiştir. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında metin dışındaki “açıklamalar, araştırma, dil bilgisi, yazma” bölümleriyle 2014-2015 çalışma kitabındaki etkinlikler de incelemeye dâhil edilmiştir.

Çalışma yapılırken önce kitaplar dijital ortamda word sayfasına aktarılmıştır. Her kitap için ayrı ayrı dosya oluşturulup bilgiler bu dosyalarda toplanmıştır. Atasözleri, deyimler, kalıp sözler belirlenmiş, metindeki orijinaliği bozulmayacak şekilde metinler kelimelerine ayrılmıştır. Kelimelerdeki çekim ekleri atılarak önce kelimelerin kökenleri, sonra sözcük türleri belirlenmiştir. Köken belirlenirken dijital ortamda TDK Güncel Sözlük'ten yararlanılmıştır.

3.4. Çalışma Sırasında Göz Önünde Bulundurulmuş Hususlar

1. Çalışmaya esas olan kitaplar dijital ortama aktarılarak ayrı ayrı dosyalanmıştır.
2. Yerli ve yabancı kelimeler ile deyim, atasözü, kalıp sözler, kalıplaşmış sözler, ikilemeler, sözcük türleri belirlenmiştir.
3. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında deyim kabul edilip şimdilerde deyim kabul edilmeyen kelime grupları da deyim kabul edilmiştir.
4. Ders kitaplarındaki metin kelimelerine ayrılmış, bu kelimelerden çekim ekleri çıkarılmıştır.
5. Şu an ayrı yazılıp o zaman birleşik yazılan veya şu an birleşik yazılıp o zaman ayrı yazılan kelimeler kitaptaki orijinaliği ile kullanılmıştır.
6. 1947 Türkçe I ders kitabındaki sözcüklerdeki “bakmıyacak” gibi ses değişimi görülen sözcükler olduğu gibi alınmıştır.
7. Deyimler, atasözleri, özel isimler, kalıp sözler, hitaplar, yardımcı fiillerle oluşmuş ve anlamca kaynaşmış birleşik fiiller, sayılar, tarihler bir kavramı karşıladığı için olduğu gibi alınmıştır.
8. Kelimeler bilgisayar ortamına aktarılırken Türk Dil Kurumunun internet sitesindeki Güncel Türkçe Sözlük, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Yazım Kılavuzu, esas alınmıştır.
9. Kelimelerin kökenleri belirlenirken Türk Dil Kurumunun internet sitesindeki Güncel Türkçe Sözlük’ten yararlanılmıştır.
10. Fiilimsiler, edilgenlik, ettirgenlik ve işteşlik bildiren ekler, yapım eki olarak düşünüldüğü için çıkarılmamıştır.
11. Sözcüklerin türleri belirlendikten sonra çekim ekleri çıkarılmış, diğer sözcükler sözcük türünün sıklığına eklenmiştir.
12. “İmiş, idi” gibi kelimeler herhangi bir türe eklenmemiştir.
13. “Bu, şu, o, ne, üzeri” gibi kelimeler ekli biçimleriyle alınmamıştır.
14. Rakamlar çalışmaya dâhil edilmemiştir.
15. Çalışmanın sınırlılıklarını belirten “Yabancı ve Türkçe Sözcükler, Atasözleri, Deyimler ve Kalıp Sözler” gibi bölümler, Doğan Aksan’ın “Türkçenin Söz Varlığı” adlı eseri örnek alınarak tasnif edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. 1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabının Söz varlığı

1947 tarihli Türkçe I ders kitabının söz varlığı iki başlık altında incelenmiştir:

1. “Seçilen Metinlerin Söz Varlığı”, 2. “Açıklamalar, araştırmalar, dil bilgisi, yazma” kısımlarını içine alan “İncelemeler Bölümünün Söz Varlığı”dır. Seçilen metinlerin söz varlığı ile incelemeler bölümünün söz varlığının farklı başlıklar altında incelenmesinin sebebi metinlerin, kitabın basım tarihinden öncesinin söz varlığı hakkında, incelemeler bölümünün ise 1947 tarihinin söz varlığı hakkında bilgi vermesidir. Çalışmada esas olan “İncelemeler Bölümü”nün söz varlığıdır.

4.1.1. Seçilen Metinlerin Söz Varlığı

Bir dilin sözcüklerini ve bu sözcükleri oluşturmada görev alan dil birliklerini, terimlerini, deyimlerini, atasözlerini, kalıplaşmış sözlerini içine alan dil varlığının tümüne söz varlığı denir. Bir dilin söz varlığı o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutar. Yüzyıllar boyunca o dilde ortaya çıkan ses, biçim ve anlam değişikliklerini yansıtır. Ayrıca hangi yabancı dillerin etkisiyle dilde ne türden değişimlerin gerçekleştiğini de gösterir.

Söz varlığı, o dili konuşan toplumun dil tarihine ışık tutmakla kalmaz aynı zamanda o toplumun kültürü hakkında fikir sahibi olmamızı da sağlar. Bir dili konuşan toplumun çevresini, çevresindeki olayları nasıl algıladığını söz varlığından çıkarabiliriz. Çünkü insan dünyayı kendi dilinin penceresinden görür. Kuşaktan kuşağa aktarılan dil, o toplumun bireylerini düşünce biçimi açısından da koşullandırır.

Ders kitabındaki metinlerin söz varlığı, dönemin dil üzerindeki etkilerini gösterdiği gibi metnin yazarının dili hakkında da bize bilgi verir. O yüzden metinlerin genelini incelediğimizde dönemin toplumsal söz varlığı hakkında bilgiye ulaşabilir. Metinleri ayrı ayrı değerlendirdiğimizde metnin yazarının bireysel söz varlığı da tespit edilebilir.

Söz varlığı konusunda en önemli tasnif Doğan Aksan’a aittir. Aksan, söz varlığının içerdiği öğeleri şu şekilde gruplandırmıştır: “Temel Söz Varlığı, Yabancı Sözcükler, Deyimler, Atasözleri, İlişki Sözleri, Kalıplaşmış Sözler, Terimler, İkilemeler, Çeviri Sözcükler.”

Bu çalışmada Aksan’ın geliştirdiği tasnif esas alınmıştır.

4.1.1.1. Yerli ve Yabancı Sözcükler

Söz varlığının oluşumunda önemli iki öge vardır. Bunlardan biri yerli sözcükler; diğeri ise dile sonradan dâhil olan yabancı sözcüklerdir. Yerli sözcükler, dilin kendisinden olan, kökeni dilde bulunan, başka bir dilden alınmayan sözcüklerdir. Yerli sözcüklerin önemli bir bölümünü temel söz varlığı oluşturur.

Bir dilin söz varlığı o dilin tarihine ışık tutarak yüzyıllar boyunca ortaya çıkan değişiklikleri göz önüne serer. Değişikliklerin sebeplerinden biri, kültürel etkileşimdir. Bir toplumun diğeri toplumlarla ilişki kurmadan yaşaması düşünülemez. Bu ilişki ekonomik, siyasal ve kültürel yollarla dile de yansır. Bütün dünya dilleri için bu durum geçerlidir. Bir dilin yabancı dillerden hiç etkilenmeden yaşaması da olanaksızdır. Değişik oranlarda bile olsa diller arasında sözcük alışverişi gerçekleşir. Türkçenin çeşitli dönemlerindeki eserleri incelediğimizde yabancı öge sayılarında farklılıklar görülür. Yabancı sözcüklerin Türkçeye oranı Göktürk Kitabeleri'nde %1'in altında, Uygur metinlerinde %2-5 arasındadır. Kutadgu Bilig'de %2, Dede Korkut kitabında %5, Mevlit'te %26'dır. Divan şairlerinden Baki'de %65, Tanzimat Dönemi'nde Namık Kemal'de %62, Milli Edebiyat Dönemi'nde Ziya Gökalp'te %55 yabancı ögeyle karşılaşırız (Aksan, 1996: 127-128).

Yabancı sözcüklerin oranının Tanzimat'a kadar artarak devam etmesinde İslamiyet'in kabulünün etkisi büyüktür. Milli Edebiyat Dönemi'nde bu oranın düştüğü görülmektedir. Bunda da dilde sadeleşme hareketlerinin etkisi olduğu söylenebilir.

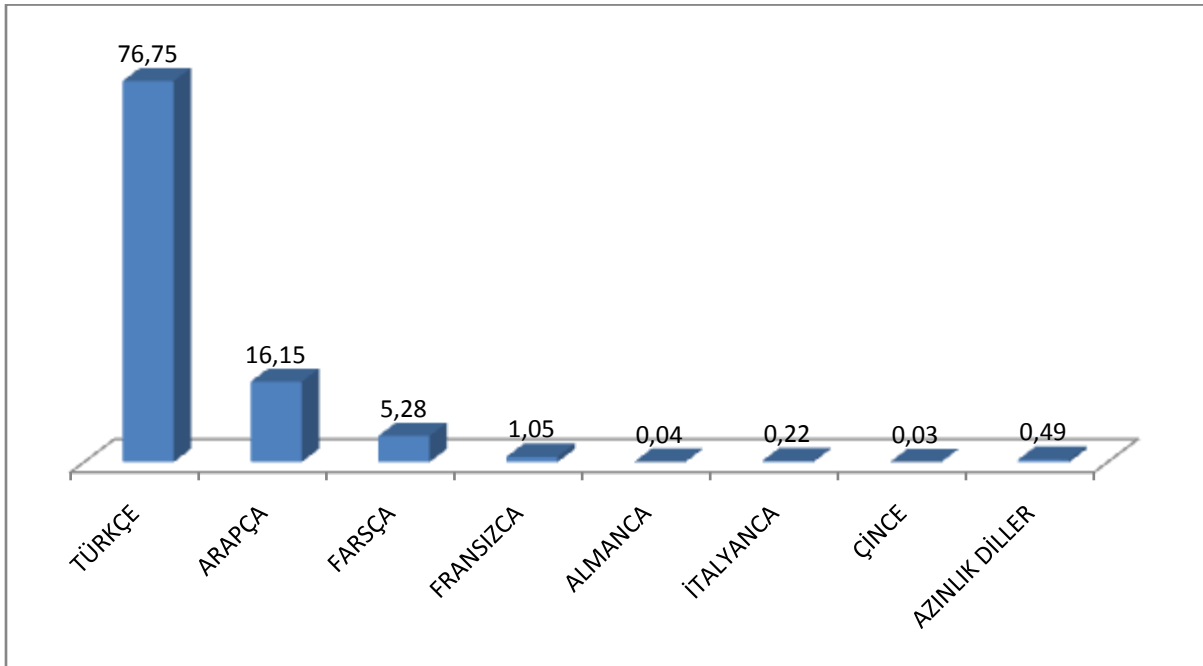
1947 tarihli Türkçe I ders kitabında, yabancı sözcüklerin metindeki sayıları **Tablo 1**'de verilirken **Grafik 1**'de de yabancı sözcüklerin Türkçeye oranı gösterilmiştir.

Tablo 1. Yerli ve Yabancı Sözcükler

KİTAPTAKİ METİNLER	TÜRKÇE	ARAPÇA	FARŞA	FRANSIZCA	ALMANCA	İTALYANCA	ÇİNCE	AZINLIK DİLLERİ	KELİME SAYISI
İstiklal Marşı	59	14	5	1	-	-	-	-	79
Bir Okul Hatırası	151	60	12	-	-	-	-	-	223
Ant	349	48	21	-	-	-	-	-	418
Anamdan Mektup	179	19	12	-	-	-	-	1	211

Yurt Hasreti	133	66	18	4	-	-	-	2	223
Kuyruklu Yıldız	239	37	8	-	-	-	-	-	284
Robenson'un Sürüsü	286	70	17	3	-	-	-	-	376
Pompei	125	47	12	1	-	2	-	-	187
Köylü ve Atatürk	109	36	7	2	2	1	-	1	158
Ev Ona Yakıştı	480	43	51	2	-	2	-	4	582
Penisilin	142	39	6	2	-	-	-	-	189
Orda Bir Köy Var Uzakta	78	-	5	-	-	-	-	-	83
Ata Sözleri	55	17	4	-	-	-	-	-	76
Uçak Yolculuğu	175	29	12	7	-	-	-	-	223
İnönü	53	12	1	-	-	-	-	-	66
Bilek Saati	322	79	14	1	-	-	3	1	420
Sincaplar, Kuşlar	147	28	26	-	-	-	-	-	201
Körle Kötürüm	107	17	6	-	-	-	-	-	130
Arı Beyi	428	49	29	6	-	-	-	5	515
Ata Sözleri	80	12	9	-	-	-	-	-	101
Bir Ananın Fedakarlığı	418	46	12	-	-	-	-	-	476
Okumak	183	33	9	4	2	1	-	-	232
Telgraf	15	20	3	1	-	-	-	-	39
İstiklal Savaşında Türk Kadınları	142	42	8	-	-	-	-	1	193
Avcılar	175	36	14	1	-	1	-	1	231
Boşboğazlığın Sonu	251	70	25	1	1	-	-	1	349
Kocatepe	123	54	8	5	-	-	-	1	191
Gemiciler	81	19	9	-	-	1	-	1	111
Su	144	22	7	7	-	-	-	-	180
Cimrinin Ziyafeti	181	37	3	18	-	-	-	3	242
Ankara Sokakları	185	17	8	-	-	1	-	-	211
Gül ile Bülbül Efsanesi	76	13	24	-	-	-	-	-	113
Tirende	220	52	20	17	-	4	-	3	316
Everest'e Doğru	191	41	12	1	-	-	-	2	247
Sinekli Bakkal Sokağı	123	22	17	4	-	2	-	1	169

Çekirgeler	318	61	29	1	-	1	-	2	412
Çukurova	57	3	5	-	-	-	-	-	65
Namus İmtihanı	246	113	21	9	-	1	-	1	391
Eski Bir Eğlence	161	42	16	2	-	-	-	2	223
Kanunların Büyüklüğü	244	31	3	3	-	-	-	-	281
Bursa'da Akşam	83	9	5	-	-	-	-	-	97
Uzun Mehmet	222	77	19	1	-	1	-	2	322
23 Nisan	118	24	13	1	-	-	-	1	157
Güneş – Sıcaklık	363	58	13	-	-	1	-	5	440
Kırda Bir Gezinti	214	15	6	2	-	1	-	2	240
Kaç Yerinden	181	65	7	9	-	3	-	1	266
Gurbette Renkler	31	3	2	-	-	-	-	-	36
Bir Senfoninin Tarihçesi	147	41	4	4	-	2	-	1	199
Kuvvet	120	30	6	-	-	-	-	1	157
Yollar Çok Mıntıklar Çok	118	40	4	1	-	-	-	-	163
TOPLAM:	8828	1858	607	121	5	25	3	56	11503

Grafik 1. Yerli ve Yabancı Sözcükler

1947 Tarihli Türkçe I ders kitabındaki metinlere baktığımızda seçilen metinler 1896 – 1940 yılları arasında kaleme alınmış eserlerdir. O dönemde edebiyatımız Batı'ya yönelmiş ancak Arap ve Fars kültürünün etkisinden de kurtulamamıştır. Bu etkiden dolayı da Arap ve Fars dillerinden fazlaca kelimeler görülmektedir. Bunun yanında Batı'nın da etkisiyle Fransızcadan da kelimeler yavaş yavaş dilimize girmeye başlamıştır.

1947 tarihli Türkçe I ders kitabında, %76,75 oranında Türkçe; %16,15 oranında Arapça; %5,28 oranında Farsça; %1,05 oranında Fransızca sözcük tespit edilmiştir. Arapça ve Farsçanın dilimiz üzerinde etkisi bilinirken Tanzimat'tan bu yana Fransızcanın da dilimizi etkilediği görülmektedir.

1947 yılı içinde geçerli olan “1938 Orta Okul Programı”nın ‘Okuma Gayesi’ kısmında, “Sade yazılmış güzel eserlerle doğrudan doğruya talebeyi temas ettirerek kendilerinde üslup zevkini uyandırmak”; ‘Konuşma Gayesi’ kısmında, “Öğretmen talebeyi maksatlarını temiz bir Türkçe ile ifade etmeye alıştırmalı, Türkçe karşılığı olan yabancı kelimeleri kullanmaktan onları men etmelidir” ifadesi yer almaktadır (Orta Okul Programı, 1938). Buna rağmen Arapça, Farsça ve Fransızca kelimelerin 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında fazlaca yer aldığı tespit edilmiştir.

Grafikte görülen ‘azınlık dilleri’ Osmanlı döneminde onların kontrolünde yaşamış ve Osmanlı Devleti’ni, devlet olarak benimsemiş olan ‘Ermenilerin ve Rumların’ dillerini ifade etmektedir. Osmanlı Devleti fethettiği yerlerde bu milletleri özellikle dil ve din alanında serbest bırakmıştır. Etkileşimin fazla olduğu bu milletlerle sözcük alışverişi de ister istemez kendiliğinden oluşmaktadır.

4.1.1.2. Atasözleri

Atasözleri, atalarımızın uzun gözlem ve deneyimlerine dayanan, tek başlarına yargı bildiren kalıplaşmış sözlerdir. Sözlü gelenekte ortaya çıkmış, kurallaşmış ve herkesçe kabul edilmiş hikmetli sözlerdir. Kısa, özlü, öğüt verici ve anonim oluşları en belirgin özellikleridir. Atasözlerinde bir milletin dünyaya bakışı, olayları ve yaşamı değerlendirışı izlenebilir. Atasözleri söz varlığının da önemli bir bölümünü oluşturur. Ömer Asım Aksoy atasözlerinin özelliklerini şekil ve kavramsal olarak iki gruba ayırır. Her atasözü bir genel kural, bir düstur niteliğindedir.

Bu kural ve düsturlar başlıca aşağıdaki kavram bölükleri içinde bulunur. Başka bir deyişle atasözleri, kavram bakımından birkaç çeşittir (Aksoy, 1993/II.C: 5-6):

1- Sosyal olayların nasıl olageldiklerini -uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak yansızca bildiren atasözleri vardır:

Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.
Minareyi çalan kılıfını hazırlar.
Araba kırılınca yol gösteren çok olur.
Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek içer... gibi.

2- Doğa olaylarının nasıl olageldiklerini -uzun bir gözlem sonucu olarak- belirten atasözleri vardır:

Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.
Kork aprilin besinden, öküzü ayırır esinden.
Zemheride kar yağmadan kan yağması iyi.
Mart yağar nisan ovunur, nisan yağar insan övünür ...gibi.

3- Toplumsal olayların nasıl olageldiklerini uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak bildirirken bundan ders almamızı (açıkça söylemeyip dolayısıyla) hatırlatan atasözleri vardır:

Ağlamayan çocuğa meme vermezler.
Öfke ile kalkan ziyan ile oturur.
Mahkeme kadıya mülk değil.
Sona kalan dona kalır. ... gibi.

Bu sözlerin altında istemelisin ki elde edesin, insan kendisini öfkeye kaptırmamalı... dersleri bulunmaktadır.

4- Denemelere ya da mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlak dersi ve öğüt veren atasözleri vardır:

Çirkefe taş atma, üstüne sıçrar.
Ayağını yorganına göre uzat.
Bugünkü işini yarına bırakma.
Yoldan kal, yoldaştan kalma ...gibi.

5- Birtakım gerçekler, felsefeler, bilgece düşünceler bildirerek (dolayısıyla) yol gösteren atasözleri vardır:

Bal bal demekle ağız tatlı olmaz.
Can bostanda bitmez.
Korkunun ecele faydası yoktur.
Taşıma su ile değirmen dönmez ...gibi.

6- Töre ve gelenekleri bildiren atasözleri vardır:

Dost başa bakar, düşman ayağa.

Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var.

Kızını dövmeyen dizini döver.

Kız beşikte, çeyiz sandıkta ...gibi.

7- Kimi inanışları bildiren atasözleri vardır:

Kırk yılda bir ölet olur, eceli gelen ölür.

Ananın bahtı kızına.

Akacak kan damarda durmaz.

Baykuşun kısmeti ayağına gelir... gibi.

İncelediğimiz ders kitabında kullanılan atasözlerini gruplandırıp metindeki işlevini söylemeden önce şunu ifade etmekte fayda var. O dönemde atasözü olarak kullanılan veya o dönemde atasözü olmayıp da bu dönemde atasözü durumuna geçen sözler de vardır.

Atasözleri, 1947 tarihli Türkçe I ders kitabınının 50 ve 76. sayfalarında “**Ata Sözleri**” başlığı altında metin olarak verilmiştir. Diğer metinlerin içerisinde atasözlerine rastlanmamıştır. Kitaptaki atasözleri şunlardır:

Tablo 2. Atasözleri

ATA SÖZLERİ	ATA SÖZLERİ
Fakirlik ayıp değil, tembellik ayıp.	Kaçan balık büyük olur.
Bir mih bir nal kurtarır, bir nal bir at kurtarır.	At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.
Kaşıkla verir, sapiyle gözünü çıkarır.	El için kuyu kazan, evvelâ kendi düşer.
Adamın iyisi iş başında belli olur.	Karıncadan ibret al, yazdan kışa hazırlar.
Ağlarsa anam ağlar, kalanı yalan ağlar.	İnsanın eti yenmez, derisi giyilmez; tatlı dilinden başka nesi var.
İğneyi kendine, çuvaldızı ele batır.	İki kişi lâkırdı ederken üçüncüsü sen olma.
Mal insanı zengin etmez, idare lâzım.	Baş başa vermeyince taş yerinden kalkmaz.
Dünyanın malı dünyada kalır.	Kem söz, kem akçe sahibinindir.
İnsan insana yük, can gövdeye mülk değil.	Kendi gözündeki merteği görmez de el gözündeki çöpü görür.
Ulu sözü dinliyen yüce dağlar aşmış.	
Bol bol yiyen, bel bel bakar.	

<p>Damliya damliya göl olur, damlacıktan sel olur.</p> <p>Aman diyene kılıç kalkmaz.</p> <p>Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ.</p>	<p>Mal canı kazanmaz, can malı kazanır.</p> <p>Ulular köprü olsa basıp geçme.</p>
---	---

Aksoy'un yaptığı tasnife göre kitapta yer alan atasözlerinin dağılımı şöyledir:

- **Sosyal olayların nasıl olageldiklerini -uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak yansızca bildiren atasözleri vardır:**

Fakirlik ayıp değil, tembellik ayıp.

Bir mih bir nal kurtarır, bir nal bir at kurtarır.

Kaşıkla verir, sapiyle gözünü çıkarır.

Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ.

Adamın iyisi iş başında belli olur.

Kendi gözündeki mertegi görmez de, el gözündeki çöpü görür.

Bal ile kaymak yenir ama her keseye göre değil.

Dost, kara günde belli olur.

Baş başa vermeyince taş yerinden kalkmaz.

- **Doğa olaylarının nasıl olageldiklerini -uzun bir gözlem sonucu olarak- belirten atasözleri vardır:**

Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ.

- **Toplumsal olayların nasıl olageldiklerini uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak bildirirken bundan ders almamızı (açıkça söylemeyip dolayısıyla) hatırlatan atasözleri vardır:**

Kaçan balık büyük olur.

İnsan insana yük, can gövdeye mülk değil.

Ulu sözü dinliyen yüce dağlar aşmış.

Bol bol yiyen, bel bel bakar.

Aman diyene kılıç kalkmaz.

Dost, kara günde belli olur.

Az tamah çok ziyan getirir.

Ulular köprü olsa basıp geçme.

Kem söz, kem akçe sahibinindir.

İki kişi lâkırdı ederken üçüncüsü sen olma.

İğneyi kendine, çuvaldızı ele batır.

- **Denemelere ya da mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlak dersi ve öğüt veren atasözleri vardır:**

Az tamah çok ziyan getirir.

İki kişi lâkırdı ederken üçüncüsü sen olma.

El için kuyu kazan, evvelâ kendi düşer.

- **Birtakım gerçekler, felsefeler, bilgece düşünceler bildirerek (dolayısıyla) yol gösteren atasözleri vardır:**

Mal insanı zengin etmez, idare lâzım.

Dünyanın malı dünyada kalır.

Mal canı kazanmaz, can malı kazanır.

Karıncadan ibret al, yazdan kışa hazırlar.

Kem söz, kem akçe sahibinindir.

İnsan insana yük, can gövdeye mülk değil.

- **Kimi inanışları bildiren atasözleri vardır:**

Ulular köprü olsa basıp geçme.

Ulu sözü dinliyen yüce dağlar aşmış.

Atasözleri toplumda önemli işlevlere sahiptir. Az sözle çok şey ifade etme, söylenmek isteneni kısa yoldan söyleme, insanlara hatalarını dolaylı yollardan söyleme ya da bazı değerleri kazandırma gibi. Değerler eğitimi açısından ders kitabında kullanılan atasözleri öğrencilere, “**çalışkanlık, iyilik-dostluk, yardımlaşma, yiğitlik, konukseverlik, görgü kuralları**” gibi değerleri kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.

Kitapta, çalışkanlığın anlatıldığı, “*Fakirlik ayıp değil, tembellik ayıp.*”, “*Adamın iyisi iş başında belli olur.*”, “*Bakarsan bağ bakmazsan dağ olur.*”, “*Avcı avında yolcu yolunda gerek.*”; İyiliğin övüldüğü, “*İnsan insana yük, can gövdeye mülk değil.*”, “*Dost kara günde belli olur.*”; yardımlaşmanın söz edildiği, “*Baş başa vermeyince taş yerinden kalkmaz.*” atasözlerine yer verilmiştir.

Ders kitabında bu atasözlerinin kullanılmasının bir diğer işlevi de öğrencilerin karşılaşabilecekleri bir durumun ders niteliğinde anlatılmasıdır.

4.1.1.3. Deyimler

Türk dilinin en güzel anlatım ögelerinden biri de deyimlerdir. Deyimlerimiz, Türk insanının yaşayış biçiminin, inançlarının, kültürünün hayata bakış tarzının bir ifadesidir. “Bir kavramı, bir durumu ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce” (Aksoy, 1993: 32).

Benzer bir tanım Aksan tarafından da yapılmıştır. Deyimler, bir dili konuşan toplumun anlatımdaki gücünü ve başarısını; benzetmeye, nükteye olan eğilimini ortaya koyan önemli ögelerdir (Aksan, 1996: 53).

O halde deyimler, birden çok sözcüğün kendi anlamı dışında yeni bir anlam ifade edecek biçimde bir araya gelmesiyle oluşan kalıplaşmış söz gruplarıdır.

Aksoy, deyimlerin belli başlı özelliklerini şöyle sıralar (Aksoy, 1993: C. I, 38-43):

- a. Deyimler, kalıplaşmış söz öbekleridir. Bu nedenle bir sözcüğün yeri başka bir sözcükle yer değiştirilemez ya da bir sözcüğün yerine aynı anlamı verse bile başka bir sözcük getirilemez. Örneğin, ‘ayıkla pirincin taşını’, deyimi ‘ayıkla bulgurun taşını’ biçiminde söylenemez.
- b. Deyimler kısa ve özlü söz gruplarıdır. Örneğin, ‘yol göstermek’, ‘dil dökmek’ gibi.
- c. Deyimler en az iki sözcükten oluşur. Sözcük öbeği durumundaki deyimler: ‘başı önünde’, ‘ağzı burnu yerinde’ gibi. Tümce durumundaki deyimler: ‘açtı ağzını yumdu gözünü’ gibi.
- d. Deyimlerin bazıları gerçek, bazıları mecaz anlamlıdır. ‘Burnundan solumak’ mecaz anlamlı; ‘çoğu gitti azı kaldı’ gerçek anlamlı deyimlerdir.
- e. Deyimlerin bazıları eş anlamlı, zıt anlamlı, yakın anlamlı olabilir: ‘Tepesi atmak, küplere binmek’ (çok sinirlenmek anlamında eş anlamlı); ‘göze girmek, gözden düşmek’ (beğeni kazanmak ve kaybetmek anlamında zıt anlamlı); ‘bir deri bir kemik, iğne ipliğe dönmek’ (çok zayıflamak anlamında eş anlamlı).
- f. Deyimler bir durumu veya kavramı karşılar, ders veya nasihat vermez. Örneğin ‘küplere binmek’ veya ‘etekleri zil çalmak’ deyimleri sinirli ve sevinçli olma durumlarını karşılar. Herhangi bir ders veya nasihat vermez.

- g.** Kimi deyimler ait oldukları toplumların âdetlerini, inanışlarını, hayata bakış açılarını yansıtır. ‘Aba altından değnek göstermek, beşik kertmesi, iyi saatte olsunlar’ gibi.
- h.** Kimi deyimlerde tümce yapısı ve ana deyim değişmemek üzere çekimler ve adılar değişebilir: ‘Aşağı tükürsem (tükürsen, tükürse...) sakal, yukarı tükürsem (tükürsen, tükürse...) bıyık. Gözüme kestirdim (kestirdin, kestirdi...). Bana (sana, ona...) göre hava hoş’ gibi.
- i.** Kimi deyimler bölge farklılıklarından dolayı farklı sözcüklerle veya farklı şekillerde söylenebilir: ‘Hoşuna gitmek (hoşuna gelmek), göz ucuyla (göz kuyruğuyla)’ gibi.
- j.** Kimi deyimlerinde birkaç farklı şekli vardır: ‘Baş başa gelmek / baş başa vermek’, ‘bir arpa boyu gitmek/ bir arpa boyu yol almak’ gibi.
- k.** Bazı deyimler bir öyküye, bir olaya dayanır: ‘Altından çapanoğlu çıkmak, ağzından baklayı çıkarmak, ye kürküm ye’ gibi.
- l.** Kimi deyimler eksilteli anlatım biçimindedir. Yani bir ya da birkaç sözcüğü söylenmemiş söz öbeğidir: ‘Gözün aydın (gözünüz aydın olsun), laf aramızda (laf aramızda kalsın)’ gibi. Fakat kimi deyimler de kalıp olarak eksilteli olmasa da cümle içinde kullanılırken eksilteli olarak kullanılabilir: ‘Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü (açtırma kutuyu)’, ‘üzümü ye, bağını sorma (üzümünü ye)’ gibi.
- m.** Deyimler cümlenin farklı öğeleri de olabilir, cümlede farklı kelime türü olarak da kullanılabilir:
 Üzüntüsünden ağzını bıçak açmıyordu. (ağzını bıçak açmamak, yüklem)
 Damarıma basmadan konuşamaz mısınız? (damarına basmak, zarf tümleci)
 O dik kafalı biridir. (dik kafalı, sıfat)
- n.** Kafiyeli deyimler de vardır: ‘Anca beraber, kanca beraber’; ‘havada bulut, sen onu unut’; ‘yere bakan, yürek yakan’ gibi.

1947 tarihli Türkçe I ders kitabındaki metinlerde geçen deyimler **Tablo 3**’te gösterilmiştir. Deyimlerin anlamları, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (Aksoy, 1993) ve Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (TDK, 2005) kaynaklarından alınmıştır.

Tablo 3. Deyimler

DEYİMLER VE ANLAMLARI
açlık yoluyla terbiye etmek: İstenilen davranışı yapması için aç bırakmak
ağa çalımı: Hava atmak, zengin görünmek
ağız kalabalığına getirmek: Konu dışı gereksiz sözlerle karşısındakini şaşırarak istediği sonuca varmak.
ağzını açıp bir laf söylememek: Bir olay karşısında şaşırıp kalmak
ağzını havaya açmak: Umduğunu elde edememek, fırsatı kaçırdıktan sonra boş yere beklemek
ahengin peşine takılmak: Süse, gösterişe merak salmak
akıl etmek: Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünmek
akıntıya kapılmak: Sele kapılmak
aklı başına gelmek: Davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak
aklına gelmek: Hatırlamak
aklından geçirmek: Bir şeyi yapmayı düşünmek, tasarlamak
alkış tufanı: Sürekli ve coşkulu alkış başlamak
aman dilemek: Önce direnirken zor karşısında baş eğip yenenin merhametine sığınmak
anadan doğma: Çırlıçıplak
ateşini körüklemek: Bir konuda sinirlenmiş bir kişiye o konuyla ilgili onu daha da sinirlendirecek şeyler söylemek
ateşte dağlamak: Büyük üzüntü ve sıkıntı ile acı duymak
bağlara alaca düşmek: Bağların yeşillenmeye başlaması
baş başa vermek: İki veya daha çok kimse bir kenara çekilip konuşmak
başgöstermek: Belirmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek, vuku bulmak
belbel bakmak: Anlamsız bakmak
bet beniz kalmamak: Herhangi bir sebeple kanı çekilip yüzü solmak, korkmak:
bir birliğe inanmak: Tek bir varlığa inanmak
bir çalının altına sinmek: Bir şeylerden korkarak saklanmak
bir sözü bir sözüne uymamak: Aynı sözü başka yerlerde farklı farklı söylemek
birinci planda gelmek: Bir olay ve düşüncede akla ilk gelmek
boğaz boğaza gelmek: Birbirini boğmak istercesine kavga etmek.

boğazını sıkmak: Bunaltmak, sıkıntı vermek

bostanlara nişan düşmek: Bostanların çiçeklenmeye başlaması

boşa kurşun atmamak: Yaptığı her şeyde isabet sağlamak

boyun eğmek: İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak

burun buruna gelmek: Beklenmedik bir anda karşılaşmak, birbirlerine çok yaklaşmak

can havli: Kendi canını kurtarmak korkusu ile gösterilen güçlü tepki

can vermek: Canlanmasına yol açmak

canı sıkılmak: İçi sıkılmak, yapacak bir işi olmamaktan tedirginlik duymak

çalıyı başından sürümek: Bir işin gerçekleşebilmesi için yerine getirilmesi olanaksız koşullar ileri sürmek.

çoluğun çocuğun başı için: Çoluğun çocuğun varlığı üzerine yemin etmek

dam aktarmak: Kiremitli çatıyı kış öncesi tamir etmek, çatıya yıllık bakım yapmak

damlarını başlarına indirmek: Harap etmek, zor durumda bırakmak

derin gözlerle bakmak: 1) Anamlı bakmak, 2) Düşünceli bakmak

dilinde tüy bitmek: Tekrar tekrar söylemekten bıkmak.

dört nala kaçmak: Çok hızlı koşmak.

dudak bükme: Bir şeyi beğenmediğini, küçümsediğini belli etmek, umursamamak, pek aldırmazlık etmek

düşman gözüyle bakmak: Herkesi düşmanmış gibi görmek

düşmana silah atmak: Düşmana karşı ateş etmek

eğrilik etmek: Birilerine yanlış yapmak

elalemi çatlatmak: İyi durum ve başarılarla başkalarını kıskandırmak veya kızdırmak

elden ele geçmek: Çok sahip değiştirmek

elin ağzına sakız olmak: Dedikodusuna konu olmak

elleri temiz kalmak: Kötü işlere bulaşmamış olmak

filiz sürmek: Fidanların tomurcuklanmaya başlaması

gelir kapısı: Geçimin sağlandığı iş

göğsünü açmak: Duygularını başkasına söylemek

gözleri ateş gibi parlamak: Kızmak, sinirlenmek

gözleri kapanmak: Ölmek

gözlerinin içi gülmek: Sevinmek

gözünü doğduğu yere dikmek: Vatanını özlemek

gün saymak: Kurtulamayacak hasta son günlerini yaşamak

hatırına getirmek: Hatırlamasına yol açmak
hayalleri suya düşmek: Yapmak istediklerini, planladıklarını bir olaydan dolayı gerçekleştirememek
hayrını bırakmamak: Bir şeyin kullanılacak halinin kalmaması
her işe eli yatan: Yetenekli
hindi gibi burnunu şişirerek kabarmak: Kızmak, gururlanmak, havalanmak
hüküm sürmek: İşbaşında olmak
hükümet eline bırakmak: Çalışmamaktan dolayı devletten yardım alarak geçinmek
hürriyetini çingeneye kaptırmak: Özgürlüğünü yitirmek
ışığı kendinde çıkan: Başkasından destek almadan kaynağı kendinden olan
iç çekmek: Üzüntüyle derinden soluk almak
içi rahatlamak: Sıkıntılı durumdan çıkıp feraha ermek
irade çıkarmak: Bir konuda kararlılık göstermek
kafi gelmek: Yetmek, yetişmek
kan kardeşi: Birbirinin birer damla kanını yalama yoluyla kardeş olduklarını kabul edenlerden her biri.
kanına girmek: 1) Birini öldürmek veya öldürtmek 2) Yapmak istemediği bir konuda bir kişiyi ikna etmek
kanıyla sulamak: Canını feda etmek
kara gün: Felaket günleri
kendini atmak: Hemencecik gitmek
kendini avutmak: Oyalanmak
kendini kaybetmek: 1) Bayılmak 2) Aşırı duygulanma dolayısıyla çevrede olup bitenin farkına varamamak
keyif ehli: Rahatlığına düşkün, keyifçi
kıyameti koparmak: Çok gürültü olmak, büyük telaş meydana gelmek
kokusunu almak: Gizli tutulan bir şeyi sezme
kuduz bir öfkeyle karşılamak: Saldırganlık göstermek
kulak asmak: Önem vermek, dinlemek
kurşuna dizmek: Bir kimseye ya da yere sürekli olarak kurşun sıkmak.
menfaatlerini baltalamak: Birinin çıkarlarına engel olmak
meraktan çatlama: Merakından çatlama
ne içtiğimiz içtik ne yediğimiz yedik: Hiçbir şeyden tat alamaz olmak

nefes almak: Sıkıntılı bir durumdan kurtulmak, ferahlığa kavuşmak

Nuh nebiden kalma: Çok eski, değerini yitirmiş modası geçmiş

ocağına incir ağacı dikmek: Bir insana büyük kötülüklerde bulunmak, evini barkını, soluğunu çocuğunu yok etmek, darmadağın etmek

omuz silmek: Aldırmamak, önem vermemek

tadını almak: Bir şeyin güzelliğini bilir olmak, zevkine varmak

ödü kopmak: Çok korkmak

parmaklarına dolamak: Onu gerekli gereksiz her yerde, olur olmaz bir kişiye söylemek, tartışmak, eleştirmek

rağbet görmek: İstenilmek, beğenilmek, istekle karşılanmak

ricata başlamak: Geri dönmek, çekilmek

selahiyet sahibi olmak: 1) Bir konuda doğru bilgiye sahip olmak 2) Bir konuda yetkin kişi

seyrine doyum olmamak: Görülen bir güzellikten çok etkilenip ondan vazgeçememek

sırtından dağ kalkmak: Büyük bir sıkıntıdan kurtulmak

sözünü yüzüne atmak: Söyleyeceklerini karşıdakinin direk yüzüne söylemek

sudan ucuz: Çok ucuz

süssüzlükten safi süs olmak: Gösteriştten kaçayım derken gösteriş meraklısı olmak

tahtaya çekmek: Öğrenciyi sözlü için tahtaya kaldırmak

takati tükenmek: İşi yapacak gücü kalmamak

taş gibi olmak: 1) Bir konuda katı davranmak 2) Sertleşmek, katılaşmak

taş kesilmek: Herhangi bir durum, söz vb. karşısında hiçbir söz söylememek, ne yapacağını şaşırarak

tavır takınmak: Belli bir durum veya davranış biçimini benimsemek, vaziyet almak

tehdit okumak: Sözle korkutmak

uzak düşmek: Uzak olmak, uzak bulunmak

ümit kesmek: Umudu kalmamak, artık ummaz duruma gelmek; umudunu kesmek

üst etikte kurulu çifte horozu gibi kabarmak: Hazır durumda beklemek

vahşet damarı tutmak: Huysuzluğu üzerinde olmak, aksiliği tutmak

yalan ağlamak: Ağlıyormuş gibi davranmak

yalın ayak, başı kabak: Çok perişan bir kılıkta

yarı gülen yarı ağlayan bir duygu: Ağlamaklı bir hal

yarışa çıkmak: Yarışmak için alanda bulunmak

yaygara koparmak: Bağırıp çağırmak

yediği naneye bak: “Yaptığı şu ters, uygunsuz işe bak!” anlamında şaşma, öfke belirtir.

yüreği çarpmak: Merak, kaygı, korku, heyecan vb. duygularla tedirgin olmak, huzursuz olmak

yüreği yanmak: Çok acımak

yüreğini hoplatmak: Heyecanlandırmak

zincire vurulmak: Özgürlüğünü kısıtlamak

1938 Orta Okul Programı’nda deyim ve atasözleriyle ilgili herhangi bir ifade yoktur. Ancak sosyal değer içerikli ifadelere yer verilmiştir. “Milli, İçtimai, Ahlaki Gaye: Talebeye asil mefkureler, milli vatani, kahramanca duygular telkin etmek, seciyesini teşkile yardım eylemek, onu içtimai, milli hayatta daha müsmir ve daha faal bir fert olmak üzere yetiştirmek” (Orta okul Programı, 1938). Atasözleri ve deyimlerin bu kapsamda düşünülmesi gerekmektedir. Metinlerde sadece 127 tane deyim olması kitabın bu konuda yetersiz olduğu ya da yazarın metin seçiminde deyimleri gözetmediği anlaşılmaktadır.

4.1.1.4. Kalıp Sözler (İlişki Sözler)

Söz varlığı içinde yer alan bu ögeler, bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan bir takım sözlerdir. İlişki sözler, bireyler arasındaki sözlü ifadeleri sağlayan ve günlük yaşamda fazlaca kullanılan bir takım sözlerdir. Bunların eksiltili cümle, tam bir cümle, dua ve beddua biçiminde kalıplaştığı görülmektedir. “*Günaydın, nasılsınız? İyi günler, afiyet olsun, geçmiş olsun, Allah belanı versin, Allahımsarladık* gibi ifadeler bu türdendir (Aksan, 1996: 34).

İncelenen kitaptaki metinler daha çok öğretici metinler olduğu için bu tür sözlere fazla yer verilmemiştir. Verilen sözler de şunlardır:

Tablo 4. Kalıp Sözler (İlişki Sözler)

Kalıp Sözler (İlişki Sözler)	Metinler
Güle güle,	Bir Okul Hatırası
Helal olsun be!	Ev Ona Yakıştı

Heyhat!	Anamdan Mektup
Maazallah!	Kuyruklu Yıldız

Günlük hayatta çok kullanılan bu ifadelerin sosyalleşmenin birer göstergesi olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Çünkü bu ifadeler insanların sosyalliklerinin dile yansımalarıdır. Ders kitaplarının öğreticiliği düşünüldüğünde bu sözlere biraz daha fazla yer verilmelidir.

4.1.1.5. Kalıplaşmış Sözcükler

Her dilde rastlanan kalıplaşmış sözcükler, ünlü kişilerin, hükümdarların, düşünürlerin, sanatçıların belli bir durumda, belli bir olay dolayısıyla söyledikleri evrenselleşmiş sözcüklerdir. Sinoplu Diogenes (Diyojen)'in Büyük İskendere söylediği, “*Gölge etme başka ihsan istemez*”, Cesar (Sezar)'in kendini vuran oğluna söylediği, “*Sendemi Bürütüs?*”, Napolyon'un “*Para, para, para...*”, Shakespeare (Şekspir)'in Hamlet piyesindeki, “*Olmak ya da olmamak; bütün mesele bu.*” M. Kemal'in “*Ya istiklal ya ölüm.*” ifadeleri zamanla özlü söz haline gelmiş ve kalıplaşmış ifadedir (Aksan, 1996: 35).

Ders kitabımızda bu sözlere rastlanmamıştır. Kitapta bu sözlere yakın birkaç ifade yer almaktadır:

Tablo 5. Kalıplaşmış Sözcükler

Kalıplaşmış Sözcükler	Metinler
“Ne içtiğimiz içtik, ne yediğimiz yedik.”	Bir Ananın Fedakarlığı
“Ölü dirilmez; yüz kuruşa Amerika'ya gidilmez.”	Bir Ananın Fedakarlığı

Bu sözcükler, atasözcükleri gibi deneyim sonucu, olaylar karşısında söylenmiş sözcüklerdir. Ancak söyleyeni belli olan sözcüklerdir. Söyleyeni ne kadar belli olsa da bu sözcükler artık kalıplaşmış ve bir hikâyesi olan ifadelerdir. Bu tür sözcüklerin öğreticilik yanları düşünüldüğünde ders kitaplarında yer alması gerekir. Kitapta bu ifadelere fazla yer verilmemesi bir eksikliktir.

4.1.1.6. İkilemeler

Anlamı güçlendirmek ve pekiştirmek için çeşitli yöntemlerle sözcüklerin bir araya getirilmesine ikileme denir. En az iki sözcükten oluşurlar. İkilemeler bir dilin zenginliğini ve

gücünü gösterir. İkilemeyi oluşturan sözcükler arasında şekil ve anlam bakımından bir ilişki vardır. İkilemeleri *fonksiyonlarına göre*, cümle içindeki *yapılışlarına göre* gruplandırabiliriz. İkilemelerin başlıca üç fonksiyonu vardır: Kuvvetlendirme, çokluk, devamlılık. Bir tekrar o tekrarı meydana getiren kelimenin ya anlamını kuvvetlendirmek için ya bir çeşit çokluğunu ifade için ya da devamlılığını belirlemek için yapılır. Mesela “*kara kara* (gözler)’de gözdeki karanlığın kuvvetli olduğu, *kapı kapı* (dolaştım)’da birçok kapının dolaşıldığı, *gide gide* ve *koşa koşa*’da ise hareketin devamlılığı ifade edilmektedir. Bunlardan başka, ikilemenin bir de ortalama ve beraberlik fonksiyonu vardır. *İyi kötü, düşe kalka* gibi tekrarlarla bu fonksiyon göze çarpar. (Ergin, 1992: 377)

Muharrem Ergin (1992) yapılaşlarına göre ikilemeleri şu şekilde gruplandırmıştır: *aynı sözcüğün tekrarıyla oluşanlar, yansıma sözcüklerden oluşanlar, biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerden oluşanlar, ikisi de anlamsız sözcüklerden oluşanlar, zıt anlamlı sözcüklerden oluşanlar, eş anlamlı veya yakın anlamlı sözcüklerden oluşanlar.*

1947 tarihli Türkçe 1 ders kitabında yer alan ikilemeler şu şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 6. İkilemeler

1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabında Geçen İkilemeler	Yapılışlarına göre İkilemelerin Gruplandırılması
adım adım arka arkaya avuta avuta ayrı ayrı baş başa (3) belbel birer birer boğaz boğaza boğuk boğuk burun buruna çeke çeke çiçek çiçek (2) damlıya damlıya derin derin diye diye (2)	<i>Aynı sözcüklerin tekrarıyla oluşanlar</i>

<p>doğrudan doğruya geçe geçe gelip gelip giyile giyile gırıl gırıl gümbür gümbür hemen hemen (2) kafa kafaya karşıdan karşıya kat kat karşı karşıya kendi kendine kıvrır kıvrır kıvrım kıvrım küçük küçük mini mini nazik nazık okşuya okşuya öbek öbek pencereden pencereye rahat rahat seyahatten seyahate sıçrıya sıçrıya sürüye sürüye türlü türlü usul usul vura vura yavaş yavaş (3) zorlıya zorlıya</p>	
<p>bağıra çağıra sağ salim şuraya buraya tıka basa</p>	<p><i>Eş anlamlı veya yakın anlamlı sözcüklerden oluşanlar</i></p>

evire çevire	
gece gündüz	<i>Zıt anlamlı sözcüklerden oluşanlar</i>

Metinlerde toplam 57 ikileme kullanılmıştır. Türkçede kelimeler kullanıldığı yerlere göre değişik anlam kazanırlar. Bu anlam kazanımında önemli öğelerden biri de ikilemelerdir. İkilemelerin cümleye kattığı anlamların etkisini ve öğrencilere kelimelerin değişik anlamlarının kavratılmasındaki rolünü düşündüğümüzde bu sayının yetersiz olduğunu görmekteyiz.

4.1.1.7. Sözcük Türleri

Kelimelerin anlam ve görevleri bakımından gruplandırılması Aristo'ya kadar gitmektedir. İlk kez Aristo, "isim ve fiil" biçiminde iki gruba işaret etmiştir. Kelime çeşitlerinin birbirinden kesinlikle ayrılmadıkları, değişebildikleri gerçektir. Bunun için dilden dile, yazardan yazara değişen gruplandırmalara rastlanır. J. Deny (1941) ve M. Ergin (1976) gibi araştırmacılar, sözcüklerin temelde "isim, fiil ve edat" biçiminde gruplandırmaktadır. Bu konuda hemen hemen bütün kaynaklarda verilen bilgiler birbirine benzemektedir. Zeynep Korkmaz (2003) sözcükleri aşağıdaki gibi tasnif etmektedir:

1. Anlamlı Kelimeler
 - 1.1. Ad Soylu Kelimeler
 - 1.1.1. Adlar
 - 1.1.2. Sıfatlar
 - 1.1.3. Zamirler
 - 1.1.4. Zarflar
 - 1.2. Fiil Soylu Kelimeler
 - 1.2.1. Fiiller
2. Görevli Kelimeler
 - 2.1. Edatlar
 - 2.2. Bağlaçlar
3. Anlamlı- Görevli Kelimeler
 - 3.1. Ünlemler

Türkçe 1 ders kitabının söz varlığının tür bakımından değerlendirilmesi aşağıda tablo halinde gösterilmiştir:

Tablo 7. Sözcük Türleri

SÖZCÜK TÜRLERİ	SAYI	%
İsim	4887	42,36
Zamir	642	5,56
Sıfat	1624	14,08
Zarf	958	8,30
Edat	455	3,94
Bağlaç	538	4,66
Ünlem	39	0,34
Fiil	2394	20,75
Toplam	11534	100

İsimlerin %42,36; fiillerin %20,75 olması sözcük türlerinin genelde isim ve fiilden oluştuğunu göstermektedir. Öğrencilere de öncelikli olarak isim ve fiilin öğretilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

4.1.2. Kitabın İncelemeler Bölümünün Söz Varlığı

1947 Türkçe I ders kitabını iki bölümde inceleyeceğimizi daha önce belirtmiştik. İncelemeler bölümünün söz varlığı, *açıklamalar, araştırmalar, dil bilgisi ve yazma* bölümlerinden oluşmaktadır. “İnceleler Bölümü” her metnin altında ayrı ayrı işlenmiştir. Bu bölüm o dönemin dilini yansıması açısından daha önemlidir. Çünkü kitapta verilen metinler 1947 yılından daha önce oluşturulmuştur. Ancak incelemeler bölümünün söz varlığı dönemin dilini ve yazarın üslubunu da yansıtmaktadır.

Ayrıca o dönemde Dil Devrimi'nin de etkisiyle ders kitapları yoluyla öğrencilere kavratılmak istenen bazı yeni kelimeler de görülmektedir.

Bu bölümde geçen terim ve kavramlar daha önce açıklandığı için konuyla ilgili yeniden açıklama yapılmayacak, sadece tablolara yer verilecektir.

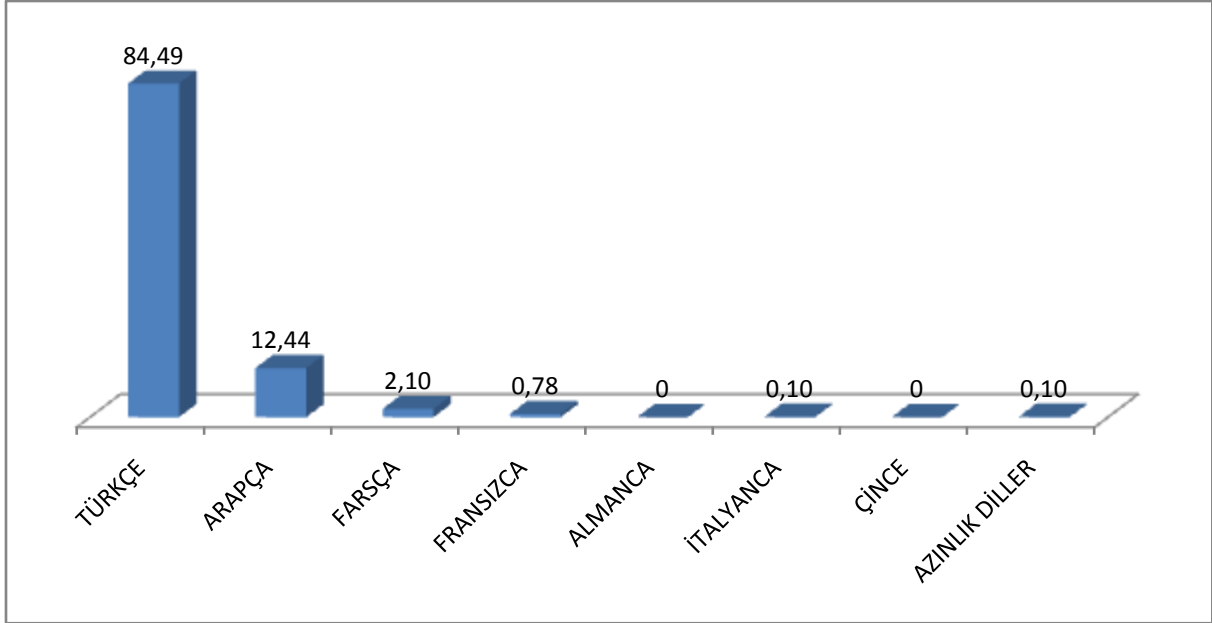
4.1.2.1.Yerli ve Yabancı Sözcükler

Bu bölümdeki yerli ve yabancı sözcükler aşağıdaki tabloda her metnin altında ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Tablo 8. Yerli ve Yabancı Sözcükler

KİTAPTAKİ METİNLERİN (İNCELEMELER BÖLÜMÜ)	TÜRKÇE	ARAPÇA	FARŞÇA	FRANSIZCA	ALMANCA	İTALYANCA	ÇİNCE	AZINLIK DİLLERİ	KELİME SAYISI
İstiklal Marşı	278	45	13	2	-	-	-	-	338
Bir Okul Hatırası	241	36	6	4	-	-	-	-	289
Ant	280	20	8	2	-	-	-	-	310
Anamdan Mektup	330	44	11	4	-	-	-	2	391
Yurt Hasreti	293	41	2	1	-	1	-	-	338
Kuyruklu Yıldız	276	23	4	-	-	1	-	-	304
Robenson'un Sürüsü	301	45	9	9	-	-	-	-	364
Pompei	263	50	9	6	-	-	-	-	328
Köylü ve Atatürk	256	28	3	1	-	1	-	1	290
Ev Ona Yakıştı	294	22	2	2	-	-	-	1	321
Penisilin	266	50	8	14	-	1	-	-	339
Orda Bir Köy Var Uzakta	260	25	5	-	-	-	-	-	290
Ata sözleri	298	22	6	-	-	-	-	-	326
Uçak Yolculuğu	305	32	4	2	-	1	-	-	344
İnönü	311	33	4	-	-	-	-	-	348
Bilek Saati	286	51	6	1	-	-	-	1	345
Sincaplar, Kuşlar	272	47	8	2	-	-	-	1	330
Körle Kötürüm	288	45	7	4	-	-	-	-	344
Arı Beyi	306	29	5	-	-	-	-	-	340
Ata sözleri	281	42	17	-	-	1	-	1	342
Bir Ananın Fedakarlığı	277	29	6	2	-	-	-	-	314
Okumak	259	36	5	1	-	-	-	-	301

Telgraf	314	50	4	20	-	2	-	-	390
İstiklal Savaşında Türk Kadınları	294	36	6	2	-	-	-	1	339
Avcılar	309	52	8	-	-	-	-	1	370
Boşboğazlığın Sonu	291	38	11	-	-	-	-	-	340
Kocatepe	286	63	16	-	-	1	-	-	366
Gemiciler	312	69	11	-	-	1	-	1	394
Su	302	56	9	4	-	2	-	-	373
Cimrinin Ziyafeti	290	42	11	8	-	-	-	-	351
Ankara Sokakları	274	34	3	2	-	-	-	-	313
Gül ile Bülbül Efsanesi	253	27	10	1	-	-	-	-	291
Tirende	264	20	3	3	-	2	-	1	283
Everest'e Doğru	287	47	3	2	-	-	-	1	340
Sinekli Bakkal Sokağı	322	71	11	4	-	1	-	-	309
Çekirgeler	275	31	9	2	-	-	-	-	317
Çukurova	266	51	2	-	-	-	-	-	319
Namus İmtihanı	304	61	9	-	-	-	-	1	375
Eski Bir Eğlence	271	49	7	4	-	-	-	2	333
Kanunların Büyüklüğü	279	48	5	-	-	-	-	-	332
Bursa'da Akşam	266	37	5	-	-	-	-	-	308
Uzun Mehmet	287	43	6	4	-	-	-	1	341
23 Nisan	260	40	8	1	-	-	-	1	310
Güneş – Sıcaklık	297	48	6	1	-	-	-	-	352
Kırda Bir Gezinti	278	36	6	4	-	-	-	1	325
Kaç Yerinden	289	45	8	4	-	-	-	-	345
Gurbette Renkler	251	23	6	-	-	-	-	-	280
Bir Senfoninin Tarihçesi	307	54	4	4	-	1	-	-	370
Kuvvet	308	79	13	4	-	-	-	-	404
Yollar Çok Mıntıklar Çok	295	43	3	-	-	1	-	-	344
TOPLAM:	14252	2098	354	131	-	17	-	17	16869

Grafik 2. Yerli ve Yabancı Sözcükler

Kitabın söz varlığı 1947 yılının toplumsal dili ve yazarın üslubu hakkında bilgi verir. Grafikte görüldüğü gibi %84,49 oranında Türkçe; %12,44 oranında Arapça; %2,10 oranında Farsça; %0,78 oranında Fransızca görülmektedir. Metindeki söz varlığına göre Türkçe sözcükler artarken, yabancı sözcüklerin sayısında azalma olmaktadır. Bu da dil devriminin etkisini göstermektedir.

4.1.2.2. Atasözleri

Atasözleri büyük tecrübeler sonunda söylenmiş özlü sözlerdir. Bu özlü sözler ders kitaplarında fazla yer bulamamaktadır. İncelediğimiz ders kitabında da iki yerde metin olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak metnin altındaki “açıklamalar, araştırmalar, dilbilgisi ve yazma” bölümünde sadece “*İğneyi kendine çuvaldızı ele batır*” atasözü kullanılmıştır. Bu atasözü de metinlerde verilen atasözlerinden bir tanesidir. “Ata Sözleri” başlığı altında verilen metnin incelemeler bölümünde, bir metin verilip bu metne uygun atasözü sorulmuştur. Yazma bölümünde ise metindeki atasözlerinden hareketle bir yazı yazınız denmiştir

4.1.2.3. Deyimler

Deyimler, konuşma ve yazma dilinde kelimelerin arasına saklanmış gizli hazinelerdir. Günlük hayatta çok kullanılan deyimlerin ders kitaplarında da kendine fazlaca yer bulması gereklidir. Ders kitabının bu bölümünde, seçilen metinler bölümüne oranla daha fazla deyimlere rastlanmaktadır. Bunun sebebi deyimde bulunan bir sözden hareketle farklı deyimler türetilbilmesidir. İncelemeler bölümündeki deyimler aşağıda tablolştırılmıştır. Ancak metinde geçen deyimler açıklama bölümünde tekrar edilmişse buraya alınmamıştır:

Tablo 9. Deyimler

DEYİMLER VE ANLAMLARI
ağırbaşlı olmak: Ciddi, tutarlı
aklı ermek: Anlayabilmek
alı al moru mor: Süslü, gösterişli
alkış salvosu: Sürekli ve coşkulu alkışa başlamak
ana baba günü: Çok kalabalık, karışık, telaşlı durum
anasından emdiğini burnundan getirmek: Bir işi yaparken çok sıkıntı ve güçlük çekmek
baba oğul bir olmak: Birlikte hareket etmek
bağışlanmasını istemek: Yapılması istenilen bir olay karşısında affını istemek
bardağı dikmek: Olaya müdahale etmek
başı kazan olmak: Gürültü, vb'den çok rahatsız olmak
başıbozuk: Karışık, içinden çıkılamayan
başına buyruk olmak: Hiç kimseden izin almak gereğini duymadan, istediği gibi davranan
bir dönüm noktası: Bir olayın yeni bir duruma geçme zamanı
bir kimseye ilişmek: Karışmak, rahat vermemek, müdahale etmek
bir meseleye ilişmek: Değirmek, sözünü etmek
birinin sırtından geçirmek: Başkasının olanaklarını kullanarak para kazanmak
bolluğa ermek: Sıkıntıdan, darlıktan kurtulmak
bozuktur: 1) Düzensiz 2) Zamanın, yönetimin kötü olması
buyruk altına almak: Emir altına almak
canını vermek: Bir şey uğruna hayatını feda etmek

cezasını çekmek: Yanlış yaptığı bir işin bedelini ödemek

çekidüzen vermek: 1) Düzenli olma durumu 2) Toplumca kabul gören ölçü

çekip çevirmek: Hâle yola koymak, yönetmek

dalgınlığa vurmak: Duymazlıktan, bilmezlikten gelmek

derdini dökmek: Derdini, sıkıntılarını ayrıntılarıyla anlatmak

derman bulmak: Durdurucu çare bulmak

ders çıkarmak: Genellikle kötü bir olaydan yararlı sonuç çıkarmak; ibret almak.

dertlerine çare aramak: Dertten kurtulmak için çaba göstermek

ekmek elden su gölden: Kendisi çalışmayıp başkasının kazancıyla geçinme durumu□ anlamında kullanılan bir söz

ele almak: Bir şey üzerinde çalışmaya başlamak

eli açık: Cömert, para harcamaktan çekinmeyen

elinden gelmek: Bir işi bilgisinin ve gücünün yettiği kadarıyla yapmak

emek sarf etmek: Bir şeyin meydana gelmesi için özen göstererek çok çalışmak

emek vermek: Bir işin yapılmasında çok çalışmak

evlerini başına indirmek: Harap etmek, zor durumda bırakmak

farelerin cirit oynaması: O yerde hiç kimse bulunmamak, o yer bomboş, ıvıssız olmak

fikrini açıklamak: Bir konuda düşüncelerini açıklamak

gönlünü okşamak: Hoşa gidecek sözler söylemek

göz atmak: Uzun uzadıya üzerinde durmayıp şöyle bir bakmak

göz eğlendirmek: Öylesine bakmak, ciddi düşünmemek

göz nuru dökmek: İnce, değerli bir ürün meydana getirmek için gözleri çok yoran bir dikkatle uzun süre çalışmak

gözden geçirmek: Niteliğini anlamak için her tarafına bakmak

gözüne ilişmek: Rastgele görmek

gücü yetmemek: Bir işi yapacak gücü olmamak

hatırından geçirmek: Aklına getirmek

hırçınlığı ona çekmek: Belirli davranışı kendinden büyük akrabasının birine benzemesi

hoşuna gitmek: Beğenmek

hüküm bildirmek: Bir konuda karar verme yetisi olmak, karar vermek

hüküm giymek: Mahkemece cezalandırılmak

iftihar payı: Faydası dokunulan bir işten kendine pay çıkarmak, gurur duymak

ilgi duymamak: O konuya değer vermemek

ilk ağızdan: İlk iş olarak, ilkin, en önce

kafa dengi: Düşünce tarzı ve yönünün benzeşmesi sebebiyle yakın hissedilen insanlara yakıştırılan sıfat

kafa kafaya vermek : İki veya birkaç kişi bir kenara çekilip konuşmak

kafada tasarlamak: 1) Plan yapmak 2) Bir işi yapmadan önce düşüncede yapmak

kan ter içinde: Sırılsıklam ter içinde kalmak

kanı kaynamak: Çabucak sevgi duymak

kanını emmek: İnsafsızca sömürmek

kanını kurutmak: Canından bezdirmek

kul kölesi olmak: Tam bir doğruluk ve özveri ile bağlanarak bütün isteklerini yerine getirmeye hazır olmak

kulağı kırıste: Söylenecik sözü, gelecek haberi sabırsızlıkla beklemek

nefes etmek: Boş bir inanışa göre, rahatsızlığı, illeti geçirmek için okuyup üfleme

nefes nefese: Soluğu tıkanacak gibi olmak

nefes tüketmek: Uzun uzun ve boş konuşmak

nem kapmak: En küçük bir şeyden alınmak, çok alıngan olmak

nezaret etmek: 1) Onun yanında olmak 2) Onu korumak

peşine düşmek: Arkasından gitmek, izlemek

salınıp gitmek: Mutlu bir şekilde yürüyerek gitme

sırt vermek: 1) Bir yere dayanmak, yaslanmak 2) Güçlü birine, bir yere güvenmek

sorguya çekmek: Bir suçla ilgili olarak soru sorup cevap istemek

söz söylemek: 1) Bir konuda düşüncelerini söylemek, 2) Laf atmak

suya düşmek: Gerçekleşme olasılığı kalmamak

suya sabuna dokunmamak: Sakıncalı konularla ilgilenmemek

suyuna göre hareket: Birini kızdırmayacak veya ürkütmeyecek biçimde uysalca davranmak, alışkanlıklarına, isteklerine uygun davranışlarda bulunmak.

sütten kesilmek: Hastalık, üzüntü veya bebeğin emmesi nedeniyle anneye süt gelmemek

tadı damakta kalmak: Tadını unutmamak

tadını kaçırmak: 1) Neşesini, keyfini bozmak 2) Aşırılığa kaçmak, hoşla gitmeyen bir durum yaratmak:

takati kalmamak: Gücü azalmak, bitmek

tuzağa düşürmek: Birileri tarafından hazırlanan kötü bir duruma uğramak, oyuna gelmek

ucuz kurtulmak: Zor veya tehlikeli durumdan az zararla sıyrılmak

uykuya varmak: Sükûnet, sessizlik, hareketsizlik içine girmek
yazdan kışı hazırlanmak: Yazdan kış için hazırlık yapmak
yemekten kesilmek: Sıkıntıdan yemek bile yiyemeyecek durumda olmak
yıkılmağa yüz tutmak: Zamana dayanamayıp çürümek
yol açmak: Bir davranışıyla tehlikeli bir durumun oluşmasına neden olmak
yol göstermek: Ona herhangi bir konuda neler yapması, nasıl yapması gerektiği konusunda akıl vermek; örnek olmak, kılavuzluk etmek
yola getirmek: Birinin bir konudaki ters tutumunu düzeltmek
yoluna koymak: İşi veya görevi olumlu olarak yürütmek, sıkıntı çekmeden gerçekleştirmek
yüze gülmek: Sevinci yüzünden belli olmak
yüzü sararmak: Korku, üzüntü, coşku vb. sebeplerle yüzün rengi solmak

Kitabın incelemeler bölümünde 90 deyim bulunmaktadır.

Kaynaklara göre deyim olmadığı halde, kitabın yazarları bazı kalıplaşmış sözleri de deyim olarak ifade etmişlerdir. Kaynaklarda deyim olarak geçmeyen ancak bu bölümde yazarın deyim olarak belirttiği ifadeler aşağıda tablolştırılmıştır:

Tablo 10. Kitabın Yazarlarının Deyim Olarak Kabul Ettiği İfadeler

DEYİMLER DIŞINDA KİTABIN YAZARLARININ DEYİM OLARAK KABUL ETTİĞİ İFADELER VE ANLAMLARI

aba gocuk: Kalın kumaştan yapılmış kışlık elbise
ağaç dikmek: Boz arazileri ağaçlandırmak
ak papa: Saçı sakalı ak anlamında bir deyim
Anadolu medeniyet yapısının harcı: Anadolu'da oluşturulan medeniyetin, kültürün temeli
araştırmacı takım: Birlikte araştırma yapan kişiler
asırlarca altına boğduğu İstanbul: Yıllarca her medeniyetin değer verdiği yer
ateş boyu: Ateşin yükselmesi
ateş yağmuru: Ateşli silahlarla sürekli atış yapmak.
ateşte doğulmuş azim: İşin en sıcak anında ortaya çıkmış güç
azgın sinat: 1) Sonbaharda bitkileri vuran soğuk 2) Don vurma, don çalma

büyük adam olmak: Bir kişinin yetişip topluma yararlı duruma gelmesi

cumhuriyetin ateşte dövülmüş azmi: Cumhuriyet kurulurken çekilen sıkıntıdan alınan güç

çadırli ordugâh: Göçebe şeklinde yaşayan askeri birlik

çehresini çatmak: Öfkesini belli etmek

destan kahramanları: Hayali, güçlü kahramanlık gösteren kişiler

düşünen kafaların gölgeleri: Bilginin insanlar üzerindeki etkisi

emniyet müdürü: Güvenlikten sorumlu baş kişi

filizkıran: Mayıs ayında ağaçların filizlendiği mevsimde esen bir fırtına

gündelikçi insan: Yevmiye ile çalışan kişi

günlerini saymak: Uzaktaki birinin geleceği günü saymak

hak ve sağlığın ot gibi bitmesi: Birinin zoruyla değil kendiliğinden ortaya çıkmak

istiklâl ilân etmek: Bağımsızlığını ilan etmek

inziva hastalığı: 1) Yalnızlık durumu 2) Kimsesizlik

ibadet sessizliği: Hiç ses çıkartmamak, çok sessiz

kaynanazırlıtısı: Bitmek tükenmek bilmeyen gürültü

medeniyet savaşı: Bir kültürün medeniyetin diğer kültürlerle mücadelesi

medeniyet yapısı: Bir kültürü, medeniyeti oluşturan ögeler

millete zincir vurmak: Bir milletin bağımsızlığını elinden almak

mitralyöz yağmuru: Makineli tüfeklerden çıkan kurşunlar

müthiş bir felâket: Çok büyük bir felaket

orman bozmak: 1) Orman sahası içindeki ağaçları sökmek ya da kesmek 2) Orman sahasında tarım arazisi açmak

padişahın iradesi: Padişahın gücü

resmi elbise: Polis ve askerlerin giydiği elbise

ruh kardeşi: Aynı şeyi düşünen iki kişi

sancak çekmek: Bayrağı göklere çekmek

sancak töreni: Bayrak töreni

selâm vaziyetinde bulunmak: Askeriyede astın üstü görünce sessiz bir şekilde kımıldamadan selamlaması

servet hazinesinin anahtarı: İşte sebat etmek, sabretmek

su davası: Su sorunu olan köylerde su için insanların birbiriyle mücadelesi

sular karardığı vakit: Akşam vaktinin başlaması, suların karanlıkta görünmez olduğu zaman

susuz yerlerde sıtma sarısı: Sulu yerlerde oluşan hastalığın susuz yerde çok kuvvetli görülmesi

temelden yapmak: Bir işi en başından yapmak

yakaya takılacak kıta: Önem verilen yer, Anadolu

yarım azat: Eskiden mahalle mektebinde derslerin öğleden sonra tatil olması

yıkım ve hastalık kaynağı: Sıkıntının temeli

zengin kanat: Varlıklı, zengin kişiler

yollar çok mntıklar çok: Bir yere girmek için birden çok yol bulunur, her işin birçok çaresi vardır

Tablodaki ifadeler ile dönemin zihniyetine göre deyim kazandırma yoluna gidildiği anlaşılmaktadır.

4.1.2.4. Kalıp Sözler (İlişki Sözler)

İncelemeler bölümünde bu sözlere rastlanmamıştır. Bunun sebebi incelemeler bölümünde öğreticiliğin ön planda olmasıdır.

4.1.2.5. Kalıplaşmış Sözler

Mustafa Kemal'in "*Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir ileri.*" sözünden başka kalıplaşmış bir ifadeye rastlanmamıştır. Bunun sebebi de bu bölümde metinsellikten çok öğreticiliğin dikkate alınmasıdır.

4.1.2.6. İkilemeler

Bu bölümde kullanılan ikilemeler aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 11. İkilemeler

1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabının İncelemeler Bölümünde Geçen İkilemeler	Yapılışlarına göre İkilemelerin Gruplandırılması
ağır ağır alt alta ayrı ayrı baş başa başka başka belbel birer birer dörder dörder gırıl gırıl insan insana kafa kafaya kurula kurula küme küme teker teker yavaş yavaş	<i>Aynı sözcüklerin tekrarıyla oluşanlar</i>
salkım saçak tıka basa	<i>Eş anlamlı veya yakın anlamlı sözcüklerden oluşanlar</i>
varı yoğu	<i>Zıt anlamlı sözcüklerden oluşanlar</i>

Bu bölümde az sayıda ikileme kullanılmıştır. İkilemeler cümleye farklı anlamlar katmaları bakımından önemlidir. Bu bölümde metinlerin yer almaması ikilemelerin kullanımını azaltmıştır.

4.1.2.7. Sözcük Türleri

Kitabın incelemeler bölümünün sözcük türleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 12. Sözcük Türleri

SÖZCÜK TÜRLERİ	SAYI	%
İsim	5585	46,89
Zamir	539	4,53
Sıfat	2109	17,71
Zarf	476	4,00
Edat	342	2,87
Bağlaç	444	3,73
Ünlem	4	0,03
Fiil	2412	20, 25
Toplam	11911	100

Tabloya baktığımızda sözcük türlerinin yarıdan fazlasını “isim ve fiil” oluşturmaktadır. Bu da bize incelemeler bölümünde söz varlığında sözcük türlerinin öğretiminde “isim ve fiil”in öne çıktığını göstermektedir.

4.2. MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitabının Söz Varlığı

Bu bölümde 2014 MEB Türkçe 6 ders kitabında yer alan sözcükler ele alınmıştır. Kitabın söz varlığı Türkçe Öğretim Programı (2006) da göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

4.2.1. Seçilen Metinlerin Söz Varlığı

Türkçe Öğretim Programında (2006) ders kitabındaki metinlerde bulunması gereken özellikler verilmiştir. Bu özelliklerden söz varlığı ile ilgili maddeler şunlardır:

1. Metinler, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtan eserlerden seçilmelidir.
2. Metinler; dil, anlatım ve içerik açısından türünün güzel örneklerinden seçilmelidir.
3. Şiir türündeki metinler öğrenci seviyesine uygun, şiir dilinin özelliklerini yansıtan, söz varlığını zenginleştiren, türünün güzel örneklerinden seçilmelidir.
4. Her metin, öğrencinin söz varlığını zenginleştirecek yeni öğrenilecek söz ve söz gruplarına yer vermeli; ancak bu oran metni oluşturan kelimelerin %5'ini geçmemelidir.
5. Dünya edebiyatından seçilen metinlerin çevirilerinde, Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmış olmasına özen gösterilmelidir.
6. Metinler, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.

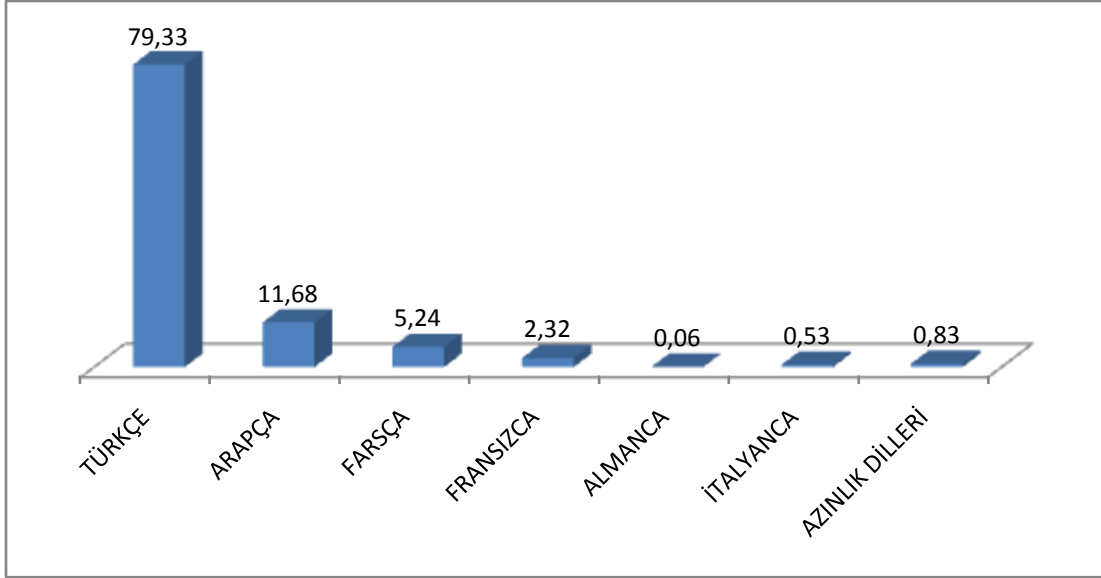
Bu bölümde Türkçe Öğretim Programı da dikkate alınarak MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabındaki metinlerin söz varlığı incelenmiştir.

4.2.1.1. Yerli ve Yabancı Sözcükler

2014 MEB Türkçe 6 ders kitabındaki yerli ve yabancı sözcükler ve aşağıdaki tabloda gösterilmiş, yabancı sözcüklerin kullanım oranları **Tablo 13**'de ve **Grafik 3**'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Yerli ve Yabancı Sözcükler

KİTAPTAKİ METİNLER	TÜRKÇE	ARAPÇA	FARŞÇA	FRANSIZCA	ALMANCA	İTALYANCA	ÇİNCE	AZINLIK DİLLERİ	KELİME SAYISI
1.TEMA OKUMA KÜLTÜRÜ	1604	371	167	98	2	30	-	28	2300
2.TEMA ATATÜRK	2300	403	189	91	-	13	-	23	3019
3.TEMA SEVGİ	2172	229	133	63	3	9	-	14	2623
4.TEMA DUYGULAR	2213	290	123	42	-	11	-	21	2700
5.TEMA ZAMAN VE MEKAN	2297	306	109	39	1	7	-	27	2786
6.TEMA DOĞA VE EVREN	3239	437	192	72	5	23	-	32	4000
TOPLAM:	13825	2036	913	405	11	93	-	145	17428

Grafik 3. Yerli ve Yabancı Sözcükler

Grafikte görüldüğü gibi %79,33 oranında Türkçe; %11,68 oranında Arapça; %5,24 oranında Farsça; %2,32 oranında Fransızca görülmektedir. 2014 Türkçe 6 ders kitabında Türkçe unsurların fazla olduğu görülmektedir. Ancak burada en çok dikkat çeken, Arapçanın etkisini sürdürüyor olmasıdır. Öte yandan Fransızcanın etkisi de bu dönemde açık bir biçimde görülmektedir.

4.2.1.2. Atasözleri

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı, atasözleri ve deyimler ile ilgili kazanımları beraber ele almıştır. Programın genel amaçları arasında öğrencilerin; “Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek, dil zevkine ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri” (MEB, 2006: 4) hedeflenmiştir. Temel dil becerilerinden dinleme/izleme öğrenme alanı ile ilgili kazanımlarda “Dinlediklerinde /izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.” kazanımı yer almaktadır. (MEB, 2006: 17). Konuşma öğrenme, alanında ise “Hazırlıklı konuşmalar yapma” amacının kazanımlarından birisi “Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.” (MEB, 2006: 21) ifadesidir. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma amacına yönelik kazanımlar arasında “Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.” (MEB, 2006: 23) ifadesi yer almaktadır. Okuma öğrenme alanının “Söz varlığını zenginleştirme” başlığı altında “Okuduğu metinde geçen

kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.” (MEB, 2006: 28) kazanımı yer almaktadır. Yazma temel dil becerisi başlığı altında “Planlı yazma” ile ilgili kazanımlarda “Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.” kazanımı; “Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma” ile ilgili “Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.” kazanımı yer almaktadır (MEB, 2006: 31-35). Görüldüğü gibi Türkçe Öğretim Programı’nda atasözleri ve deyimler ile ilgili kazanımlara genellikle “Söz varlığını zenginleştirme” başlığı altında yer verilmektedir.

MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabındaki atasözleri şunlardır:

Tablo 14. Atasözleri

ATASÖZLER	5.TEMA: ZAMAN VE MEKA
Ev alma komşu al.	ATASÖZLERİ VE DEYİMLERDE KALAN MAHALLELER (Serbest Okuma Metni)
Komşu ekmeği komşuya borç.	
Komşu hakkı Tanrı hakkıdır.	
Komşuda pişen komşuya da düşer.	
Komşu komşunun külüne muhtaç.	
Komşunun iti komşuya ürümez.	
Komşuyu komşudan sorarlar.	

Atasözlerinin sadece bir metin içerisinde bulunması ve aynı konuda söylenmiş olması dikkat çekicidir. Oysaki daha çok metne dağıtılarak ve farklı konularda söylenmiş atasözlerine yer verilmesi beklenirdi. Türkçe Öğretim Programındaki ifadelerle göre verilen atasözleri yetersiz sayıdadır.

4.2.1.3.Deyimler

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı, atasözleri ve deyimler ile ilgili kazanımları beraber ele almıştır. Bu konuya “Atasözleri” bölümünde değinildiği için tekrara gerek duyulmamıştır.

MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabındaki deyimler şunlardır:

Tablo 15. Deyimler

2014 MEB TÜRKÇE 6 DERS KİTABINDAKİ
DEYİMLER VE ANLAMLARI

ah çekmek: Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek

can vermek: Kendini feda etmek

can yoldaşı olmak: Yalnızlıktan kurtulmak için birlikte yaşanan kimse, hayvan, şey

canını vermek: Kendini feda etmek

çat kapı gelmek: Beklenmedik bir anda

çıt çıkmamak: En hafif bir ses bile çıkmamak

ders almak: Bir olaydan deneyim kazanmak, ibret almak

ders çıkarmak: İçinde bulunulan şartları değerlendirerek yanlış adım atmamak

dil dökmek: Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek

dünya yansa hasırı tütmemek: Dünya yansa yakılsa umurunda olmamak

elden çıkmak: 1) Malı olmaktan çıkmak, malı satılmak; 2) Kaybedilmek

eline düşmek: Egemenliği, buyruğu altına girmek, birine çok yalvarmak

gözlerini yummak: Ölmek

her kafadan bir ses çıkmak: Bir konuda konuşurken herkesin aynı anda düşüncesini söylemesi

ipe un sermek: Geçersiz birtakım nedenler ileri sürerek istenilen işi yapmaktan kaçınmak

kafa yormak: Bir iş, bir konu üzerinde çokça düşünmek

kanını akıtmak: Bir şeyler için canını vermek

kapı komşusu olmak: Bir yere sık gidip gelmek.

kendinden geçmek : Bilinci işlemez olmak, kendini kaybetmek, bayılmak

komşu kapısına çevirmek: Yakın olmadığı ve sık sık uğranılması gerekmediği hâlde bir yere çok sık gitmek

kucak açmak: Sığınacak yer vermek

kürek çekmek: Olmayacak bir iş uğrunda boşuna çabalamak

mahalle kahvesine döndürmek: Dedikodunu çok edilmesi

mahalleyi ayağa kaldırmak: Bağırıp çağırarak konu komşuyu tedirgin etmek

millete mal olmak: Halkın ortak ürünü olması

nazar eylemek: Uğursuzluk, kötülük getirdiğine inanılan kıskanç veya hayran bakışlar dolayısıyla kötü bir duruma düşürmek

ortalığı velleleyle vermek: Söz ve davranışlarıyla çevresindekileri heyecanlandırmak, paniğe sürüklemek

parmağı ağzında kalmak: Şaşırıp kalmak, şaşakalmak

posta koymak: Birini korkutmak, gözdağı vermek

sarıp içine almak: Kucaklayıp kollarıyla sarmak

tepesinden aşağı kaynar sular boşalmak: Üzücü, utandırıcı bir olay, durum karşısında büyük bir sıkıntı duymak; vücudunu sıcak bir ter basmak

üzerine kapanmak: İstenilen şeye ulaşma imkânı verilmemek

yaş dökmek: Büyük üzüntüyle ağlamak.

yol almak: Yolda ilerlemek

yol göstermek: Kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek

yollara düşmek: Yola çıkmak, yol almaya başlamak

Türkçe Öğretim Programında dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme konuşma ve yazma alanlarında atasözleri ve deyimlerin öğretimine önem verilmektedir. Dil öğretiminde kullanılan en etkin kaynaklardan olan ders kitaplarının da atasözleri ve deyimler açısından zengin olması gereklidir. Ancak metinlerde deyimlere yeteri kadar yer verilmediği görülmektedir.

4.2.1.4. Kalıp Sözler (İlişki Sözler)

MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında yer verilen kalıp sözler tabloda gösterilmiştir:

Tablo 16. Kalıp Sözler (İlişki Sözler)

Kalıp Sözler (İlişki Sözler)	Metinler
Allah aşkına!	Kınalı Keklik
Allah göstermesin!	Orman Küstü Bize
Allah rahmet eylesin!	Nasrettin Hoca

Allaha şükür!	Bayram Yeri
Allaha ısmarladık!	Anadolu
Hayrola!	Çocuk Kitaplığında Sabah Tartışması

Günlük hayatta çok rastladığımız ilişki sözler ders kitaplarında fazla yer bulamamıştır. Öğrencilerin sosyalleşmesi açısından önemli olan bu ifadelerin ders kitaplarında az sayıda olması bir eksikliklerdir.

4.2.1.5. Kalıplaşmış Sözler

MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında kalıplaşmış ifadelerle rastlanmamıştır.

4.2.1.6. İkilemeler

Ders kitabında yer alan ikilemeler **Tablo 17**'te verilmiştir.

Tablo 17. İkilemeler

MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitabında Geçen İkilemeler	Yapılışlarına göre İkilemelerin Gruplandırılması
acele acele acı acı ağır ağır aheste aheste al al arka arkaya (2) ateşli ateşli (2) aval aval (2) baş başa (2) baştan başa (2) benek benek (2) biçim biçim (2) birer birer (2)	<i>Aynı sözcüklerin tekrarıyla oluşanlar</i>

<p>bölük bölük (2) burcu burcu (2) cıvıl cıvıl (2) çabuk çabuk (2) çağıl çağıl dalga dalga derinden derine dinleye dinleye dolu dolu giril giril gizli gizli günden güne harıl harıl hemen hemen hıçkırma hıçkırma hızlı hızlı ışık ışık ışıl ışıl iç içe iri iri kalın kalın kara kara katıla katıla kıpır kıpır kocaman kocaman kolay kolay küt küt mahzun mahzun mini mini miskin miskin nakış nakış yule yule yumuşak yumuşak</p>	
---	--

ara sıra arada sırada doğru dürüst kir pas konu komşu sarsıla çarpışa şuraya buraya	<i>Eş anlamlı veya yakın anlamlı sözcüklerden oluşanlar</i>
çalar çalmaz der demez iyileşir iyileşmez varlık yokluk zamanlı zamansız sağa sola sağı solu sağlı sollu	<i>Zıt anlamlı sözcüklerden oluşanlar</i>
alacalı bulacalı insan minsan ufak tefek	<i>Biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerden oluşanlar</i>

MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında 76 adet ikileme kullanılmıştır. İkilemelerin cümleye kattığı anlamlar ve günlük hayattaki kullanımları düşünüldüğünde, yapılandırmacı eğitim sistemine göre bu sayı yetersizdir.

Yapılandırmacı eğitimin en önemli özelliği, öğrenenin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Alışılmış yöntemde öğretmen bilgiyi verebilir ya da öğrenenler bilgiyi kitaplardan veya başka kaynaklardan edinebilirler. Ama bilgiyi algılamak, bilgiyi yapılandırmak ile eş anlamlı değildir.

Öğrenen, yeni bir bilgi ile karşılaştığında, dünyayı tanımlama ve açıklama için önceden oluşturduğu kurallarını kullanır veya algıladığı bilgiyi açıklamak için yeni kurallar

oluşturur (Brooks ve Brooks, 1993: 9). Bir başka deyişle yapılandırmacılık çevre ile insan beyni arasında güçlü bir bağ kurmadır.

4.2.1.7. Sözcük Türleri

MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında sözcük türleri **Tablo 18**'de verilmiştir.

Tablo 18. Sözcük Türleri

SÖZCÜK TÜRLERİ	SAYI	%
İsim	6450	43,11
Zamir	992	6,63
Sıfat	2043	13,65
Zarf	1323	8,84
Edat	488	3,26
Bağlaç	718	4,80
Ünlem	88	0,59
Fiil	2860	19,12
Toplam	14962	100

Tabloya baktığımızda sözcük türlerinin yarısından fazlasını “isim ve fiil” oluşturmaktadır. Bu da sözcük türü öğretiminde “isim ve fiil”in öne çıktığını göstermektedir.

4.2.2. MEB 2014 Türkçe 6 Çalışma Kitabının Söz Varlığı

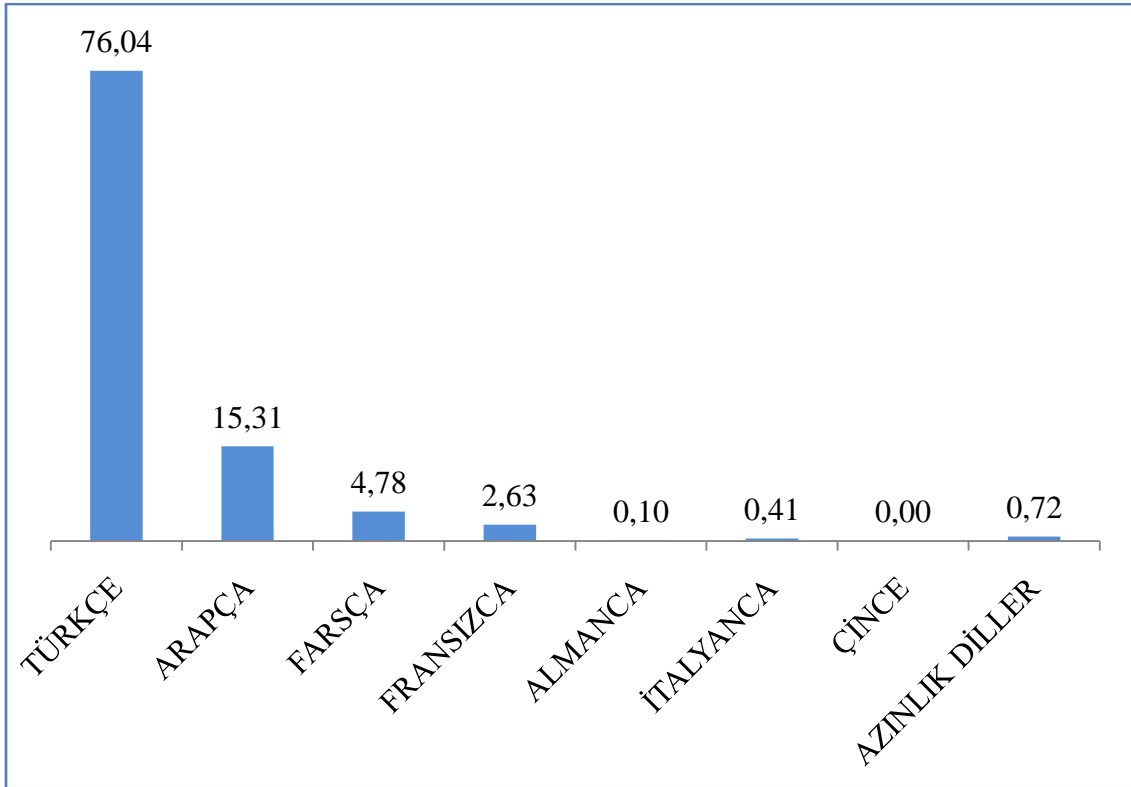
Çalışma kitabı etkinlikler ve ev ödevleri için oluşturulmuş bir kitaptır. Metinler ders kitabında verilmiş burada da o metinler üzerinden hareketlerle etkinlikler oluşturulmuştur. Bu etkinlikler daha çok metni anlama ve dil bilgisinden oluşmaktadır.

4.2.2.1. Yerli ve Yabancı Sözcükler

Yerli ve yabancı sözcükler aşağıda verilmiştir:

Tablo 19. Yerli ve Yabancı Sözcükler

ÇALIŞMA KİTABI	TÜRKÇE	ARAPÇA	FARŞÇA	FRANSIZCA	ALMANCA	İTALYANCA	ÇİNCE	AZINLIK DİLLERİ	KELİME SAYISI
1.TEMA OKUMA KÜLTÜRÜ	1312	321	86	77	2	7	-	17	1822
2.TEMA ATATÜRK	1002	302	90	59	2	3	-	12	1470
3.TEMA SEVGİ	1143	163	81	42	-	7	-	8	1444
4.TEMA DUYGULAR	1210	199	73	42	-	11	-	9	1544
5.TEMA ZAMAN VE MEKAN	1533	286	53	29	1	3	-	6	1911
6.TEMA DOĞA VE EVREN	1685	317	113	24	5	11	-	23	2178
TOPLAM:	7885	1588	496	273	10	42		75	10369

Grafik 4. Yerli ve Yabancı Sözcükler

Grafikte görüldüğü gibi %76,04 oranında Türkçe; %15,31 oranında Arapça; %4,78 oranında Farsça; %2,63 oranında Fransızca tespit edilmiştir. Arapça ve Farsçanın dilimiz üzerindeki etkisi bilinirken Tanzimat'tan bu yana edebiyatımız üzerinde etkisi olan Fransızcanın da dilimizi etkilediği görülmektedir.

4.2.2.2. Atasözleri

Çalışma kitabında atasözlerine rastlanmamıştır.

4.2.2.3. Deyimler

MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabında kullanılan deyimler aşağıya çıkarılmıştır. Ancak ders kitabında geçen deyimler çalışma kitabında tekrar edilmişse tekrar edilen deyimler buraya alınmamıştır:

Tablo 20. Deyimler

DEYİMLER VE ANLAMLARI
akıl yürütmek: Aklını kullanmak düşünme yeteneğini harekete geçirmek
baş başa vermek: İki veya daha çok kimse ile bir kenara çekilip konuşmak
baş üstünde tutmak: Değer vermek
başına üşüşmek: Başına toplanmak
beli bükülme: Yaşlılık nedeniyle bir iş yapamaz duruma gelmek
bir yaşına daha girmek: Şaşılacak yepyeni bir durumla karşılaşmak
boyun bük: Güçlü birinin isteğini zorla ya da istemeyerek kabul etmek
canına kıymak: Acımadan öldürme
çam devirmek: Karşısındakini gücendirecek söz söylemek, pot kırmak, gaf yapmak
çene yarıştırmak: Gevezelik etmek
devreye girmek: Çözüm getirmek amacıyla ilgilenmek, karışmak, araya girmek
Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak: Daha iyi şeyler elde etmeye çalışırken elindekini de yitirmek
elden gitmek: Onu yitirmek, ondan mahrum kalmak
göz teması kurmak: Göz göze bakarak haline anlatmak
gözü dalmak: Gözünü bir noktaya dikip dalgın dalgın bakmak
gözü takılmak: Dalgın dalgın bakmak ya da bir şeye dikkat çekilmek
gözünde tütme: Çok özlemek
haber salmak: Haber gönderme
hakkından gelmek: Yapılması güç bir işi başarmak
harekete geçirmek: Bir işi yapmaya başlatmak
hayat vermek: Canlılık vermek, canlandırmak
Hızır gibi yetişmek: Bir kimse, bir başkasının sıkışık, çaresiz durumunda yardımına yetişmek
iftira atmak: Birine asılsız ve kasıtlı bir suç yüklemek
imana gelmek: 1) Önce karşı çıktığı bir şeyi kabul edip istenileni yapmak 2) Sonunda doğruyu söylemek
işten bile değil: Çok kolay
kanat germek: Onu korumak, himayesine almak

kara borsa olmak: Piyasada olmaması ya da piyasadan çekmek
kara kara düşünmek: Kötümser bir hava içinde düşünmeye dalmak
kaş yaparken göz çıkarmak: Küçük bir iyilik yapayım derken büyük bir zarar vermek
kendini belli etmek: Yeteneklerini ortaya çıkarmak
kulp takmak: Bir kimseyi, bir şeyi kusurlu göstermek için bahane, kusur bulmak
nasibini almak: Güzel, hoş giden bir şeyden kısa bir süre de olsa yararlanmak, sebeplenmek
ortaya koymak: Herkesin görebileceği yere koymak; 2) yaratmak, yapmak; 3) açıklamak
sarmaş dolaş olmak: Birbirine sarılıp kucaklaşmak
sözüne gelmek: Sonunda birinin söylediğini kabul etmek
vakit geçirmek: Oyalanmak, uğraşmak
varını yoğunu harcamak: Uğruna her şeyini feda etmek
yazıklar olsun: ‘Çok üzüldüm, teessüf ederim, kınarım seni’ anlamında
yola revan olmak: Yola çıkmak
yolunu gözlemek: Gelmesini beklemek

Çalışma kitabında 40 deyim tespit edilmiştir. Ancak Türkçe Öğretim Programında (2005), 5 ve 6. sınıflarda deyim öğretiminin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Buna göre çalışma kitabının deyim açısından yetersiz kaldığı görülmektedir.

4.2.2.4. Kalıp Sözler (İlişki Sözler)

MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabında geçen kalıp sözler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 21. Kalıp Sözler (İlişki Sözler)

Kalıp Sözler (İlişki Sözler)
Allah rahmet eylesin
Allah göstermesin
Helal olsun
Yazıklar olsun

Kalıp sözler günlük hayatta öğrencilerin en çok kullandığı ifadelerdendir. Çalışma kitabında metin olmadığından bu tür kalıp ifadeler az kullanılmıştır.

4.2.2.5. Kalıplaşmış Sözler

MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabında kalıplaşmış sözlere rastlanmamıştır.

4.2.2.6. İkilemeler

MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabındaki ikilemeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 22. İkilemeler

MEB 2014 Türkçe 6 Çalışma Kitabında Geçen İkilemeler	Yapılışlarına göre İkilemelerin Gruplandırılması
<p>pırıl pırıl uzun uzun sarsıla sarsıla kara kara ağır ağır el ele beşer beşer sıra sıra gıcır gıcır kol kola yan yana miskin miskin</p>	<p><i>Aynı sözcüklerin tekrarıyla oluşanlar</i></p>
<p>ezile büzüle</p>	<p><i>Eş anlamlı veya yakın anlamlı sözcüklerden oluşanlar</i></p>

Çalışma kitabında metin olmadığından ikilemeler yeterince yer almamıştır. Çünkü ikilemeler metin içerisinde anlam kazanan kalıplardır ve daha çok metinde kullanım alanı bulabilmektedir.

4.2.2.7. Sözcük Türleri

Sözcük türlerinin oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 23. Sözcük Türleri

SÖZCÜK TÜRLERİ	SAYI	%
İsim	2140	44,72
Zamir	132	2,76
Sıfat	324	6,77
Zarf	86	1,80
Edat	75	1,57
Bağlaç	92	1,92
Ünlem	18	0,38
Fiil	1918	40,08
Toplam	4785	100

Tabloya baktığımızda sözcük türlerinin yarıdan fazlasını “isim ve fiil” oluşturmaktadır. Bu da kitabın söz varlığında sözcük türlerinin öğretiminde “isim ve fiilin” öne çıktığını göstermektedir.

4.3. 1947 Tarihli Türkçe 1 Ders Kitabı İle MEB 2014 Türkçe 6 Ders ve Çalışma Kitaplarının Karşılaştırılması

Kitaplar şekil ve tema bakımından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma aşağıda tablo olarak verilmiştir:

4.3.1. Kitapların Şekil Bakımından Karşılaştırılması

Şekil bakımından karşılaştırma şu şekilde tablolandırılmıştır:

Tablo 24. Kitapların Şekil Bakımından Karşılaştırılması

1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabı	MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitabı ve Çalışma Kitabı
<ul style="list-style-type: none"> Tek kitaptan ibarettir. Ancak iki bölümde incelenir. 	<ul style="list-style-type: none"> Ders kitabı ve çalışma kitabı olmak üzere iki kitaptan oluşmaktadır
<ul style="list-style-type: none"> Kitap 187 sayfadan ibarettir. 	<ul style="list-style-type: none"> Ders kitabı 127, çalışma kitabı ise 183 sayfadan ibarettir.
<ul style="list-style-type: none"> Kitabın baş kısmında tanıtım şeması yoktur. 	<ul style="list-style-type: none"> Kitabın baş kısmında tanıtım şeması bulunmaktadır.
<ul style="list-style-type: none"> Kitapta, Atatürk fotoğrafı, İstiklal Marşı, Türk bayrağı ve Gençliğe Hitabe yer almamaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Atatürk fotoğrafı, İstiklal Marşı, Türk Bayrağı ve Gençliğe Hitabe yer almaktadır.
<ul style="list-style-type: none"> Kitapta herhangi bir resim veya fotoğrafa yer verilmemiştir. 	<ul style="list-style-type: none"> Verilen her metne uygun renkli fotoğraf veya resim konmuştur.
<ul style="list-style-type: none"> Kitabın sonunda kaynakça, Türkiye haritası ve Türk dünyası haritası yer almamaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Kitabın sonunda kaynakça, Türkiye haritası ve Türk dünyası haritası bulunmaktadır.

Şekil bakımından en dikkat çeken 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında hiçbir resme rastlanmamasıdır. MEB 2014 Türkçe ders kitabına baktığımızda kitapta göze çarpan önemli bir özellik kitabın görsellerle desteklenmesidir. Bu da eğitimde görsel malzemenin giderek önem kazandığını göstermektedir.

1947 tarihli Türkçe I ders kitabında dikkat çeken bir diğer özellik de “İstiklal Marşı”, Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi’nin ve Türk Bayrağının yer almamasıdır. 1947 yılında bunların zorunlu olmadığı görülmektedir.

4.3.2. Kitapların Tema Bakımından Karşılaştırılması

Tema bakımından karşılaştırma tablo olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 25. Kitapların Tema Bakımından Karşılaştırılması

1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabı	MEB 2014 Türkçe 6 Ders ve Çalışma Kitabı
<ul style="list-style-type: none"> Kitabın baş kısmında kitabın işlenişi ile ilgili kısa bir bilgi yer almaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Kitapların baş kısmında tanıtım şeması bulunmaktadır.
<ul style="list-style-type: none"> Kitap temalara ayrılmamış, sadece metinler sıralanmıştır. 	<ul style="list-style-type: none"> Ders kitabı ve çalışma kitabı temalara ayrılmıştır.
<ul style="list-style-type: none"> Kitap, metinler ve açıklamalar olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Ders kitabımız iki kitaptan oluşmaktadır. Ders kitabında metinler yer alırken çalışma kitabında ders kitabını tamamlayan sorular ve etkinlikler yer almaktadır.
<ul style="list-style-type: none"> Kitapta İstiklal Marşı ile birlikte 51 metin yer almaktadır. Bu metinlerden 9'u şiir, 2'si atasözü, 18'i hikaye, 2'si mektup, 6'sı anı, 4'ü gezi yazısı, 5'i makale, 3'ü deneme, 2'si tiyatrodur. 	<ul style="list-style-type: none"> Kitap, okuma kültürü, Atatürk, sevgi, duygular, zaman ve mekan, doğa ve evren olmak üzere 6 temadan oluşmaktadır. Bu temalar içindeki metinlerden 4'ü şiir, 2'si masal, 10'u deneme, 7'si hikaye, 1'i biyografi, 1'i anı, 1'i mektup, 1'i tiyatro, 1'si haber yazısıdır.

Söz Varlığı Ögelerinin Oranları	
1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabı	MEB 2014 Türkçe 6 Ders ve Çalışma Kitabı
1947 Tarihli Ders Kitabı Metinler	MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitabı
Yerli ve Yabancı Sözcükler	Yerli ve Yabancı Sözcükler
Türkçe sözcükler: %76,75 Yabancı sözcükler: %23,26 Arapça %16,15 Farsça %5,28 Fransızca %1,05 Almanca %0,04 İtalyanca %0,22 Çince %0,03 Azınlık dilleri %0,49	Türkçe sözcükler: %79,33 Yabancı sözcükler: %20,67 Arapça %11,68 Farsça %5,24 Fransızca %2,32 Almanca %0,06 İtalyanca %0,53 Çince %0 Azınlık dilleri %0,83
1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabı İncelemeler Bölümü	2014 MEB Türkçe 6 Çalışma Kitabı
Yerli ve Yabancı Sözcükler	Yerli ve Yabancı Sözcükler
Türkçe sözcükler: %84,49 Yabancı sözcükler: %15,52 Arapça %12,44 Farsça %2,10 Fransızca %0,78 Almanca %0 İtalyanca %0,10 Çince %0 Azınlık dilleri %0,10	Türkçe sözcükler: %76,04 Yabancı sözcükler: %23,95 Arapça %15,31 Farsça %4,78 Fransızca %2,63 Almanca %0,10 İtalyanca %0,41 Çince %0 Azınlık dilleri %0,72

Toplam: 1947 Tarihli Türkçe 6 Ders Kitabı Türkçe sözcükler %81,35 Yabancı sözcükler %18,39	Toplam: 2014 MEB Türkçe 6 Ders ve Çalışma kitabı Türkçe sözcükler %77,68 Yabancı sözcükler %22,31
Atasözleri 34	Atasözleri 13
Deyimler 217	Deyimler 76
Kalıp Sözler 4	Kalıp Sözler 10
Kalıplaşmış Sözler 3	Kalıplaşmış Sözler 1
İkilemeler 75	İkilemeler 89

1947 tarihli Türkçe I ders kitabı, “metinler” ve “incelemeler” bölümü olmak üzere iki bölümdür. MEB 2014 Türkçe 6 kitabı ise bu bölümleri “ders kitabı” ve “çalışma kitabı” olmak üzere ayrı ayrı iki kitapta toplamıştır.

1947 tarihli Türkçe I ders kitabında yer alan metinler herhangi kurala bağlı olmadan arka arkaya sıralanmıştır. Ancak MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında yer alan metinler ise yapılandırmacı eğitim modeline göre temalara ayrılarak sıralanmıştır.

Yerli ve yabancı sözcükler açısından kitapları karşılaştırdığımızda 1947 tarihli Türkçe I ders kitabının iki bölümünün toplamında yabancı sözcükler %19,39; yerli sözcükler ise %80,62’dir. MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabı ve çalışma kitabında yabancı sözcükler % 22,31; yerli sözcükler ise %77,68’dir. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında Türkçe sözcükler MEB

2014 Türkçe 6 ders kitabına göre daha fazladır. Ancak 2014 Türkçe 6 ders kitabında bu sözcüklerin daha fazla olması beklenirdi. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında yabancı sözcük oranı da MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabına göre daha azdır. Ancak MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında yabancı sözcük oranının daha az olması beklenirdi. MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında Arapça ve Farsça sözcükler azalırken Fransızca sözcüklerin oranları artmıştır. Bu oran, Türk şair ve yazarlarının Fransız edebiyatından etkilendiğini ve bu etkinin de Türk diline yansımaları göstermektedir.

1947 tarihli Türkçe I ders kitabında atasözü sayısı 34 iken MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabı ve çalışma kitabında bu sayı 13'e düşmüştür. Atasözleriyle ilgili Türkçe Öğretim Programının (2006) genel amaçları arasında öğrencilerin; "Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek dil zevkine ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri" (MEB, 2006: 4) hedeflenmiştir. Temel dil becerilerinden dinleme/izleme öğrenme alanı ile ilgili kazanımlarda "Dinlediklerinde/ izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır." kazanımı yer almaktadır (MEB, 2006: 17). Konuşma öğrenme, alanında ise "Hazırlıklı konuşmalar yapma" amacının kazanımlarından birisi "Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir." (MEB, 2006: 21) ifadeleri yer almaktadır. Buna rağmen atasözü öğretiminde azalma görülmüştür. Bu da MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında eleştirilecek bir durumdur.

1947 tarihli Türkçe I ders kitabında 217 deyim tespit edilmiştir. Oysaki MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında ve çalışma kitabında bu sayı 76'ya kadar düşmüştür. Deyimlerle ilgili Türkçe Öğretim Programının (2006) genel amaçları arasında öğrencilerin; kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma amacına yönelik kazanımlar arasında "Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır." (MEB, 2006: 23) ifadesi yer almaktadır. Okuma öğrenme alanının "Söz varlığını zenginleştirme" başlığı altında "Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır." (MEB, 2006: 28) kazanımı yer almaktadır. Yazma temel dil becerisi başlığı altında "Planlı yazma" ile ilgili kazanımlarda "Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir." kazanımı; "Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma" ile ilgili "Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır." kazanımı yer almaktadır (MEB, 2006 :31-35). Bu ifadelere rağmen MEB 2014 Türkçe I ders kitabının deyimler açısından yetersiz olduğu görülmektedir.

Günlük hayatta çok rastladığımız ilişki sözler ve kalıp sözler iki ders kitabında da fazla yer bulamamıştır. Öğrencilerin sosyalleşmesi açısından önemli olan bu ifadelerin ders kitaplarında az sayıda olması bir eksikliklerdir.

Anlamı güçlendirmek ve pekiştirmek için sözcüklerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan ikilemeler 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında 75; MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında 89'dur. İkileme sayıları bakımından iki kitap birbirine yakın sayıdadır. Anlamı güçlendirmek ve pekiştirmek açısından düşündüğümüzde bu sayıların yetersiz olduğu görülür

4.4. 1947 Tarihli Ortaokul 1. Sınıf Ders Kitabında Neolojizm

Dil sürekli bir değişim içindedir ve dilin bu değişiminden en çok etkilenen unsur söz varlığıdır. Söz varlığı bir yandan sözcük ölümleriyle daralırken diğer yandan dile yeni eklenen sözcüklerle genişlemektedir. Söz varlığının, yeni giren sözcüklerle yenileşmesi dilbiliminde *neolojizm* terimi ile karşılanmaktadır.

Söz varlığının yenileşmesi (neolojizm) dilde kültürel değişimlere, teknolojik gelişmelere ya da dil ilişkilerine bağlı doğal bir süreç olarak ortaya çıkabildiği gibi dil planlamasına bağlı olarak da gerçekleşebilir. Bu bölümde Türkçenin söz varlığında zamanla ortaya çıkan değişimler Sarı'dan özetle aktarılmıştır (2008). Türk kültür tarihinin önemli gelişmelerinden biri olan Dil Devrimi ve buna bağlı yürütülen çalışmalar sonucunda Türkiye Türkçesinin söz varlığında önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır. Türkçenin özleştirilmesi bireysel çalışmalardan ziyade devletin dili planlamasıyla yani Dil Devrimiyle gerçekleşmiştir. Ancak kabul etmek gerekir ki tarih boyunca, Türkçedeki yabancı kelimelere karşı gerek bireysel gerekse örgütsel hareketler zaman zaman öne çıkmıştır. Örneğin, Uygur Türkçesinde Budizm ve Manihaizm'den geçen kelimelerin tercüme yoluyla Türkçeleştirildiği bilinmektedir. Benzer biçimde Karahanlılar döneminde yüzlerce Arapça kelime, özellikle dini kelimeler, tercüme yoluyla Türkçeye aktarılmıştır.

Öte yandan daha erken dönemlerde Türkçedeki Arapça ve Farsça kelimelere karşı çıktığı da bilinmektedir. Aydınlı Visalî'nin başlattığı; ancak daha çok Tatavlı Mahremî ve Edirneli Nazmî tarafından yürütülen basit Türkçe ile yazmak düşüncesi esasında Arapça ve Farsça ödünçlemelere ve Türk şiirinin bunlarla dolu olmasına itiraz niteliğindedir. Onların başlattığı ancak o dönemde çok da kabul görmeyen Türkî-i Basit hareketi, Tanzimat döneminde Safi Türkçe adıyla, Türkî-i Basit'e nazaran daha güçlü ve bilinçli bir biçimde karşımıza çıkmıştır.

Türkçeyi özleştirmede Safi Türkçeye göre daha iddialı çalışması ise Yeni Lisan hareketidir. Bu hareket, 1911'de yayın hayatına giren *Genç Kalemler* adlı derginin etrafında toplanan Ömer Seyfettin, Ali Canip ve Ziya Gökalp gibi aydınlar tarafından yürütülmüştür. Daha önceki sadeleşme hareketleri gibi Arapça ve Farsça kelimelerin tasfiyesini amaçlayan Yeni Lisan hareketinin temel prensipleri şunlardır: Arapça ve Farsça tamlamalar terk edilecek ya da Türkçenin yapısına uygun hâle getirilecek. Örnek: *eser-i sanat; sanat eseri, nokta-i nazar; nazar noktası*. Arapça ve Farsça edatların, *ama, keşke, lakin, hemen, yani* gibi Türkçeleşenler dışında, hepsi atılacak. Arapça ve Farsça çoğul kelimeler atılacak, onların yerine Türkçeleri kullanılacak. Edebiyat ve fen bilimleri terimi olarak Arapça kelimeler kullanılabilir. Yeni Lisan'da İstanbul Türkçesi esas alınacak (Öksüz, 1995).

Burada şunu belirtmek gerekir ki Türkçenin özleştirilmesi konusunda Nurullah Ataç'ın yaptığı çalışmaların altı çizilmelidir. Emin Özdemir, *Ataç'ın Sözcükleri* adlı kitapta 873 yeni kelime bulunduğunu belirtir (1968). Özdemir bu kelimeleri o gün için *dile tam yerleşenler, tam yerleşmemiş olanlar ve dile yerleşmemiş olanlar* diye üç gruba ayırmaktadır. Buna göre *akım, alan, alışkı, an, araç, arı, asalak, aşağılama, aşağılamak, aşama, ayrıcalık, ayırım, ayrıntı, bağınaz, bağınazlaşmak, bağınazlık, beğeni, bellek, biçim, biçimcilik, bildiri, bildirim, bilge, bilgelik, bilim, bilinç, bilinçsizlik, birey, bireycilik, birim, birleşik, bölüm, coşu, çaba, çeviri, çevirmen, çözümlmek, dayanak, dayanışma, denet, denetlemek, dengesizlik, devrim, deyiş, doğa, doğal, duyu, duyumculuk, eğilim, eleştiri, eleştirmeci, erdem, erek, eşanlımlı, etki, etken, etkilenmek, etkinlik, evre, evrim, eylem, eylemsiz, gerçekçi, gerçekçilik, gerçeküstü, giysi, görece, görev, görkemli, güdü, ılımlı, ilinti, ilke, istek, izlenim, izlenimci, kamu, kanı, kanıktırmak, kapsamak, karşıt, katkı, kavram, kesinleme, kez, kınama, kişilik, koçaklama, konut, koşul, kuram, kurul, kuşak, mutlu azınlık, mutlu son, mutluluk, nesnel, nesnellik, nitelik, olanak, olası, olay, olumlu, olumsuz, oluşmak, orantı, ozan, ödev, ödül, öge, öğreti, örneğin, öykü, öykücü, öykünme, özden, özdenizlik, özet, özgür, özgürlük, özlem, özne, öznel, özsöz, sakınca, salt, sanı, sav, savunmak, seçkin, serüven, sezinlemek, somut, sonuç, sorumlu, soruşturma, soyut, soyutlama, söyleşi, sözdizimi, süre, tanım, tanımlama, tanımlamak, tanıt, tanıtlamak, tekdüzelik, tepki, toplum, toplumbilim, toplumculuk, tutku, tutsak, tüm, tür, ulusçuluk, uluslar arası, utku, uyak, uygar, uygarlık, uygulama, uygulamak, uyum, uzman, uzmanlık, ürün, varsayım, veri, yadsımak, yakınmak, yalın, yalınlaşma, yalınlık, yanıt, yanıtlamak, yankı, yankılamak, yansız, yararlık, yargı, yargılamak, yasa, yaşam, yengi, yetenek, yetinme, yetki, yetkinlik, yetkinleştirmek, yitmek, yitirmek, yoksun, yoksunluk, yozlaştırmak, yönelmek, yöntem, yöre, yöresellik, yüküm, yükümlü, yüreklendirmek **kelimeleri dile yerleşmiş**; *acun, adsı (zamir), ağlatı (tragedya),**

*aktöre (ahlak), al (hile), ansımak (hatırlamak), ası (fayda), ayraç (parantez), betimlemek, betik (kitap), bilisiz (cahil), bulgu, değgin (ait), devinme (hareket), dokunca (zarar), dörüt (sanat), dörütmen, düşünü, düşündeş, ekin (kültür), erinç, esin, esrikleşmek (mest olmak), ezgi, ezgici, giz, gizemcilik, gökçeyazın (edebiyat), gönendirmek (memnun etmek), gönenmek (memnun olmak), güldürü (komedi), güneşlik (teras), içerik, ilenme (beddua etmek), istem, küşüm (şüphe), küşümlenmek (şüphelenmek), özdek (madde), özdekçilik (maddecilik), sayrılık (hastalık), sevi (aşk), sunum (arz), tansıklamak (hayran olmak), tasımlamak (tasavvur etmek), tilcik (kelime), törel (ahlak), tüze (adalet), tümce, us, uğraş, uğraşdaş, üzünç, yapıt, yeğlemek, yergici, yetke (otorite), yır (şiir) gibi kelimeler tam yerleşmemiş; arça (para), balığ(şehir), bediz (ressam), beltek (defter), bider (tohum), buğulu (vapur), çizek (satır), çögür (saz), dıka (nokta), dikici (terzi), dinek (kule), gömüş (hazine), görmük (tiyatro), günce (gazete), ıştın (lamba), iyir (ilaç), kalık (hava), sandavuç (bülbül), satak (pazar), satıca (çarşı), sazın (kağıt), söyük (duvar), tanrıgan (rahip), tirge (masa), ucır (saat), üçük (harf) üycük (beyit), yeni (vücut), yerçizim (coğrafya), yükünç (namaz) **gibi kelimeler de dile yerleşmemiş olarak kabul edilmektedir.** Ancak, o gün için tam yerleşmemiş kabul edilen *ayraç, bulgu, devinme, ezgi, güldürü, içerik, ilenme, istem, tümce, yapıt, yeğlemek* ve *uğraş* gibi **kelimeler bugün dilimize tam yerleşmiştir.***

Bazı kelimeler için bunun tam tersini söylemek doğrudur. “*alışkı, coşu, özden, özdensizlik*” gibi o gün yerleşmiş olduğu kabul edilen kelimeler, bugün yaşamamaktadır. Burada bir hususu belirtmekte yarar vardır. Yayınlardan görebildiğimiz kadarıyla bu 873 kelimeyi doğrudan Ataç türetmemiş, o gün için önerilmiş olan pek çok kelimeyi yazılarında kullanarak yaygınlaşmasına yardım etmiştir.

Tarih içinde Tatavlı Mahremî, Edirneli Nazmî, Nedim, Şinasi ve Ziya Gökalp gibi aydınların kişisel ya da örgütsel çabaları, Cumhuriyetin ilk devirlerinde bir devlet politikası olarak benimsendiği bilinmektedir.

Bu çalışmanın konusu olan ders kitabında, devlet politikası olarak yürütülen özleştirme çalışmalarını ve bunun genç kuşaklara nasıl öğretildiğini görmek mümkündür.

Kitabın ilk metni olan İstiklal Marşı'nın açıklamalar bölümünde öğrenciye yöneltilen ‘*hür* kelimesi için bir karşılık söyleyiniz.’ ifadesi yer almaktadır. Benzer biçimde, Halit Ziya Uşaklıgil'in ‘Mai ve Siyah’ adlı romanından alınan ‘Bir Okul Hatırası’ başlıklı bölümde *mektep, ehemmiyet, hesap* kelimeleri; Ömer Seyfettin'in ‘Ant’ hikâyesinin incelendiği üniteye *muharebe* kelimesi yerine **sade** bir karşılık bulunması istenmiştir.

Hamdullah Suphi Tanrıöver'in ‘Dağ Yolu’ kitabından alınan ‘Yurt Hasreti’ başlıklı bölümde *zabit* ve *kumandan* kelimelerinin artık kullanılmadığı belirtilmiş ve bunların

yerlerine kullanılmakta olan **yeni** kelimelerin konması istenmiştir. Aynı metinde *hasret* sözü için de **yeni** bir kelime bulunması istenmiştir.

Daniel De Foe'den alınan 'Robenson'un Sürüsü' başlıklı metinde '*ehlî ve terbiye etmek*'; Faik Sabri Duran'ın 'Pompei' başlıklı metnini içeren bölümde '*Volkan, nişane, hafriyat* kelimeleri yerine **sade** bir karşılık söylenmesi istenmiştir.

Dr. Celal Ertuğ'un 'Penisilin' başlıklı metninin işlendiği bölümde '*derdime derman, dizlerim dermansız* sözlerinde *derman* kelimesinin anlamına birer karşılık bulunuz.' cümlesi yer almaktadır.

Yusuf Ziya Ortaç'ın 'İnönü' başlıklı şiirinin incelendiği bölümde *hudut* ve *sulh* ve Reşat Nuri Güntekin'in 'Sönmüş Yıldızlar' adlı kitabından alınan 'Bilek Saati' başlıklı metnin işlendiği bölümde *cazibe* ve *istintak* sözcükleri (eski) biçiminde açıklanmış ve bunların yerine kullanılan **yeni** kelimelerin bulunması istenmiştir.

Ahmet Haşim'in 'Sincaplar, Kuşlar' başlıklı yazısının incelendiği bölümde *emniyet* ve *umumi*; Mustafa Necati'nin 'Kurtuluş Savaşında Türk Kadınları' başlıklı yazısının incelendiği bölümde, *mukaddes* ve *vatanperver* sözcükleri için **yeni** bir karşılık söylenmesi istenmiştir.

Mahmut Yesari'nin 'Avcılar' başlıklı yazısının işlendiği bölümde *hassas* sözcüğü (eski); Reşat Nuri Güntekin'in 'Boşboğazlığın Sonu' başlıklı metninin işlendiği bölümde *ricat etmek ve ekseri*; Falih Rıfkı Atay'ın 'Kocatepe' başlıklı yazısının ele alındığı bölümde *grup*, Moliere'den alınan 'Cimrinin Ziyafeti' başlıklı bölümde *kaide* (eski), Voltaire'in 'Namus İntihanı' başlıklı yazısının incelendiği bölümde *müsavi* (terim) sözcüklerinin **sade** ya da bugün kullanılan karşılıklarının bulunması istenmiştir.

Aka Gündüz'ün 'Uzun Mehmet' başlıklı yazısının işlendiği bölümde *mahrukat*, *bahriye* ve *bahriyeli* sözcükleri (eski) biçimde belirtilmiş ve bunların yerine **sade** ya da **yeni** karşılıklarının yazılması istenmiştir.

Ömer Seyfettin'in 'Kaç Yerinden' adlı hikâyesinin ele alındığı bölümde *tekaüt* (eski) ve *narın*, Falih Rıfkı Atay'ın 'Yollar Çok, Mıntıklar Çok' başlıklı yazısında *müsaait*, *salahiyet* ve *mintıka* sözcükleri için **sade** birer karşılık istenmiştir.

Her konunun 'Alıştırmalar' başlığı altında ele alınan bu kelimelerin kökenleri hakkında bilgi verilmemiş, genellikle kelimeler (eski) biçiminde açıklanmış ve bunlar için **sade** ya da **yeni** karşılık bulunması istenmiştir. Kitapta *sade kelime* terimi şöyle açıklanmıştır: '*Yazar Arapça (Yemin etmek) yerine her gün kullandığımız bir kelime (andiçmek) bulmayı uygun görmüş. Gösterişten uzak, her günkü hayatımızda konuştuğumuz dilden seçip, yabancı bir kelime yerine kullanılan kelimelere **sade kelime** diyoruz.*'

İlginç biçimde sözcüklerin anlam açıklamaları değil *yeni* ya da *sade* karşılıkları aranmaktadır. Yeni ya da sade sözcükleriyle kast edilen, Dil Devriminin ilk yıllarında önerilen Türkçe karşılıklardır. Ancak kitapta bu karşılıklar yazılmamıştır. Karşılıkların öğrenciye sorulması, öğrencinin öğretim sürecine katılmasının istenmesine bağlanabileceği gibi, söz konusu karşılıkların henüz yeterince kabul görmemiş olmasına da bağlanabilir.

Kitapta *sade* ya da *yeni* karşılık istenen kelimelerin listesi aşağıda sunulmuştur:

Bahriye (Ar.)	Mahrukat (Ar.)
Bahriyeli (Ar.+T.)	Mektep (Ar.)
Cazibe (Ar.)	Mıntıka (Ar.)
Derman (F.)	Muharebe (Ar.)
Ehemmiyet (Ar.)	Mukaddes (Ar.)
Ehlî (Ar.)	Müsait (Ar.)
Ekseri (Ar.)	Müsavi (Ar.)
Grup (Fr.)	Narin (F.)
Hafriyat (Ar.)	Nişane (F.)
Hasret (Ar.)	Ricat et- (Ar. +T.)
Hassas (Ar.)	Salahiyet (Ar.)
Hesap (Ar.)	Sulh (Ar.)
Hudut (Ar.)	Tekaüt (Ar.)
Hür (Ar.)	Terbiye et- (Ar. +T.)
İstintak (Ar.)	Vatanperver (Ar.+T.)
Kaide (Ar.)	Volkan (Fr.)
Kumandan (Ar.)	Zabit (Ar.)

Bunun dışında kitapta yeni önerilen sözcükler ve bunların öğretilmesiyle ilgili bilgiler de bulunmaktadır. Örneğin, Hasan Ali Yücel'in 'Köylü ve Atatürk' başlıklı metninde geçen *alıcı*, *içli* ve *duygu* sözcüklerinin yanında (*sade*) açıklaması yapılmış ve sözcüklerin Türkçe olduğu vurgulanmıştır.

Benzer biçimde, Nurullah Ataç'tan alınan 'Uçak Yolculuğu' başlıklı metinde verilen açıklamalar, söz varlığının yenileşmesi bakımından önemli bilgiler sunmaktadır. Bu bölümde *uçak* kelimesi açıklanırken şu bilgiler verilmiştir: Bu kelime yerine eskiden *tayyare* diyorduk.

Yabancı bir kökten yapılmış olan tayyare kelimesini attık; yerine Türkçe uç- kökünden *uçak* kelimesini türettik. Dilde yeni kullanılmaya başlayan bu gibi kelimelere *yeni kelime* deriz.’

Kitapta söz varlığındaki yenileşmeyi gösteren sözcükler şunlardır: *usavurma* ‘muhakeme etme, kavrama’, *süel* ‘askeri’, *etki*, *ödev*, *özlem*, *özet*, *vurgu*, *yanardağ*, *depresyon*, *dalgın*, *sayışman* ‘muhasibeci’, *deney*, *ölçü*, *taşıt*, *çoğul*, *kutlu*, *kutsal*, *utku* ‘zafer’, *serim* ‘Bir yazının giriş bölümü’, *düğüm* ‘Bir yazının gelişme bölümü’, *belgisiz*, *alınan*, *düşünücü* ‘fikir adamı’, *yalın*, *yıkım*, *deyim*, *görey* ‘manzara’, *ezgi*, *buzul*, *geçit*, *gönenmek*, *ören*, *yudum*, *yargı*, *yargıç*, *akar yakıt*, *özgenlik* esir ve köle olmamak, başkasına zarar vermeden kendi başına buyruk olmak’, *egemenlik* ‘hürlük’, *sağılma* ‘iplik için çözülme’ ve *yetki*.

Bunlardan *usavurma*, *süel*, *sayışman*, *düşünücü*, *görey* ve *özgenlik* kelimeleri bugün söz varlığında kullanılmamaktadır.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, 1947 tarihli Türkçe I ders kitabı ile MEB 2014 Türkçe 6 ders ve çalışma kitapları incelenmiştir. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabının söz varlığı MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığı ile karşılaştırılmış, zamana bağlı olarak söz varlığında ortaya çıkan değişmelerin ders kitabındaki görünümleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca Türk Dil Devrimi'yle kazanılan yeni sözcüklerin ders kitaplarına nasıl yansıtıldığı, bunların öğrencilere nasıl aktarıldığı ele alınmıştır.

Yapılan tarama, tasnif ve değerlendirmeler sonunda elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

1. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında 51 (elli bir) metin yer almaktadır. Bunların 6 (altı)'sını yabancı metinler oluşturmaktadır. 51 (elli bir) metnin hiç birisinde görsel malzeme kullanılmamıştır. Görsel malzemeler eğitim-öğretimi kolaylaştırmakta ve kalıcı hale getirmektedir. Bu durum, eğitim-öğretim açısından bir eksiklik olarak kabul edilebilir.
2. Söz varlığı dilin değişime en açık olan unsurudur. Bu değişim, yazılı metinlerde daha somut biçimde görülebilir. Söz varlığına yeni eklenen ya da söz varlığından çıkan unsurlar, yazılı metin üzerinde tespit edilebilir. Türkçenin söz varlığında zamana bağlı olarak ortaya çıkan değişmeler, Türkçe ders kitaplarına da yansımıştır.
3. 1947 tarihli Türkçe 1 ders kitabındaki metinlerin toplam söz varlığı 11.503'tür. MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığı toplam 17.428'dir. Bu sayılara metinlerde birden fazla kullanılan kelimelerin hepsi dâhil edilmiştir.
4. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabının "İncelemeler Bölümü"nin söz varlığı toplam 16.869 sözcükten oluşmaktadır. MEB 2014 Türkçe 6 Çalışma Kitabının söz varlığı ise 10.368 sözcükten oluşmaktadır. Bu sayılara metinlerde birden fazla kullanılan kelimelerin hepsi dâhil edilmiştir.
5. Birden çok kullanılan sözcükler göz ardı edildiğinde, 1947 tarihli Türkçe 1 ders kitabındaki metinlerin söz varlığının 3231 sözcükten oluştuğu görülür. Öte yandan MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabının söz varlığında ise 3663 sözcük bulunmaktadır. Söz

varlığındaki bu artış, öğrencilerin daha çok sözcükle karşılaşmasına olanak sağladığı için olumlu bir gelişmedir.

6. Benzer biçimde birden çok kullanılan sözcükler göz ardı edildiğinde 1947 tarihli Türkçe 1 ders kitabının “İncelemeler Bölümü”nün söz varlığında 2717 farklı kelime bulunurken MEB 2014 Türkçe Çalışma Kitabı’nda yer alan farklı kelime sayısı 1916’tır. 5. maddenin aksine, “Çalışma Kitabı”nın söz varlığının, 1947 Türkçe I ders kitabının “İncelemeler Bölümü”nün söz varlığından az olması eleştirilecek bir durumdur.
7. Yukarıdaki maddelerde görüleceği üzere, Türkçe ders kitabının söz varlığında zamanla azalma tespit edilmiştir. Zamanla ortaya çıkan azalma, MEB’in öğrencilere öğretilmesi gereken söz varlığı konusunda çok da duyarlı olmadığı Türkçe öğretim programında (2006) ‘söz varlığını zenginleştirme’ ifadesinin MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında göz ardı edildiği görülmektedir.
8. Her iki kitabın söz varlığında 1301 adet sözcük ortak kullanılmışken, 3286 adet sözcük farklıdır. Her iki kitapta da geçen ortak kelimeler şunlardır: *acaba, acı, aç-, açık, açıl-, açıp, ad, açlık, ada, adam, âdeta, adım, adındaki, ağ, ağaç, ağır, ağız, ağla-, ah, ahır, Ahmet Cemil, ait, ak, akıl, Akdeniz, aklına bir şey gel-, akraba, aksa-, akşam, al, al-, alın, alan, alarak, aldır-, âlem, alev, alın-, alıp, alış-, alışveriş, Allah, alt, altı, -altın, altmış, ama, aman, amca, Amerika, amma, an, ana, Anadolu, andır-, Ankara, anla-, anlaşıl- anlat-, anlayıp, anne, ara-, araba, aralık, Arap, araştır-, arı, arka, arka arkaya, arkadaş, artık, artır-, asıl-, asılı, asır, asker, askerlik, aslan, aş-, aşağı, at, at-, atabil-, Atatürk, ateş, atıl-, atış, atlat-, av, avcı, avlu, avurt, ay, ayak, aydınlık, ayır-, aynı, ayrıl-, ayrılık, az, azal-, azgın, azim, azıcık, baba, bacak, badem, bağ, bağır, bağırarak, bağla-, bağırs-, bahar, bahçe, bahset-, bak, bakarken, bakış, balık, balkon, bari, bas-, baskın, bastır-, baston, baş, başarı, başarılı, başka, başlangıç, başla-, baştan başa, bat-, batı, bayrak, bayram, bazan, bâzı, bekle-, bel, belir-, belki, bellet-, belli, ben, benek, benze-, beraber, bereket, beri, besle-, beş, beton, bey, beyin, bık-, bırak-, bırakıl-, bırakıp, bıyıklı, bil-, bile, bilebil-, bilhassa, bin-, bina, binlerce, bir, biraz, birbiri, birçok, birden, birdenbire, birer, birer birer, biri, birinci, birkaç, birleş-, birlikte, bit-bitişik, biz, bizzat, blok, bol, borçlu, boru, boş, boy, boyun, boylu, boyunca, boyun eğ-boz, böcek, bölge, bölük, böyle, bu, buçuk, bugün, bul-, bulabil-, bulunca, bulup, bulut, burun, burs, buyur-, buz, bülbül, bürün-, büsbütün, bütün, büyü-, büyük,*

büyüt-, cam, cami, can, candan, canlan-, canlı, ceket, cennet, cep, cephe, cesaret, cevap, ciddi, cihan, Cumhuriyet, cüce, cümbüş, çabuk, çadır, çağ, çağır-, çakşır, çal-, çalı, çalın-, çalış-, çalışmak, çam, Çanakkale, çanta, çare, çarp-, çarşı, çat-, çatı, çatırda-, çatlak, çay, çayır, çehre, çek-, çekici, çekil-, çekirdek, çeşme, çevik, çevir-, çevrili, çık-, çıkar-, çıkarak, çıkarıl-, çıkarıp, çıkarken, çıkarmadan, çıkıp, çılgın, çıplak, çırpın-, çiçek, çiftçi, çiftlik, çimen, çirkin, çit, çiz-, çizil-, çoban, çocuk, çok, çokluk, çök-, çömel-, çöp, Çukurova, çürü-, çünkü, dağ, dağıl-, daha, dâhi, daire, dal-, dalga, dalgın, dalgınlık, dam, damar, dar, darıl-, davet et-, dayan-dayanabil-, de, de-, dede, defa, değer, değil, değirmen, değış-, değıştir-, değnek, demin, denil-, deniz, dere, derece, deri, derin, derman, dert, destan, destek, devam, devir, devam et-, devlet, dış, dışarı, diğeri, dik-, dikkât, dil, dile gel-, dimdik, dinle-, dinlen-, dip, direk, diril-, diğ, diz, diz-, dizil-, doğ-, doğru, doktor, dokun, dol-, dolap, dolaş-, doldur-, dolu, donan-, donanma, dost, dostluk, doyur-, dökül-, dön-, dönerek, dört, dua, dudak, duman, dur-, durum, duvar, duy-, duygu, dükkân, dün, dünya, dünyaca, düş-, düşman, düşünce, düşün-, düşünceli, düşünme, düşünmek, düşüp, düzen, ederek, edil-, efendi, egemenlik, eğer, eğil-, eğitim, eğlen, el, elbette, elbise, elde ed-, elli, em-, emin, emir, emret-, emsalsiz, en, engel Erciyes, er-, erkek, erken, ertesi, Erzurum, es -, esen, eser, esir, eski, eş, estağfurullah, eşya, et, et-, etek, ev, etraf, evet, evlen-, evlât, ey, evvel, ezan, fakat, fabrika, falan, fark, fark et-farklı, fazla, felâket, fırla-, fırtına, fikir, file, fukara, gaga, galiba, garip, gaz, gazete, gece, geç, geçerken, geçerek, geçir-, geçit, geçmeden, geçmek, gel-, gelebil-, gelecek, gelince, gelip, geliş, genç, gene, geniş, ger-, gerçek, geri, getir-, geveze, gevrek, gezdir-, gezin-, gibi, gidebil, gidip, gir-, girebil-, git-, giy-, giyip, gizlice, göç-, göğüs, gökyüzü, göl, gölge, gök, gör-, göre, gören, görev, görme, görebil, görmek, görül-, görün-, görünce, göster-, göstererek, götür-, göz, gövde, güç, güçlük, gül, gülerek, gün, günah, güneş, gür, günlerce, gürültü, güreş, güven, güz, güzel, güzellik, ha, haber, haber ver-, hadi, hafif, hafiflik, hafta, hakikaten, hâlâ, hal, halbuki, halk, han, hangi, hanım, hani, harap, harç, hareket, harita, hasret, hasta, hastalık, hatır, hava, hattâ, hatırla, hayal, hayat, haydi, hayır, hayırlı, haykır-, hayret, hayvan, hazır, hazırlan-, helâl, hele, hemen, henüz, hep, hepsi, her, herhangi, herkes, heyecan, heyecanlı, heykel, hısım, hız, hızlı, hiç, hiçbir, hiçbirini, hikâye, hilâl, hisset-, hizmet, hoca, hoş, hükümet, hürriyet, ısın-, ısır-, ıslak, ışık, iç, iç-, içeri, için, içten, idare, idare et-, ihtimal, ihtiyaç, ihtiyar, iki, ikinci, ilâç, ilâhî, ile, ilân et-, ileri, ilerle-, ilk, İlkbahar, ilkin, iman, imkân, in-, inan-, inandır-, inanıl, ince, inci, indir-, İngiliz, insan, insanlık, inşallah, ip, iri, ise, İstanbul, iste-, iş, işaret, işaret

et-, iſit-, iſle-, iſte, iyi, iyice, iyileſ, iyilik, iz, İzmir, kabar-, kaç-, kaçıp, kaçır-, kaçmak, kadar, kadın, kafa, kafes, kâğıt, kahkaha, kahraman, kahramanlık, kahve, kal-, kalabalık, kaldır-, kalın, kalk-, kalkıp, kalkış-, kalp, kampana, kan, kanat, kanun, kapalı, kapan-, kapı, kapısız, kapkara, kaplan-, kaplı, kar, kara, karanlık, karar-, karar ver-, kardeſ, karı, karın, karış-, karışık, karşı, karşıki, karşılaş-, karşılık, kartal, kasaba, kasırğa, kaſık, kat, kat-, katıl katlı, kavrul-, kay-, kaya, kaybet-, kaybol-, kayısı, kaynak, kaynaş-, kaz-, kazan, kazan, kebab, keçi, kedi, keklik, kelime, kelebek, kemerli, kemik, kenar, kendi, kere, kes-, kestane, keten, keyif, kılıç, kına, kır, kırık, kırıl-, kırk, kırmızı, kısım, kış, kışlık, kıta, kıy-, kıyı, kız, kız-, kızgın, kim, kimi, kimse, kiracı, kiſi, kiſilik, kitap, ko-, koca, kocaman, kokla-, koku, kol, kolay, komik, komſu, kon-, konu komſu, konuſ-, Konya, kop-, kork-, korku, koruma, koş-, koşarak, koştur-, kovala-, koy-, koymak, kök, köpek, köprü, köpük, köşe, kömür, kötü, köy, köylü, kubbe, kucak, kulak, kulübe, kumaş, kumru, kur-, kurbağalar, kurşun, kurtar-, kurtarmak, kurtul-, kurtulabil-, kuru, kuru-, kuruş, kuş, kuvvet, küçücük, küçük, kül, kültür, kütüphane, lâzım, levha, madde, madem, maden, mahalle, mahalleli, Mahmut, makine, mal, manzara, Marmara, masa, maskaralık, mavi, mavilik, mayıs, medeniyet, mektep, mektup, memleket, merak et-, merkez, mesele, meşhur, metre, mevsim, meyve, mi, mırıldan-, milâd, millet, millî, minare, minimini, muhakkak, Mustafa Kemal, mutfak, müddet, müddetçe, münasebet, Müslüman, nam, nasıl, nazlı, ne, ne kadar, ne ne, neden, nazır, nefes, nefes al-, nehir, nesil, neşe, netice, niçin, nihayet, nihayetsiz, nine, o, ocak, oda, odun, oğlan, oğul, okuma, okumak, okun-, okut-, ol-, olabil-, olarak, oldukça, olmak, oluver-, omuz, on, on beş, orman, orta, Osmanlı, otomobil, otur-, oturup, otuz, ova, oyna, oynamak, oynat-, oyun, oyuncak, oyuncu, öbür, öğren-, öğrenmek, öğretmen, öl-, ölü, ölüm, ön, önce, önündeki, ördek, örnek, ört-, örtü, öt-, öte, öteki, ötüş-, öyle, parla-, parmak, pay, pek, pekâlâ, peki, pembe, pencere, pençe, perde, pınar, poyraz, proje, rağmen, rahat, rahat et-, rahatla-, rastla-, razi, rehber, renk, renkli, resim, rica et-, ruh, Rumeli, rüya, rüzgâr, saat, sabah, sabahleyin, sabırsızlık, saç, sade, sadece, sağ, sağlam, sağlık, sahil, sahip, sahne, sakallı, sakız, sakın, saklan-, salkım, salla-, salon, sanat, sancak, sanki, sapsarı, sarar-, saray, sarıl-, sarılı, sarışı, sarsıntı, sat-, satıcı, savaş, say-, saygı, sayı, saymak, saz, sebep, sebze, seç-, seher, sekiz, sel, selâm, semt, sen, serçe, sergi, serin, ses, seslen-, sessiz, sev-, sevgili, sevimli, sevin-, sevinç seyirci, seyret-, sıcak, sıçra-, sıhhat, sık sık, sıkı, sıkıl-, sınıf, sıra, sırt, siva-, sızıntı, silin-, sin-, site, sivri, siyah, siz, sofrâ, soğuk, sok-, sokak, sol, sol-, son, sonra, sonsuzluk, sonuç, sopa, sor-, sön-, söyle-, söyleme, söylet-, söz, su, subay, sulu, sus-, sükût, sür-, sürebil-,

sürme, sürü , sürükle-, süs, süt, şafak, şahsiyet, şan, şanlı, şarapnel, şaş-, şaşır-, şehir, şekil, şeker, şey, şiir, şimdi, şimdiki, şimdilik, şişe, şöyle, şu, şükran, şüphe, ta, taarruz, tabiat, tahta, takdir, takım, tam, tamam, tamamen, tane, tanı-, taraf, tarif et-, tarih, tarla, taş, taşı-, taşın-, taşıt, tatlı, tavşan, taze, tecrübe, tedarik et-, tedavi, tehlike, tehlikeli, tek, tekrar, telâş, temas, temel, temiz, temizle-, tencere, tepe, terk et-, teselli et-, teyze, tıpkı, titre-, tiyatro, top, topla-, tat, toprak, toz, tufan, tuhaf, tunç, tut-, tutabil-, tutup, tutuş-, tutuştur-, tüken-, tüp, Türk, Türkçe, Türkiye, türlü, uc, ucuz, uç-, ufuk, uğraş-, uğraşmak, ulaş- ulaşmak, ulu, umut, unut-, unutul-, usul, usulca, uyan, uyandır-, uyanma-, uyku, uzak, uzan-, uzat-, uzun, uzunluk, üç, üçüncü, ümit, üst, üstelik, üzere, üzeri, vadi, vagon, vakit, vallahi, var, var-, varlık, vatan, ve, ver-, veren, veril-, verme, vermek, veya, vur-, vurul-, vücut, yaya, yabancı, yağ, yağ-, yağmur, yak- yakın, yakış-, yaklaşma, yalan, yalçın, yalnız, yalnızlık, yamaç, yamalı, yaman, yan, yan-, yanaş-, yandaki, yanık, yani, yanlış, yap-, yapabil-, yapı, yapıl-, yapmak, yaptır-, yara, yaralı, yarat-, yardım, yardım et-, yargı, yarı, yarım, yarın, yarış, yârış-, yaslı, yaş, yaşa-, yaşam, yaşamak, yaşlı, yat-, yatak, yavaş yavaş, yavru, yaz, yaz-, yazar, yazı, yazık, yazıl-, ye-, yedi, yedinci, yel, yelken, yem, yemek, yeni, yenil-, yer, yerleş-, yeşil, yetiş-, yığın, yık-, yıl, yıldız, yıllarca, yırtık, yiğit, yine, yirmi, yirmi beş, yirmi üç, yiyecek, yok, yokluk, yoksa, yol, yolcu, yolculuk, yorgunluk, yorul-, yorulmadan, yön, yukarı, yumurta, yumuşa-, yurd, yuva, yüce, yük, yüksek, yüksel-, yükseliver-, yüreği yan-, yürek, yürü-, yürümek, yüz, yüz-, yüzmek, zafer, zaman, zannet-, zarar, zafer, zaman, zannet-, zarar,

Görüleceği üzere bu kelimelerin çoğu temel söz varlığına aittir.

9. 1947 tarihli Türkçe 1 ders kitabının metinlerinde geçen Türkçe kelime oranı %76,75 iken yabancı kelime oranı %23,26'dır. MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında ise bu oran Türkçe kelimeler için %79.33, yabancı kelimeler için %20,67'dir.
10. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabındaki metinlerde geçen yabancı kelimelerin kendi içindeki dağılımı şöyledir: Arapça %16,15, Farsça %5,28, Fransızca %1,05, Almanca %0,04, İtalyanca %0,22 ve azınlık dilleri %0,49'dur. Öte yandan bu dağılım MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında şöyledir: Arapça %11,68, Farsça %5,25, Fransızca %2,32, Almanca %0,06, İtalyanca %0,53 ve Azınlık dilleri %0,83'tür. Oranlarda görüldüğü gibi Arapça ve Farsça sözcüklerde azalma görülürken Fransızca başta olmak üzere, Almanca ve İtalyanca sözcüklerin oranında artış görülmektedir. Bu değişim toplumsal

değişmelere bağlı olarak kabul edilebilir bir durumdur. Çünkü Cumhuriyetle birlikte Doğu medeniyetinden uzaklaşıp Batı medeniyetine yaklaşmak devlet politikası halini almıştır. Doğal olarak bu durum söz varlığına da yansımıştır.

11. 1947 tarihi Türkçe I ders kitabının “İncelemeler Bölümü”nde Türkçe sözcük oranı %84,49 iken yabancı sözcük oranı %15,52’dir. Bu dağılım MEB 2014 Türkçe “Çalışma Kitabı”nda Türkçe sözcükler için %76,04, yabancı sözcükler için %23,95 biçimindedir. Yabancı sözcüklerin kendi içindeki dağılımı 1947 tarihi Türkçe I ders kitabında şöyledir: Arapça %15,52, Farsça %2,10, Fransızca %0,78, Almanca %0, İtalyanca %0,10 ve azınlık dilleri %0,10’dur. Bu dağılım 2014 MEB Türkçe 6 “Çalışma Kitabı”nda Arapça %15,31, Farsça %4,78, Fransızca %2,63, Almanca %0.10, İtalyanca %0,41 ve azınlık dilleri %0.72’dir. Beklentilerimizin aksine MEB 2014 çalışma kitabında Arapça, Farsça ve Fransızca başta olmak üzere yabancı dillerden geçen sözcüklerde büyük bir artış tespit edilmiştir. “MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında görülmeyen bu artış MEB 2014 Türkçe 6 çalışma kitabında niçin ortaya çıkmıştır?” sorusu önemli ve üzerinde durmaya değerdir. Bu konuda, 1947’de ders kitaplarını hazırlayanların, henüz gerçekleştirilmiş dil devrimine ve ortaya konan prensiplere daha bağlı oldukları, zamanla bu duyarlılığın kaybedildiği söylenebilir.
12. 1947 tarihli Türkçe 1 ders kitabının toplam söz varlığındaki yerli ve yabancı sözcüklere ilişkin sayısal bilgi şöyledir: %81,35 Türkçe; %18,39 yabancı sözcüktür. Bu dağılım MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında şu şekildedir: %77,68 Türkçe; %22,31 yabancı sözcüktür. Yeni tarihli ders kitabında yabancı sözcüklerin artmış olması eleştirilecek bir durumdur.
13. Atasözleri bakımından MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabı daha zayıftır. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında 34 atasözü kullanılmışken bu sayı MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında sadece 13’tür. Öğretim programına göre bu sayı yetersizdir. Çünkü programda “atasözü ve deyim” öğretimi söz varlığı içerisinde önemli yer tutmaktadır.
14. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında deyim sayısı 217, MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında ise bu sayı 76’dır. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabındaki deyim sayısı yeterli görülecek sayıdayken MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında bu sayı Türkçe Öğretim Programına göre yetersiz görülmektedir.

15. Kalıp sözler günlük hayatta kullanım açısından önem arz etmektedir. Bu bakımdan kalıp sözler iki kitapta da yetersizdir.
16. Kalıplaşmış sözler iki ders kitabında da yeteri sayıda yer almamaktadır.
17. 1947 tarihli Türkçe I ders kitabında 75, MEB 2014 Türkçe 6 ders kitabında ise 89 ikileme bulunmaktadır. İkilemeler kelimelere yeni anlamlar yükleme açısından önemlidir.
18. İki kitapta da sözcük türlerinin yarıdan fazlasını “isim ve fiil” oluşturmaktadır. Bu da sözcük türlerinde “isim ve fiil”in öne çıktığını göstermektedir.
19. Söz varlığına yeni giren sözcükler ve buna bağlı ortaya çıkan değişimler dilbiliminde *yenileşme (neolojizm)* terimi ile açıklanmaktadır.
20. Yenileşme (neolojizm) dilin doğal gelişmesi içinde ortaya çıkabileceği gibi dil devrimi ya da dil planlaması gibi devletin dile müdahalesi sonucunda da gerçekleşebilir.
21. İncelenen kitapta çok sayıda Arapça ve Farsça kelimenin **eski** olduğu belirtilmiş ve bunların yerine **sade** ya da **yeni** diye adlandırılan karşılıklar bulunması istenmiştir. Böylece genç kuşakların dil devrimiyle kazanılan Türkçe kelimeleri öğrenmesi amaçlanmıştır. Ancak kitapta çok sayıda Arapça ve Farsça kelimenin kullanıldığı da vurgulanmalıdır. Bu durum dil devriminin zamana yayıldığını göstermektedir. Harf devriminin bir gecede gerçekleştirildiği doğrudur ancak söz varlığındaki Arapça ve Farsça kelimelerin çıkartılması belirli bir süreçte gerçekleştirilmiştir.
22. Kitapta iki tane Fransızca kelime (*volkan* ve *grup*) için de **sade** ya da **yeni** karşılık istenmiştir.
23. Kitapta **yeni** ya da **sade** olduğu belirtilen kelimelerden *usavurma*, *süel*, *sayışman*, *düşünücü*, *görey* ve *özgenlik* bugün söz varlığından çıkmıştır.

6. ÖNERİLER

Bu çalışmada 1947 tarihli Türkçe I ve MEB 2014 Türkçe 6 ders kitaplarının söz varlığı incelenmiştir. Sonuç bölümünde dile getirilen maddelere bağlı kalarak şunlar önerilebilir:

1. Ders kitaplarının hazırlanmasında konu, tema, görsel malzeme kadar söz varlığı da önemlidir. Öğrencinin dil gelişimi açısından öneme sahip olan bu hususa daha fazla dikkat edilmelidir.
2. Kültür aktarımında, ana dili öğretiminde atasözleri ve deyimler önemli rol oynamaktadır. Millî, ahlaki ve kültürel değerler atasözleri ve deyimler vasıtasıyla kolaylıkla özümsetilebilmektedir. Türkçe öğretiminde kültürel değerlerin aktarımı noktasında atasözleri ve deyimler, insan odaklı olarak, iyiyi, güzeli, doğruyu, adaleti, ideal insan tipini ortaya koyar. Bu değerleri göz önüne aldığımızda atasözleri ve deyimlerin ders kitaplarında fazla yer bulması gerekir.
3. Sosyalleşmenin bir göstergesi olan kalıp sözler, kalıplaşmış sözler ders kitaplarında daha fazla yer almalıdır.
4. Türkçe ders kitaplarında metin seçimi önemlidir. Metinlerde dilin zenginliği olan söz varlığı kendini göstermelidir.
5. Metin seçimlerinde söz varlığı unsurları ayrı ayrı dikkate alınmalıdır.
6. Türkçe Öğretim Programında, “Söz varlığını zenginleştirme” başlığı altında verilen kazanımlar ders kitaplarına yansıtılmalıdır.
7. TTKB'nin Türkçe ders kitabı inceleme komisyonuna seçtiği öğretmenlerin, söz varlığı konusunda kitapları daha titizlikle incelemesi gerekmektedir.
8. ders kitaplarının öğrencilerin söz varlığına etkisi inkar edilemez. Bu yüzden ders kitaplarında Türkçe kökenli kelimelere, atasözlerin, deyimlere, ikilemelere ve kalıp sözlere daha fazla yer verilmelidir.

9. Teknolojinin ve kültürel etkileşimin etkisiyle dilimize selfie (*özçekim*), kaparo (*güvenmelik*), navigasyon (*yolbul*), gurme (*tatbilir*) gibi hala yabancı kelimeler girmeye devam etmektedir. Bu konuda TDK yeni kelimelere Türkçe karşılıklar bulmaya çalışmaktadır. Bu çalışmaların yetersiz kaldığı da görülmektedir. Yabancı kelimeler dilimize yerleşmeden bunlara karşılık bulunmalıdır.

7 . KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1980). *Dilde Yerlileşme Üzerine*, Genel Dilbilim Dergisi, S:7-8, s. 5-9
- Aksan, D. (1993). *Türkçenin Gücü*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (1996). *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara: Engin Yayınları.
- Aksan, D. (2001). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2002). *Ana Dilimizin Söz Denizinde*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1997). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2004) . *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyalçın, N. (2007). *Türkçe İkillemeler Sözlüğü*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baştürk, M. (2004). *Dil Edinim Kuramları ve Türkçenin Ana Dili Olarak Edinimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Brooks, G. & M. G. Books. (1993) *The Case for Constructivist Classrooms*, Virginia: ASCD Alexandria.
- Çeçen, M. Â. (2002). *İlköğretim Öğrencilerinde Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çiftçi, M. (1991). *Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Dilçin, C. (1980). *Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı ve Tarihsel Sözlüğü*, TDAYB, s. 23-38
- Çotuksöken, Y. (1988). *Deyimlerimiz*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gökdayı, H. (2008). *Türkçede Kalıp Sözler*, Bilig, S.44, s.89-110.
- Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları,
- Harit, Ö. (1971). *Samsun ve Ankara İllerinin 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi Araştırması*, MEB Planlama, Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Hatipoğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkilleme*, Ankara: TDK Yayınları.
- İmer, K. (1998). *Türkiye'de Dil Planlaması Türk Dil Devrimi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Kantemir, E. (1981). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kaplan, M. (1996). *Kültür ve Dil*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karatay, H. (2007). *Türkçe Ders Kitaplarında Kelime Çalışmaları*, Millî Eğitim, S.173, s.50-66.
- Korkmaz, Z. (1974). *Cumhuriyet Döneminde Türk Dili*, Ankara: TDK Yayınevi
- Korkmaz, Z. (2003). *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kültür Bakanlığı. (1938). *Orta Okul Programı*, İstanbul: Devlet Basımevi.
- Kutlu, H. A. (2006). *MEB İlköğretim 6, 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi,
- Levent, A. S. (1972). *Türk Dilinde Sadeleşme ve Gelişme Evreleri* Ankara: TDK Yayınları
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*, <http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=ogretim> adresinden alınmıştır.
- Mert, E. L. (2009). *Türkçenin Söz Varlığı Açısından Eflatun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masallar*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi
- Özbay, M., Melanlıoğlu, D. (2008). *Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S. I, s. 30-45.
- Özbay, M., Melanlıoğlu, D. (2009). *Türkçe Eğitiminde Deyimlerin Öğrenme Öğretme Süreci Bakımından Değerlendirilmesi*, Millî Eğitim Dergisi, S.181, s.8-20.
- Özdemir, E. (1992). *Ataç'ın Sözcükleri*, Ankara: TDK yayınları.
- Özer, M. (2005). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Kelime Serveti Bakımından Değerlendirilmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Porzig, W. (1985). *Dil Denen Mucize* (çev. Vural Ülkü), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sağlam, M. Y. (2004). *Atasözleri – Kaybolan Kültür Mirasımız*, Ankara: Ürün Yayınları.
- Sarı, M. (2014). *Türkçenin Batı Dilleriyle İlişkisi*, Ankara: TDK Yayınları.
- T.C. Maarif Vekâleti (1929). *Ortamektep ve Liselerin Türkçe Müfredat Programı*, Ankara: Yeni Gün Matbaası.
- Thomas, S. G. & Kahufman, T. (1991). *Language Contact, Creolization and Genetic Linguistics*, University of California Press.

- Tosunoğlu, M. (1998). *İlköğretim Okuluna Başlayan Öğrencilerin Okuma-Yazma Öğrenmeden Önceki Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış doktora Tezi.
- Tosunoğlu, M. (2000). “*Kelime Servetinin Eğitim Öğretimdeki Yeri ve Önemi*”, Millî Eğitim Dergisi, S.144.
- Trudgill, P. (1992). *Language in Society*, London: Penguin Group,
- Türk Dil Kurumu (1995). *Yabancı Kelimelere Karşılıklar I*, Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (1998). *Yabancı Kelimelere Karşılıklar II*, Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemleri –Yeni Yaklaşımlar-*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Zülfikar, H. (1991). *Terim Sorunu ve Terim Yapma Yolları*, Ankara: TDK Yayınları.
- <http://www.tdk.gov.tr>

İncelenen Ders Kitapları

- Göğüş, B. ve Demiray, K. (1947), *Türkçe I*, İstanbul: MEB Yayınları
- MEB. (2014). *Türkçe 6 Ders Kitabı*, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2014). *Türkçe 6 Çalışma Kitabı*, Ankara: MEB Yayınları.

8. EKLER

8.1. 1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabındaki Metinlerin Söz varlığı

A	adsız	Ahmet Cemil	alacakaranlık	altı
aba gocuk	Afyonkarahisa	Ahmetçe	alan	altı üstüne
aban-	r	aşşap	alarak	getir-
acaba	ağ	ait	alay	altın
acayip	ağa çalımı at-	ak	alay et-	altmış
acı	ağabey	ak papa	alaycı	altmış dört
acıklı	ağaç	ak(1)l	alçak	altmış üç
acur	ağar-	akçe	aldat-	altüst et-
acz	ağıl	Akdeniz	aldatıl-	altüst ol-
aç-	ağır	akıl et-	aldır-	ama
aç bırak-	ağırlaş-	akıllı	aldırış	aman
açı	ağız	akıntı	âlem	ambarlı
açık	ağız	akış-	alev	amca
açıl-	kalabalıklığın	aklı başına	alıcı	ameliyat
açıp	a getir-	gel-	alın-	Amerika
açlık	ağla-	aklına bir şey	alın teri	amma
ad	ağlama	gel-	alıp	an
ada	ağlarken	akmak	alış-	ana
adalet	ağlayan	akraba	alıştırmak	Ana Tanrıça
adam	ağustos	akran	alışveriş	anacık
adam oturmuş	ağzını açıp bir lâf söyleme-	aksı (a)-	aliver-	Anadolu
de-	ağzını havaya	aksi	Ali Bey	anahtar
adamcağız	aç-	aksüt	Ali Köse	ancak
addet-	ağzını öp-	akşam	âlicenaplık	andır-
âdeta	ah	al	alkış	andiç-
âdetken	ahali	al-	alkış salvosu	Angurya
adım	aheng	al(1)n	Allah	Ankara
adım adım	ahır	alabil -	alma	Ankara keçisi
adındaki	Ahlatlıbel	alaca düş-	almak	anla-
adlı		alacak	alt	anlamak

anlaş-	asılı	avla-	baba	bakış
anlaşıl-	asır	avlanma	baba bucağı	Bakkal Ethem
anlaşmak	asırlarca	avlu	baba oğul bir	Efendi
anlat-	asker	avurt	ol-	bakmak
anlayınca	askeri	avuta avuta	babacık	bakraçlı
anlayıp	askerlik	avutamaz ol-	bâbahindiye	bakteri
anne	aslan	ay	benze-	baktırmak
Antalya	Asya	ayak	bacak	bal
apaçık	aş-	ayaz	badem	baldır
ara-	aşağı	aydınlanmak	bağ	balık
ara-	aşı boyası	aydınlık	bağ filizi	balkon
araba	aşıl-	ay	bağ(ı)r	balo
arabacı	aşıla-	ayık-	Bağdat	baltala-
aralık	aşıp	ayıp	bağıra çağıra	Bandırma
arama	aşk	ayır-	bağırarak	baraj
aramak	at	ayırdedebil-	bağla-	bardak
aranıp	at-	ayırmak	bağlıyarak	bari
aranma	atabil-	aylık	bağlum	barut
Arap	Atatürk	aynı	bağrış-	barutsuz
arasıra	ateş	ayol	bağrışma	bas-
araştır-	ateşini	ayrı ayrı	bahar	basıp
araştırmacı	körükle-	ayrıl-	bahçe	basit
araştırma	ateşte dağla-	ayrılabil-	bahriye	baskın
ard	atıl-	ayrılarak	bahset-	bastır-
arı	atış	ayrılık	baht	baston
arka	atlat-	ayrılıp	bahtiyar	baş
arka arkaya	atlatıl-	ayrılmaksızın	bahtiyarlık	baş başa ver-
arkadaş	atlatmak	az	bak-	baş üstad
arkamızdaki	atlı	az(i)m	bakarken	başarabil-
armut	atmak	azal-	bakıl-	başarı
artık	av	azalmak	bakılabil-	başarılı
artır-	avaze	azgın	bakımsız	başarmak
asarak	avcı	azgın sınıt	bakınca	başbaşa
asıl-	avdet et-	azıcık	bakır	başçavuş

başçavuşluk	belir-	bırak-	birdenbire	borçlu
başgöster-	belkemik	bırakıl-	birer	boru
başka	belki	bırakılıver-	birer birer	bostan
Başkumandan	bellet-	bırakınca	biri	boş
başla-	belli	bırakıp	birikinti	boşan-
başlamak	belli ol-	bıyıklı	birinci	boy
başlangıç	ben	biçare	birkaç	boy(u)n
başlarken	bend	biçarelik	birkaçı	boya
başlıca	benek	bil-	birleş-	boyly
baştan başa	bentli	bilâkis	birleşince	boyun eğ-
başüstüne	benzetip	bildirmek	birlikte	boyunca
bat-	benzetme	bile	bit-	boz
bataklık	benzi(e)-	bilebil-	bitince	bozarak
batarken	beraber	bilek	bitip	bozma
batı	bereket	bilhassa	bitir-	bozukdüzen
batmadan	beri	bin-	bitişik	bozul-
bavul	beriki	bina	bitkin	bozulabil-
bay	besbelli	binbaşı	biz	bozulma
bayılttır-	besle-	Binbaşı	bizar ol-	Bozüyük
bayrak	beslenip	emeklisi Ali	bizzat	böcek
bayram	beş	Köse	blok	böğür
bazan	beş bin	binebil-	boğ-	bölge
bâzı	beşer	binerek	boğaz boğaza	bölük
bedava	beşte iki	binlerce	gel-	börek
beden	bet	bir	boğazımı sık-	börülce
Bedriye	bet beniz kal-	bir birliğe	boğazlat-	böyle
Hanım	beton	inan-	boğmak	bu
Beethoven	bey	bir sözü bir	boğuk	buçuk
bekçilik	bey(i)n	sözüne	boğuk boğuk	budala
bekleyiş	beyaz	uymama-	boğul-	budalalık
bekli(e)-	beygir	biraz	boğuşularak	bugün
bel	bık-	birbiri	bol	bugünkü
bel bel bak-	bıkmadan	birçok	bol bol	buğu
belediye	bıldırım	birden	borazan	buhar

buharsız	cam	Chardonneux	çalış-	çehreli
bul-	cami	(Şardonö)	çalışarak	çek-
bulabil-	Camille	ciddi	çalışma	çeke çeke
Bullock	(Kamil)	cigara	çalışmak	çekerek
(Bulok)	can	cihan	çalıyı	çekici
bulmak	can havliyle	Cihan Harbi	başından sür-	çekik
bulun-	can ver-	cihet	çalkan-	çekil-
bulunca	candan	cirit	çam	çekilmek
bulunma	canı sıkıl-	civar	çamaşır	çekin-
bulunup	canlan-	coşurma	Çanakkale	çekirdek
bulunuş	canlı	cuma	Çankaya	çekirge
bulup	canlı canlı	Cumhuriyet	çanta	çekmece
buluş	Capon	cüce	çapa	çekmek
bulut	Cartaca	cümbüş	Çapkın	çepçevre
bunal-	cascavlak ol-	cüzdân	çarçabuk	çerçeve
bur(u)n	cazibesine	çabucak	çardak	çerçeveli
Bursa	kapılmış gibi	çabuk	çardak	çerkeş
burun buruna	dur-	çadır	çare	çeşme
buruşuk	cep	çadırlı	çaresiz	çetin
buyur-	ceket	çağ	çark	çevik
buz	celâl	çağır-	çarp-	çevir-
buzul	cellât	çağırıp	çarpaz	çevirmeden
bük-	Cenabı Mevlâ	çağırma	çarpıtarak	çevrili
bükük	cenah	çağla-	çarşı	çeyrek
bülbül	cennet	çağlıyan	çat-	çık-
bürün-	cephe	çakı	çatarak	çıkart-
büsbütün	cepken	çakıp	çatı	çıkartabil-
bütün	cerahat	çakşır	çatırda-	çıkarak
büyü-	cesaret	çal-	çatlak	çıkarak
büyük	ceset	çal-	çatlatma	çıkartıl-
büyükçe	cesur	çalarak	çavuş	çıkartıp
büyüklük	cevap	çalı	çay	çıkarken
büyüle-	ceviz	çalın-	çayır	çıkarma
büyüt-	cezalandır-	çalınıp	çehre	çıkarmadan

çıkarmak	çoban	daire	değil	derman
çıkıp	çocuk	dakik	değirmen	dernek
çıkma	çocukluk	dal-	değiş-	dert
çıkamak	çoğaltmak	dalga	değişiklik	destan
çılgın	çok	dalgın	değiştir-	deste
çınar	çokluk	dalgınlık	değiştirirken	destek
çınarlık	çoluğun	dalıp	değiştirmek	dev(i)r
çingirak	çocuğun başı	dam	değnek	devam
çingiraklı	için	dam aktar	dehliz	devam et-
çınla-	Çomar	damar	dekor	devin-
çıplak	çorak	damarı tut-	del-	devlet
çıplak	çök-	damla	deli	devletli
çıplaklığı	çömel-	damlacık	delik	deyip
çırılçıplak	çömlek	damlıya	demek	dış
çırpın-	çöp	damlıya	demin	dışarı
çırpınıp	çözülüp	danış-	demiryolu	dip
çırpınırken	çubuk	dar	dene-	diğer
çıt	çukur	daralıp	deneme	dik
çiçek	Çukurova	darıl-	denen-	dik-
çiçek çiçek	çuvaldız	darmadağın	deney	dikiş
çiftçi	çünkü	dâva	denil-	dikkât
çifte	çürü-	davet et-	deniz	Dikmen
çiftlik	çürük	davetli	denizkızı	dil
çiğne-	da	davul	dere	dile-
çimen	dadan-	daya-	derebeyi	dile gel-
çimenlik	dağ	dayan-	derece	dilimizde tüy
çingene	dağıl-	dayanabil-	derecelik	bit-
çirkin	dağılıp	de	derhal	dimağ
çit	dağıt-	de-	deri	dimdik
çitlembik	dağıtma	dede	derin	din-
çiz-	dağlık	dedikodu	derin derin	dinle-
çizerek	daha	defa	derin gözlerle	dinlen-
çizil-	dâhi	defter	bak-	dinlendir-
çizme	da-ıma	değer	derince	dinlendirici

direk	domuz	dudak bük-	düşün-	el
diril-	don-	duman	düşünce	el altı
dirilerek	donan-	dumanlan-	düşünceli	elâlem
diş	donanma	dumdum	düşüne-	elbette
dişi	donup	Dummling	düşünme	elbise
dişli	dost	dur-	düşünmek	elde ed-
diye diye	dostça	durdur-	düşünücü	elden ele
diz	dostluk	durgun	düşünürken	ele batır-
diz-	doy-	durum	düşüp	ele geçir-
dizil-	doyabil-	durup	düşür-	elektriksiz
dizili	doyul-	durup dur-	düzel-	elimle
dizmek	doyum	dururken	düzen	elin ağzına
doğ-	doyur-	duruş	ederek	sakız ol-
doğma	döğ-	duvar	edil-	elinde kal-
doğru	döğülme	duy-	efendi	elini sık-
doğrudan	dökül-	duyabil-	egemenlik	elleri daima
doğruya	dön-	duygu	eğer	temiz kal-
doğruluk	döneme-	duyul-	eğil-	elli
doğu	dönerek	düğün	eğitilme	elli beş
doktor	dönmek	dükân	eğitim	Elmadağı
dokun	dönmeksizin	dümdar ol -	eğlen-	em-
Dokuzuncu	dört	dün	eğlence	em(i)r
Senfoni	dörtköşe	dünya	eğlenceli	emek
dol-	dört nala kaç-	dünyaca	eğlendir-	Emekli
dola-	döşeli	dünyanın ilgisini	eğlenirlerken	Binbaşı
dolap	döşeme	üzerine çek-	eğrilik et-	Emekli
dolaş-	döv-	dürbün	eh	Binbaşı Ali
dolaşık	dövül-	düş-	ehemmiyet	Köse
dolaşırken	dövüşerek	düşebil-	ehlileşmek	Emeti Hanım
dolaşma	Dr. Flemingin	düşman	ehlileştir-	emin
dolaşmak	Dr. Howard	düşman	ekin	Emine Hanım
doldur-	Flory	göziyle bak-	ekmek	emir
doldurmak	dua	düşmanlık	ekseri	Emirsultan
dolu	dudak	düşme	ekseriyet	emme

emniyet	eşya	fare	Frankfurt	geçmek
emir	et	fark	hastanesi	geçtikçe
emret-	et-	fark et-	fukara	geçirerek
emsalsiz	etek	farklı	gaga	gel-
emzir-	etkisiz	fasıl	galiba	gelebil-
en	etli	faydalanma	Galiçya	gelecek
endişe	etmek	fazla	galiz	gelince
engel	etraf	fedai	gam	gelip
engin	ettir-	fedakârlık	gar	gelip gelip
enişte	ev	felâket	garip	gelir
enlilik	Everest	fena	gâvurca	geliş
er-	evet	fena	gayet	gelmek
Erciyas	evirip çevir-	ferahlık	gayrimuntaza	gemici
Ereğli	evlâd	Ferhat Bey	m	genç
eri-	evlek	ferya	gayrimüsavi	gene
eriyince	evlen-	feryadet-	gayz	geniş
erkek	evlenme	feryat	gaz	genişliğindeki
erken	evvel	fesleğen	gazete	Georgeot
ertesi	evvelâ	fevkalâde	geber-	(Jorjo) Baba
ertesigün	evvelki	feyz	gece	ger-
Erzurum	ey	findık	gece gündüz	gerçek
es -	ez-	fırın	geç-	gerek
esen	ezan	fırka	geçe geçe	gerginlik
eser	ezel	fırila-	geçerek	geri
esir	ezgi	fırlayıver-	geçerken	getir-
esir ol-	ezil-	fırtına	geçerken	getiril-
eski	ezilme	fikir	geçir-	getirme
esmerlik	faaliyet	file	geçirebil-	getirmek
esnasında	fabrika	filhakika	geçirerek	getirtil-
esrarengiz	facia	filiz	geçirme	getirtip
estağfurullah	fakat	filiz sür-	geçirmek	geveze
eş	fakir	Flory	geçit	gevrek
eşik	fakirlik	fotin	geçme	Geyikçi Hoca
eşit	falan	fotoğraf	geçmeden	gez-

gezdır-	gökyüzü	göz yaşlarına	Gündüzbey	hâkim
gezerken	göl	bulan-	güneş	hal
gezin-	gölge	gözetliyerek	günlerce	hâlâ
gezmek	gölgelen-	göziyle anla-	gür	halat
gıda	gömülü	gözleri ateş	gürbüz	Halazade
gırf	gön(ü)l	gibi parlı-	güreş	halbuki
gırıl gırıl	gönder-	gözlerini yere	güreş-	halı
gibi	göndermek	dık-	gürültü	Halil
gidebil-	gönen-	gözlerinin içi	gürültü et-	Halil
gidil-	gönülsever	gül-	gürültülü	Silgioğlu
gidip	gör-	gözlü	güven	halk
gir-	gördükçe	gözü karar-	güz	hamdol-
girdap	göre	gözük-	güzel	Hamidiye
giremez	göremi-	gözündeki	güzellik	han
(girebil-)	(görebil-)	gözünü çıkar-	ha	hangi
giriş-	gören	gözünü	haber	hanım
giriver-	görev	doğduğun	haber ver-	hani
girme	görme	yere dik-	haber yolla-	harabe
girmek	görmek	grup	Hacı Budak	harap
git-	görül-	gûya	Hacı İsmail	harb
gitme	görün-	güç	Ağa	harbet-
gitmek	görünce	güçlük	Hacikadın	harç
giy-	görünen-	gül	hademe	hareket
giyerken	görünüver-	gülerek	hadi	hareketsiz
giyil-	göster-	gülle	hâdise	harita
giyile giyile	göstererek	gülme	hafif	Harpagon
giyip	gösterişsiz	gülmek	hafif	hasat sonu
gizli	göstermek	gülümserken	hafiflik	hasbıhal
gizlice	götür-	gülümsü (e) -	hafifmeşrep	hâsıl ol-
göbek at-	götürüş	gümbür	hafriyat	haspa
göç	gövde	gümbür	hafta	hasret
göç-	göyün-	gün	hain	hassas
göğ(ü)s	göz	günah	hak	hasta
gök	göz nuru	gündelik	hakikaten	hastalık

hastane	hayvan	hırızma	hücum et-	içeri
haşın	hayvancağız	Hıristiyan	hükmet-	için
haşlı(a)-	haz(i)ne	hırpalan-	hüküm	içinden gül-
Haşmetli	hazır	hırs	hüküm sür-	içli
hat	hazırla-	hısım	hükümdar	içten
hatır	hazırlan-	hışırtı	hükümet	idare
hatırla-	hazırlıyan	hız	hükümet eline	idare et-
hatırşinas	hedef	hızlı	baktır-	iddialı
hattâ	hediyeye	hiç	hür	iftihar
hava	hekim	hiç kimse	hürriyet	iftihar et
havuz	helâl,	hiçbir	Hüseyingazi	iğne
havza	hele	hiçbiri	ihlamur	iğrenç
Hay	Helis Ebe	hiddet	ırak	ihtimal
hayal	hem	hikâye	ırk	ihtiyaç
hayat	hemen	hilâl	ırmak	ihtiyar
hayatiyle	hemen hemen	hile	ısın-	ihtiyarla-
ödemiş ol-	henüz	his	ısınmak	ihtiyat
Haydar	hep	hisset-	ısır-	iki
Haydarpaşa	hepimiz	hissi	ısıt-	iki bin
haydi	hepsi	hizmet	ıslah	iki yüz
haydut	her	hizmetkâr	ıslak	ikide bir
hayır	herhangi	hoca	ıslat-	ikinci
hayırlı	herif	homurdanarak	ıslatmadan	ilâç
hayırsız	herifçioğlu	hop	ıslatmamak	İlâhî
yaşı(a)-	herkes	hoş	ısrar	ilân et-
haykır-	hesap	hoşça vakit	ısrar et-	ile
haykır-	heybetli	geçir-	ıssız	ileri
haykırarak	heyecan	hoşlan-	ışık	ilerle-
haykırış	heyecanlı	hoşuma gid-	ibadet	iliş-
haylazlık	heyhat	hoşratlık	ibret al-	iliştiriş
hayret	heykel	hububata	icab	ilk
hayret ver-	hıçkır-	hudut	icabet-	İlkbahar
hayrını	hımm	Huriye Hanım	iç	ilkin
bırakmama-	hırçınlık	husus	iç-	ilkönce

ille	irkil-	işte	Kafkas	kanad
iltica	isabet	it-	cephesi	kanadlı
iman	ise	itina	kagir	kanal
imar	iskemle	iyi	kâğıt	kanape
imkân	İsmet Bey	iyice	kağrı	kandır-
imkânsızlık	(İsmet İnönü)	iyileş	kahkaha	kandil
imtiyaz	ispat et-	iyilik	kahraman	kanına gir-
imza	İstanbul	iz	kahramanlık	kaniyle sula-
in-	İstanbullu	İzmir	kahve	kanun
inan-	İstasyon	Jacques Usta	kaide	kapabil
inanabil-	iste-	Jean	kal-	kapalı
inandır-	istep	jest	kala	kapalı
inanıl-	istidam	kab	kalabalık	kapın
ince	istihfaf	kaba	kalb	kapın-
inci	istihkâm	kabar-	kalbi çarp-	kapınıver-
incitmeden	istikamet	kabil	kaldır-	kapı
indir-	istiklâl	kabuk	kaldıramıyan -	kapıl-
İngiliz	istintak et-	kaç	kalenderce	kapılarak
inkâr et-	istirdadet-	kaç-	kalfa	kapısız
inmek	istiyebil-	kaçak	kalın	kapkacak
insafsız	isyankârlık	kaçıp	Kalitarya	kapkara
insan	iş	kaçır-	kalk-	kapkara
insanlık	işaret	kaçış-	kalka-	kapla-
inşallah	işaret et-	kaçmak	kalkınca	kaplan-
inziva	işe eli yatkın	kadar	kalkıp	kaplı
hastalığına	işi yolunda ol-	kadın	kalkış-	kaptıralı
tutul-	işit-	kafa	kalkmak	kar
ip	işitmeden	kafa kafaya	kalmadan	kâr et-
ipek	işitmek	kafes	kalpaklı	kara
iptidai	işle-	kâfi	kamçı	Karaca
irade	işlek	kâfi gel-	kampana	Karacakaya
İrfan Bey	işletmek	kafile	kan	Karacaoğlan
iri	işleyip	kâfir	kan kardeşi	karakola
iri	işporta		ol-	karanfil

karanlık	kasaba	kaynanazırlıtıs	kendi	kırık dökük
karanlıkça	kasırğa	ı	kendi halin	kırıl-
karar-	kast	kaynaş-	bırak-	kırk
karar ver-	kaşık	kaynaşıp	kendi kendine	kırk dokuz
karargâh	kâşif	kaynat-	kendini at-	kırk üç
kararmak	kat	kaynayınca	kendini	kırmızı
kardeş	kat-	kaz-	kaybet-	kırmızı
karı	katıl-	kaza	kere	kırmızımtırak
karın	katılaş-	kazan	kereste	kıs(ı)m
karınca	katî	kazan-	kes-	kısmet
karıncalandıkç	katkat	kazanabil-	kese	kış
a	katlan-	kazandır-	ke-sil-	kışın
karış	katlı	kazık	kesin	kışlık
karış-	katliam	kazıp	kesip	kıta
karışarak	kavga et-	kebab	kesmek	kıtlık
karışık	kavis	keçi	kestane	kıvır kıvır
karışıp	kavka	Keçiören	keş(i)f	kıvrım kıvrım
karıştır-	kavramak	kederli	keşfet-	kıy-
karıştırma	kavrı (a)-	keci	keten	kıyamet kop-
karla-	kavrul-	keklik	key(i)f	kıyı
karmakarışık	kay-	kele-bek	keyfet-	kıymet
karsız	kaya	Kelek	keyif ehli	kız
karşı	kayalık	keleme ol-	keyifli	kız-
karşı karşıya	kayarak	kelime	kılıç	kızartma
karşı karşıya	kaybet-	kellifelli	kılık	kızartmak
getir-	kaybol-	kem	kımıl-da-	kızdır-
karşıdan	kaygılı	keman	kımıldamak	kızgın
karşıya	kayısı	kemerli	kımıldan-	kızış-
karşiki	kayış	kemik	kına	ki
karşıla-	Kayışdağı	kemik iliği	kıpırdatmak	kilit
karşılaş-	kaymak	iltihabı	kıpti	kilitle-
karşılaşma	kaynak	kemiril-	kır	kim
karşılık	kaynana	kemirme	kıral	kimi
kartal		kenar	kırık	kimse

kir	konuşmak	kömür	kurnaz	kükre-
kira	konuşup	köpek	kurşun	kül
kiracı	konuşurken	köprü	Kurşunlu	kulah
kireç	Konya	köpük	Cami	külrengi
kiriş	kop-	kör	kurtar-	kültür
kirpik	kopoy usta	kör talih	kurtarabil-	küme
kişi	kordele	köseazğı	kurtarıcı	küpe
kişilik	koridor	köstebek	kurtarıl-	kürk
kitap	kork-	köşe	kurtarmak	kürsü
kitaptaki	korkak	kötü	kurtul-	kütle
ko-	korkarak	kötü duruma	kurtulabil-	kütüphane
koca	korku	düş-	kurtulma	lâboratuvar
kocakarı	korkul-	kötürüm	kurtulmak	lâkırdı
kocaman	korkunç	köy	kuru	lâkırdı et-
Kocatepe	korkup	köylü	kuru-	lâkin
kokla-	koruma	kriton	kuru üzüm	lâzım
koku	koş-	kubbe	kurul	leğen
kol	koşarak	kucak	kuruş	levazım
kolay	koştur-	kucakla-	kuruşçuk	levha
kolaylık	koşup	kuduz	kuş	lira
kolcu	koşuşma	kulaç	kuşbaşı	loş
komik	kovalı(a)-	kulak	kutla-	lu lu'
komotan	kovarken	kulak as-	kuvvet	lüzum
kompartıman	koy-	kullanılma	kuvvetli	lüzumlu
komşu	koyarak	kuluçka	kuyruk	maalesef
kon-	koymak	kulübe	kuyruklu	maaş
konma	koyu	Kumandan	kuyruksallıya	maazallah
konmak	koyul-	kumaş	n	Madam des
konsol	koyun	kumral	kuyu	Arcis
kontrat	koyuver-	kumru	kuzu	madde
konu komşu	koz	kur-	küçücük	madem
konuş-	köhne	kurabil-	küçük	maden
konuşabil-	kök	kurbağalar	küçük küçük	madenî
konuşarak	köle	kurban ol-	küf	mahalle

mahalleli	mayıs	meyva	mukabil	mütebessim
mahçup	Mebrure	mı	mukaddes	müteessir
mahfaza	medeniyet	mih	mukavemet	müthiş
mahiyet	meğer	mintıka	et-	Nabussan
mahkeme	Mehmet Kalfa	mırıldan-	musallat ol -	nağme
mahlûk	mehtab	mısır	musiki	nal
Mahmut	mekteb	Mistik	Mustafa	nalbant
mahrem	mektub	mihnet	Kemal	nam
mahrum	memleket	mihnetli	mutfak	namuslu
mahrum kal-	memnun ol-	mikrop	muvaffak ol-	namusluluk
mahsus	memur	milâd	muz	namzet
mahvol-	Mendires	millî	muzafferane	nane
Makedonya	Menemen	millî	muzıka	narın
makine	menenjitli	milyar	müdahene	narın
maksad	menfaat	mimarlık	müddet	nasıl
maktul	merak	minare	müddetçe	nasibol-
mal	merak et-	mineli	müfreze	nazar
mal et-	meraktan	minimini	müftehirane	nazır
malarya	çatlı(a)-	minnet	mühim	nazırlık
malik	merhamet	misafir	müjde	nazik nazik
maliyeci	merkez	mitralyöz	mükâfat	nazlı
Mallory	mertek	moloz	mükâfatlandır	ne
(Maböri)	mesele	mor	l-	ne ne
mâna	mesut	muazzam	mükemmel	ne kadar
mandalina	meşgul ol-	mucize	mülakat	neden
Mandıracıoğlu	meşhur	muhabbet et-	mülk	nefer
mangal	methet-	muhafaza	münasebet	nefes
mâni ol-	metre	muhakkak	münhasır	nefes al-
manzara	mevki	muharebe	müsaade	nehir
Marmara	mevsim	Muharrem	müsaade et-	nem
masa	meydan	Efendi	müsait	nes(i)l
maskaralık	meydana çık-	muhasebeci	Müslüman	neşe
mavi	meyiç (20	muhtelif	müstesna	neşeli
mavilik	kuruş)	muhtemel	müşkül	netice

neticesiz	oğlan	orta	öğrenmek	örüp
nezaket	Okçuhamza	ortalık	öğret-	öt-
nezaret	mahallesi	ortanca	öğretmen	öte
nezaret et-	okka	Osmanlı	öğüt-	öteki
niçin	okşıya okşıya	ot	öğütmek	öttür-
nihayet	oku-	otla-	öküz	ötüş-
nihayetsiz	okul	otlak	öl-	ötüşme
nikel	okuma	otlamak	öldür-	öyle
nine	okumak	otlat-	öldürebil-	öz
nisan	okun-	otomobil	öldürme	özgenlik
nispet	okut-	otur-	öldürmek	özlü
nişan düş-	ol -	oturabil-	öldürül-	padişah
nişancı	olabil-	oturma	ölmek	paket
nişane	olarak	oturmak	ölü	papatya
nişanla-	oldukça	oturup	ölüm	para
nişanlıyabil-	olmak	otuz	ölürken	paramparça
Niyazi	olmaksızın	ova	öm(ü)r	parasız
nohut	olmazlık	Oxford	ömürlü	parça
noksan	olsa olsa	oyna-	ön	parılda-
nokta	olunca	oyynamak	önce	park
not	oluver-	oynarken	önlemek	parlak
Nuh Nebiden	omuz	oynaşma	önli (e)-	parlı(a)-
kal-	on	oynat-	önündeki	parmağına
nur	on beş	oynatılma	ör-	dola-
nurani	on birinci	oyun	ördek	parmak
nüfus	on dokuzuncu	oyuncak	ören	patates
nümune	on iki	oyuncu	örgülü	patatesli
o	on sekiz	öbek öbek	örnek	patla-
ocağına incir	on yedi	öbür	ört-	patlayıver
dik-	onar	ödü kop-	örtmeden	patlıyasıya
ocak	ordu	öfke	örtü	pay
oda	ordugâh	öfkeli	örtül-	pek
odun	orman	öğle	örtülü	pek çok
oğ(u)l	orman boz-	öğren-	örtülüp	pekâlâ

peki	rahatlı(a)-	saban	sal	sarılı
pembe	rahatsız et-	sabana koşul-	Salcı	sarışın
pencere	Rangbuck	sabırsızlık	saldır-	sarnıç
pencereden	rasgel-	saç	salın-	sarp
pen-cereye	rasgele	saçak	salıncak kur-	sarsılma
penceresiz	rastla-	saçaklanma	salkım	sarsıntı
peñçe	razı	saçaklı	salla-	sat-
penisilin	razı ol-	saçlı	sallan-	saticı
perde	red	sade	sallıyarak	savaş
pergel	reddet-	sadece	salon	savaş-
perişan	rehber	saffet	saman	savur-
perşembe	rençper	safi	san	say
pervaz	renk	sağ	sanarak	say-
peşin	renkli	sağ-	sanat	sayesinde
peşine takıl-	renkten renge	sağ salım	sanatkâr	saygı
peştemal	gir-	sağılma	sanayiin	saygısız
peyda ol-	resim	sağırılık	sancak	sayı
peynir	resimli	sağlam	sandalye	sa-yıkla -
pınar	resmî	sağlık	sandık	sayısız
pişir-	rica	sağnak	sanki	saymak
pişman ol-	rica et-	sahi	sansar	saz
plân	ricata başla-	sahibol-	sap	sebat
Pompei	ruh	sahil	saplan-	sebep
porselen	ruh kardeşi	sahip	sapsarı	sebepsiz
poyraz	Rumeli	sahne	sar	sebze
prences	rüştiye	sakallı	sar-	secde et-
proje	rüya	sakat	sar-	seç-
pus-	rüzgâr	sakın-	Sarar-	seher
püskür -	saat	sakız	saray	sekiz
rağbet gör-	saatçi	sakin	Saray	seksen
rağmen	saatli	sakla-	Tiyatrosu	sel
rahat	saatte bir	saklan-	sardunya	selâhiyet
rahat et-	sabah	saklı	sarıl-	selâm
rahat rahat	sabahleyin	saksı	sarılarak	selâmlaş-

selâmlı(a)-	sevk et-	sızla-	sona er-	su
semt	sevmemek	sigara	sonbahar	sual
sen	sey(i)r	sil-	sonra	subay
senfoni	seyahatten	silâh	sonsuzluk	sudan ucuz
sepele-	seyahate	Silgioğlu	sonuç	sulak
sepelemek	Seydibişir	silin-	sopa	sulh
sepet	seyirci	silkerek	sopalı	Sulu
ser-	seyran	sin-	sor-	sun-
serbest	seyret-	sincap	sorarak	suret
serçe	seyyar	sinek	sorarken	Suriye
Serendip	sez-	Sinekli	sorma	sus-
sergi	sıcak	Bakkal	sormak	sustalı
serin	sıçra-	sinema	sorulma	susuz
serinle-	sıçrıya sıçrıya	sinirdeki	soyarken	susuzluk
serperек	sıfat	siper	soytarılık	suya düş-
serseri	sığ-	sis	söğüt	sükût
serüven	sığabil-	site	sök-	sümbül
servet	sığınak	Sivas	sökün et-	sür-
servi	sıhhat	sivri	söküp	sürat
ses	sık	sivrisinek	sön-	sürebil-
seslen-	sık sık	siyah	söndür-	sürme
seslenince	sıkı	siz	sönmeden	sürü
sesli	sıkıl-	sofa	sönüp	sürükle-
sessiz	sıkıntılı	sofra	söyle-	sürüklenme
sessizlik	sıkıştır-	soğuk	söyleme	sürül-
sev-	sınıf	sok-	söylen-	Sürülü
sevdalı	Sır	sokak	söylet-	sürün-
sevgili	sıra	sokmak	söyliye bil-	sürüye sürüye
sevimli	sırık	Sokrates	söyliyerek	süs
sevin-	sırt	Sol	söz	süsen
sevinç	sıtma sarısı	sol-	sözleş-	süssüz
sevinerek	sıva	solgun	sözünü	süssüzlük
sevinirken	sıva-	solup	yüzüne at-	süt
seviş-	sızıntı	son	streptokok	süthane

süzül-	şimal	tahmin	tasma	tekmil
süzülüp	şimdi	tahmin et-	taş	teknik
şafak	şimdiki	tahta	taş-	tekrar
şahadet	şimdilik	tak-	taş gibi ol-	tekrarlan-
parmağı	şimendifer	takati tüken-	taş kesil-	telâş
şahidol-	şirinleş-	takdim et-	taşı-	telâşlı telâşlı
şahsiyet	şiş	takdir	taşımak	telefon
şaka	şişe	takılarak	taşın-	temas
şalgamlı	şişir-	takım	taşıt	temaşa
şamata	şişkin	takibet-	taşkömürü	tembellik
şan	Şişli	takibedil-	tatbik et-	temel
şanlı	şöyle	takrir	tatlı	temelli
şarapnel	şu	takunyalı	tatlılık	temin et-
şaş-	şubat	talih	tavır takın-	temiz
şaşır-	Şuhut	tam	tavşan	temizleme
şaşırp	şura bura	tamah	tâyin edebil-	temizleyip
şaşıрма	şurup	tamam	tayyare	temizli(e)-
şaşırt-	şükran	tamamen	tayyarecilik	tencere
şaşırtmaca	şüphe	tane	taze	teneke
şebek	şüphelen-	tanı-	tecrübe	tenha
şeftali	şüphesiz	tap-	tedarik et-	tepe
şehir	ta	taraf	tedavi	tepecik
şek(i)l	taarruz	taran-	teessüf et-	terbiye
şeker	tabaka	tarif et-	teessür	tercih et-
Şekercioğlu	tabiat	tarih	tef	tereddüd et-
şelek	tabiatüstü	tarla	tehdit	terhis et-
şenlik	tabii	tartaklanma	tehdit oku-	terk et-
Şevki Usta	tabur	tarz	tehlike	terlik
şey	tad	tasa	tehlikeli	tertip
şık	tadını al-	tasalan-	tek	tervicut-
şingirdat-	tahammül	tasarlı(a)-	tekaüt ol-	tesadüf
şiddet	göster-	tasavvur	teke	tesadüfet-
şiddetli	Tahir Efendi	olunabil-	teklif et-	teselli
şiir	tahlil et-	tasdik et-	tekme	teselli et-

testere	toz	uçurum	uzak düş-	vaka
teşekkür ed-	toz-	ufak	uzan-	Valere
teşkil ed-	tufan	ufuk	uzanınca	valide
teşvik	tuğla	uğraş-	uzat-	vallahi
tetik	tuhaf	uğraşmak	uzatırken	Van kedisi
teveccüh et-	tunç	uğurlamak	uzu(a)-	vapur
tevekkeli de-	turcot	ulaş-	uzun	var
teyze	turunç	ulaşmak	Uzun Mehmet	var-
tıka basa	tut-	ulu	uzunluk	varınca
tılsım	tuta – (tutabil-	Uludağ	Uzunyayla	varlık
tın-)	Umlauff	üç	varmadan
tıpkı	tutmak	umumi	üç yüz	varmak
tırmık	tutul-	umut	üçken	vatan
Tibet	tutup	unut-	üçüncü	vatanperver
tilki	tutuş-	unutul-	üfleyince	vay
timsah	tutuştur-	unutuver-	ümid	vaziyet
tiren	tuzak	usanmadan	ümit kes-	ve
titremek	tuzlu	usul	ümitli	vefakâr
titrerken	tüken-	usul usul	üretebil-	vefat et-
titri(e)-	tümsek	usulca	üretmek	vekarlı
titriyerek	tüp	utan-	üriyebil-	ver-
tiyatro	Türk	uy-	ürkütme	verem
tiz	Türkçe	uyan-	üst	veren
tokat	Türkiye	uyandır-	üstelik	veresiye ver-
top	türlü	uyandırarak	üşü-	vergi
topak	türlü türlü	uyanma-	üzere	verici
topal	tüt-	uyku	üzeri	veril-
topla-	tütün	uysal	üzüm	verme
toplayıp	uc	uyu-	üzüntülü	vermeden
toplıyarak	ucuz	uyukla-	vadi	vermek
toprak	ucuz ver-	uyumak	vagon	vesselâm
toptan	ucuzla -	uyuş-	Vahit	veya
topuk	uç-	uyuyan	vahşet	Vezüy
toy	uçak	uzak	vak(i)t	vızıldı(a)-

Viyana	yakış-	yapıl-	yaslanmadan	yedi
volkan	yaklaş-	yapılı	yaslı	yedinci
vur-	yaklaşarak	yapış-	yaş	yedirip
vura vura	yaklaşma	yapıştır-	yaşa-	yekpare
vurguncu	yaklaşmak	yapma	yaşam	yel
vurmadan	yaklaştıkça	yapmak	yaşamak	yeleğindeki
vurul-	yakma	yaprak	yaşlı	yelken
vurunca	Yalan	yaptır-	yat-	yem
vücut	yalancılık	yaptırabil-	yatak	yemek
vücuda getir-	yalçın	yar	yatılı	yemiş
vücudundaki	yaldız	yara	yatır-	yemişiçi
ya ya	yalınayak başı	yara-	yavaş	yemyeşil
yaban	kabak	Yarabbi	yavaş yavaş	yen-
yaban arısı	yalnız	yaralan-	yavaşça	yeni
yabancı	yalnızlık	yaralanma	yavru	yeniden
yabani	yalvar-	yaralı	yavruağzı	yenil-
yağ	yamaç	yarat-	yay-	yenileyip
yağ-	yamalı	yaratabil-	yayan	yenilince
yağız	yaman	yardım	yaydır-	yer
yağlı	yan	yardım et-	yaygara	yeraltı
yağlı ballı	yan-	yargı	kopar-	yerleş-
yağma et-	yanardağ	yarı	yayıl-	yerleştirip
yağmur	yanaş-	yarı	yayılp	yerüstü
yahu	yandaki	yarı(a)-	yaz	yeşermek
yahut	yanık	yarıl-	yaz-	yeşert-
yak-	yanıl-	yarım	yazar	yeşil
yaka	yani	yarım	yazdır-	yeşillenerek
yakacak	yanlama	azadet-	yazı	yetiş-
yakalama	yanlış	yarın	yazık	yetiştir-
yakalamak	yanyana	yarış	yazık et-	yetiştirme
yakalan-	yap-	yârış-	yazık ol-	yeyiş
yakarak	yapabil-	yarışa çık-	yazıl-	yığın
yakıl-	yapayalnız	yas	yazın	yık-
yakın	yapı	yaslan-	ye-	yıkıl-

yıkılıp	yok	yurd	yüz on dokuz	zedelemek
yıkım	yoklama	yurtluk	yüzdür-	zehir
yıkıntı	yokluk	yut-	yüzerek	zehirlen-
yıkıp	yoksa	yuva	yüzlerce	zekâ
yıkış	yokuş	yuvacık	yüzmek	zeki
yıkmak	yol	yuvarlak	yüzük	zelzele-
yıl	yol çık-	yuvarlan-	yüzünden	zengin
Yıldırım	yol tut-	yüce	yüzyıl	zengin
yıldız	yola çık-	yük	yüzyüze	zerdali
yıllarca	yolcu	yüklü	zabit	zevk
yılmadan	yolculuk	yüksek	Zadig	zeytin
yılmaz	yorgan	yüksekçe	zaf	zıplı(a)-
yırt-	yorgunluk	yüksel-	zafer	zifiri
yırtık	yormak	yükseliver-	zahir	zincir
yırtıl-	yorul-	yüreği çarp-	zahire	zincir vur-
yiğit	yoruldukça	yüreği yan-	zahmet	zirve
yine	yorulmadan	yüreğini	zahmetli	ziyade
yirmi	yosun	hoplat-	zaman	ziyan
yirmi beş	yön	yürek	zannet-	Zonguldak
yirmi beş bin	yörük	yürü-	zarar	zor
yirmi üç	yudum	yürümek	zararlı	zorlı(a)-
yirminci	yukarı	yürürken	zat(ad)	Zorlıya
yiyecek	yumruk	yürüyerek	zatürrie	zorlıya
yiyip	yumurta	yüz	zavallı	zorlu
yoğrul-	yumuşa-	yüz-	zayıf	zorunda

8.2. 1947 Tarihli Türkçe 1 Ders Kitabında İncelemeler Bölümünün Söz Varlığı

aba	affet-	akraba	alıştırılabil-	anı
aba gocuk	Afrika	akran	alıştırmak	Ankara
aban-	ağ	aksaklık	alicensap	Ankara keçisi
acı	ağa	aksi	alkış	anla-
acıklı	ağabey	akşam	alkış salvosu	anlam
acımak	ağaç	al	Allah	anlamak
aciz	ağaç dik-	al-	alma	anlamdaş
acur	ağarmak	alabil-	almak	anlaşıl-
aç-	ağıl	alaca	Almanya	anlat-
açarak	ağır ağır	alaca gölge	alt	anlatabil-
açgözlülük	ağırbaşlı	alâmet	alt alta	anlatıl-
açı	ağırbaşlı ol-	alan	altındaki	anlatılış
açık	ağırlık	alay	altmış	anlatılma
açıkla-	ağız	alay et-	altüst et-	anlatılmak
açıklama	ağız kalabalığı	alaylı	amaç	anlatış
açıklık	ağzını havaya	alçakça	aman	anlatma
açıklıyarak	aç-	aldatma	aman de-	anlatmak
açıl-	ahçı	aldırmamak	an-	anlayış
açılınca	ahlâk	alem	ana	anlihyabil-
açlık	Ahmet Cemil	alet	ana baba günü	anne
açmak	aile	alev	ana fikir	anneanne
ad	ait	alı al moru mor	anadan doğma	ant ver-
ada	ak	alıcı	Anadolu	Antalya
adam	ak papa	alın	anasından	ara
adam ol-	Aka Gündüz	alın-	emdiğini	ara-
adamcağız	akar yakıt	alın teri	burnundan	ara-
aday	akçe	alingan	getir-	araba
addet-	akçiğer	alınmak	ancak	araç
âdeta	Akdeniz	alıp	and	aralarındaki
adlandır-	akıl erdir-	alışık	andını boz -	aralık
adres	akıntı	alışıl-	andır-	arama
adsız	akıtmak	alışkanlık	andiç-	aramak

aran-	atan-	az	bakılınca	başla-
Arap	atanma	azat	bakım	başlama
Arapça	atarak	azgın	bakış-	başlamak
araştır-	Atatürk	azgın sinat	bakma	başlan-
Araştırmacı takım	ateş	azim	bakmak	başlangıç
araştırılma	ateş boyu	azlık - çokluk	bakteri	başlı
arazi	ateş et-	baba	balo	başlıca
ard	ateş yağmuru	baba oğul bir	banka	başlıklı
arı	ateşle-	ol-	bardağı dik-	başvur-
Arıbeyi	atış	babaanne	barış	bataklık
aritmetik	atışmak	bağ	bark	batarken
arka	atıştırmak	bağdaki	barut	batı
arkadaş	Atina	bağırma	basit	batma
arpa	av	bağışlanmasını	basitleştir-	bayrak
artçı	avaz	iste-	basma kalıp	bayram
artık	avcı	bağla-	baston	bazan
artır-	avdet	bağlan-	baş	bazı
artırıl-	avdet et-	bağlara alaca	baş başa ver-	beceriksizce
arttikça	ay	düş-	baş yemek	Beet-
asil	ayarı bozuk	bağlı	baş vur-	hoven(Behofin)
asırlarca	aydın	bağlılık	başarı göstere-	beğen-
asker	aydınlık	bahar	başarıлма	bekçi
askerî rüştiye	ay	bahardaki	başarmak	bel
askerlik	ayır-	bahçe	başçavuş	bel bel bak-
aşağı	ayırabil-	bahçelerdeki	başçavuşluk	belgisiz
aşağıdaki	ayırarak	bahriye	başgöster-	belirt-
aşı boyası	ayırmak	bahriyeli	başı kazan ol-	belirtil-
âşık	ayışığı	bahset-	başıboş	belirtili
aşırılık	aynı	bahsol-	başına buyruk	belirtilme
aşk	ayrı	bahtiyarlık	ol-	belirtisiz
at	ayrı ayrı	bak-	başka	belirtme
at-	ayrıl-	bakan	başka başka	belirtmek
ata	ayrılık	bakanlık	başkalık	belki
ata sözü	ayrıntı	bakarak	başkomutan	belli

belli et-	bilgisizlik	birinin sırtından	bölebil-	Büyük Hoca
ben	bilim	geçin-	bölüm	Büyük Taarruz
bent	bilimsel	birkaç	bölümdeki	büyüklik
benze-	bilme	birleş-	böyle	Cabir Bey
benzerlik	bin	birleşerek	bu	cadde
benzet-	bin-	birleşik	budala	cami
benzetil-	binbaşı	birleşik	bugün	can
bereket ver-	binerek	birlik	buğday	can havli
beri	binince	birlikte	bul-	can ver-
beslemek	binmek	bit-	bulabil-	canını ver-
beslen-	bir	bitip	bularak	canlandır-
beş	bir birliğe inan-	bitir-	bulma	canlandırıl-
beşer	bir kimseye	bitirerek	bulun-	canlandırılmak
beşik	iliş-	bitiş	bulunabil-	canlanma
bet beniz	bir meseleye	bitki	bulunma	canlı
kalma-	iliş-	bitme	bulunmak	cansız
beti benzi at-	bir tarafa	biyografi	buluşma	Capon
beyin	teveccüh et-	biz	bulut	Cascavlak
bık-	biraz	bizar ol-	bunal-	cazibe
bırak-	birbiri	blok	bunalmak	celâl
bırakarak	birçok	bolluğa er-	Bursa	Cenabı Mevlâ
bırakma	birden	borç	buyruk	cenah
biçare	birdenbire	boş	buyruk altına	cennet
bil-	birer	boşan-	al-	cepane
bildir-	birer birer	boşboğazlık	buyur-	ceset
bildirebil-	biri	boy	buz	cevap
bildirışteki	birik-	boylu	buzul	ceviz
bildirme	birikinti	boyun	bülbül	ceza
bildirmek	Biriktirmek	boyun eğ-	büsbütün	cezasını çek -
bile	birinci	boz	bütün	Cezayir
Bilecik	birinci plânda	bozmak	bütünleme	cihet
bileşik	gel-	bozuk	büyücek	cilâ
bilgi	birine kastı ol-	bozukdüzen	büyük	cilt
bilgisiz		Bozüyük	büyük adam ol-	cimri

cimrilik	çarptırıl-	çıplaklık	dağcılık	değiştirme
cins	çekirge	çiçek	dağılmak	değiştirmek
cirit	çehre çat-	çiçeklik	dağla-	değme
cirit at-	çehreli	çiflik	daha	değnek
cisim	çek-	çiftçi	dahi	dehliz
civar	çekici	çiftçilik	daima	demek
cömert	çekidüzen ver-	çifte	dair	demir
cumartesi	çekil-	çifte horozu	daire	den-
cumhuriyet	çekilme	çile	dal	dene-
cümbüş	çekim	çimen	dalga	deneme
cümle	çekim eki	çingene	dalgalan-	denen-
cümlesindeki	çekimli	çini	dalgın	deney
çabuk	çekimsiz	çirkin	dalgınlığa vur-	deniz
çadırılı ordugâh	çekin-	çivi	dalkavukluk	deprem
çağ	çekip çevir-	çizgi	dalkavuluk et-	derdini dök-
çağır-	çekirge	çizme	dans et	derece
çağlıyan	çekme	çocuk	dar	derecesindeki
çakşır	çekmek	çocukken	davet et-	dergi
çal-	çerkeş	çocukluk	davran-	derin
çalın-	çeşit	çoğal-	dayanıklı	derinleşmeden
çalınma	çeşitli	çoğul	dayanmak	derman
çalınmak	çeşme	çok	de-	derman bul-
çalış-	çetin	çokluk	dede	dermansız
çalışıl-	çevir-	Çomar	defa	ders
çalışma	çevrinti	çöz-	defter	ders çıkar-
çalışmak	çık-	çözülme	değer	dert
çalıyı başından	çıkarmak	çözülüp	değer taşı	dertlerine çare
sürü-	çıkartıl-	Çukurova	değerli	ara-
Çanakkale	çıkartılma	çuvaldız	değil	dertleşme
Çankırı	çıkarma	çünkü	değiş-	destan
çarçabuk	çıkarmak	da	değişiklik	devam
çardak	çıkınca	dadanma	değiştir-	devam et
çare	çıkıver-	dağ	değiştirici	devinmek
çarp-	çıplak	dağcı	değiştiril-	devir

devlet	Dokuzuncu	duruş	edat	elbette
devletli	Senfoni	duvar	edil-	elbise
deyimlerindeki	dolaş-	duy-	edilmiyerek	elde edebil-
dış	dolaşarak	duygu	edin-	elde et
diğer	dolaşma	duygulanmak	edinmek	ele al-
dik	dolu	duygulu	efendi	eli açık
dik-	domuz	duygusuz	Eflâtun	elin ağzına
dikbaşı	donanma	duymak	efsane	sakız ol-
dikil-	donanmak	duyuş	egemen	elindeki
dikkat	dost	düğüm	egemenlik	elinden gel-
dikkat et-	doyurma	dümdar	eğer	elleri temiz
dil	dökerek	dünya	eğil-	ellerindeki
dilbilgisi	dökülüş	düş-	eğilme	emeği geç-
dilek	dön-	düşkün	eğit-	emek
dilinde tüy bit-	dönerlerken	düşman	eğitim	emek sarf et-
dinle-	dönmek	düşmanlık	eğitmen	emek ver-
dinlendirici	dönüm	düşme	eğlen-	emekli
direk	dönüm noktası	düşük	eğlence	Emine Hanım
diş	dönüş	düşün-	eğlenme	emir
dişi	dörder dörder	düşünce	ehemmiyet	emir ver-
diz	dördüncü	düşündür-	ehil	Emirsultan
diz-	dört	düşünen	ehlileştir-	emniyet
dizil-	dörtte bir	düşünmek	ek	emniyet
diziliş	döşeme	düşünücü	ek - fiil	müdürü
doğ-	dua	düşünüş	ekle-	emniyet sandığı
doğma	dudak	düz	ekli	emsalsiz
doğru	duman	düzelte-	ekmek	en
doğruluk	dumanlanan	düzelte	ekmek elden su	endişe
doğur-	dumdum	düzen	gölden	endişelen-
doğuş	Dummling	düzenlen-	ekseri	enginlere
doktor	dur-	düzensiz	ekseriyet	sığma-
dokun-	durgun	düzgünleştir-	el	er-
dokunma	durul-	ebe	el sür-	Ercüment
	durum	Eda Hanım	elâlem	Ekrem

Ereğli	faaliyet	Fransızca	gene	girişip
Erenköy	fabl	fukara	genel	girme
erkek	facia	Galiçya	geniş	git-
ertesi	fakat	galiz	genişleterek	gitmeyip
erzak	Falih Rıfkı	garip	gerçek	gittikçe
es-	Atay	gâvur	gerek	giyerken
eser	fare	gâvurca	gerek-	giyil-
esir	fark	gayrimuntazam	gereklilik	giyim
esirlik	farklı	gayrimusavi	gerginlik	gizli
eski-	fasıl	gayz	geri	gocuk
eski	fayda	gaz	geri çevir-	göç
esmer	faaydalan-	gazete	geril-	göğüs
esrarengiz	faaydalanılarak	gece	getir-	gölge
eşitlik	fazla	geceleyin	getirerek	gölgelik
eşsiz	fedai et-	geç-	getirtil-	gömül-
eşya	fedai	geçil-	Geyikçi Hoca	gönen-
et	fedakârlık	geçinmek	gez-	gönlünü okşa-
et-	felâket	geçip	gezdin-	gör-
etek	fena	geçir-	gezici	göre
etki	fenalık	geçiril-	gezinme	gören
etraf	feyiz	geçirmek	gezinti	görev
etrafındaki	fıkra	geçit	gezip toz-	görey
etrafıca	fiil	geçmeden	gezmek	görme
ev	fikir	geçmek	gıda	görmeden
Everest	fikir adamı	geçmiş	gırıl gırıl	görmek
evlek	fıkrını açıkla-	gel-	gibi	görül-
evlerini başına	file	gelin-	gidebil-	görün-
indir-	filiz	gelince	giderken	görünce
evvel	filiz gibi	gelir kapısı	giderme	görünüş
evvelâ	filizkiran	geliş	gidince	görüş-
evvelce	Fleming Flory	geliş-	gir-	göster-
ezbere	fotin	gemi	girdap	gösterebil-
ezel	fotoğraf	gemici	girerek	gösteril-
ezgi	Frankfurt	genç	giril-	gösterilmek

gösterip	gün	halindeki	hatırından	heyecan
gösteriş	gündelik insan	halk	geçir-	hımhım
gösterişli	gündelikçi	halkındaki	hatırla-	hırçınlığı çek-
göstermek	insan	ham	hatırşinas	hırızma
götür-	güneş	hamur	hattâ	Hıristiyan
gövde	güneşteki	hangi	hava	hırsızlık
göyün-	güney	hapis	havai	hıyar
göz	günkü	hapsedil-	hayal	hız
göz at-	günlerini say-	harabe	hayat	hiç
göz eğlendir-	günlük	harç	Haydar	hiçbir
göz nuru dök-	gürültü	hareket	hayır	hiçbiri
gözden geçir-	güven	hareket et-	haylazlık	hikâye
gözet-	güzel	hareketsizlik	hayli	hikaye et
gözetil-	güzelleştirme	harem	hayret	hikâye et-
gözetle-	güzellik	harf	hayvan	hikâyedeki
gözetlemek	haber	harfli	haz	hilâl
gözlerini yere	haberleşmek	harita	hazır	hile
dik-	habersiz	harp	hazırla-	hindi
gözlerinin içi	Hacı İsmail	Harpagon	hazırlan-	his
gül-	Ağa	hasbıhal	hazne	hisse
gözüne iliş-	hafif	hâsıl	hece	hisset-
gramofon	hafifmeşrep	hâsıl ol-	heceli	hitap
grup	hafriyat	hasret	hedef	hizmet
gücü yetme-	hak	hassas	hem.....hem	hizmetçi
güç	hak et-	hasta	hemen	hizmetkâr
güçlük	hakkındaki	hastalanarak	henüz	Horpagon
güçsüzlük	haklı	hastalık	hep	hoş
gül	haksız	hastane	hepsi	hoşuna git-
gül-	hal	hastanedeki	her	hoyratlık
güle-bil-	hâlâ	haşin	herbiri	hububat
güleryüz	halat	haşmetli	herhangi	hudut
gülümserken	Halide Edip	hat	herkes	huy
gümrük	Adıvar	hatır	hesap	hücum
gümüş	Halil	hâtıra	heybetli	hükmet-

hüküm	iğne	imtihan	ispat et-	itiyat
hüküm bildir-	İğnele-	imtiyaz	ispatlamak	iyelik
hüküm giy-	İğneyi kendine	imzala-	İstanbul	iyi
hüküm sür-	çuvaldızı ele	imzalan-	iste-	iyi et-
hükümdar	batır-	in-	istek	iyilik
hükümet	ihtiyaç	inanmak	isten-	iz
hükümet eline	ihtiyar	ince	istenil-	izinli
bak-	iki	incel-	istenme	İzmit
hüner	iki yüz	incele-	istep	Japon
hür	ikinci	inceleme	istihfaf	jest
hürlük	ikram	incelme	istihkâm:	kaba
ırak	il	İngiliz	istihza	kabakgil
ırk	ilâç	İngiltere	istiklâl	kabalık
ısın-	İlâhi	İnönü	istiklâl ilân et-	kabil
ısır-	ilçe	İnönü Zaferi	İstiklâl Marşı	kabuk
ısıt-	ile	insan	İstiklâl	kabul et-
ıslah	ileri	insan insana	Mücadelesi	kaç
ıslak	ilerigel-	insanlık	İstiklâl Savaşı	kaç-
ıSSIZ	ilerledikçe	inziva	istintak	kaçakçılık
ışık	ilerliyerek	inziva hastalığı	istintak et-	kaçmadan
ışıklı	ilgi	kapıl-	istirdadet-	kadar
ibadet	ilgi duy-	ipek	iş	kadın
ibadet sessizliği	ilgilendir-	iptidai	işaret	kafa
ibret	ilgili	irade çıkar-	işaret et-	kafa dengi
icadet-	iliş-	iri	işaretle-	kafa kafaya
iç	ilk	irili ufaklı	işbaşı	ver-
için	ilk	irkil-	işit-	kafada tasarla-
içindeki	ağızdan(duy-)	isabet	işitil-	kafiye
içlen-	İlkel	ise	işle-	kafiyeli
içli	ilkin	isim	işporta	Kafkas
idare	iltica	isimli	işte	kahkaha
idare et-	iltihap	İsmail Ağa	itimat	kahraman
ifade et	imar	İsmet	itina	kahverengi
iftihar payı	imlâ	İsmet Bey	itiraz	kaide

kal-	kapanmak	karşılık bul-	kazan-	kısa kısa
kalabalık	kapıl-	karşıt	kazanç	kısaca
kaldır-	kapsul	Kartaca	kazandır-	kısal-
kale	kar	kasaba	kazanmak	kısalık
kalender	kâr et-	kasırğa	kazı	kısaltarak
kalenderce	kara	kasıt	kazıl-	kısım
kalın	karaca	kâşif	keçi	kıskanarak
kalınca	Karacaoğlan	katılabil-	keci	kısmet
kalıp	karanlık	katılaş-	kelebek	kış
kalk-	karar	katlan-	kelek	kıta
kalker	karar-	katliam	keleme	kıtadaki
kalker bloku	karar kıl-	katmak	kelime	kıtlık
kalkma	karar ver-	kavga	kelimesindeki	kıyafet
kalori	karargâh	kavga et-	kelliffeli	kıyameti kopar-
kalp	kardeş	kavis	kem	kıyı
kalpaklı	karın	kavkaa	kemirici	kıymetli
kamçı	karışabil-	kavra-	kenar	kız
kamp	karışık	kavram	kendi	kız-
kampana	karışmak	kavun	kereste	kızılımsı
kan	Karların Ana	kavuş-	kesil-	ki
kan kardeşi	Tanrıçası	kaybet-	kesin	kilo
kan ter içinde	karlı	kaydet-	kesir	kim
(kal-	karmakarışık	kaygılı	keşfet-	kimse
kanal	karşı	kayın ana	keşif	kip
kanat	karşı koy-	kayıp	keyif ehli	kireç
kanı kayna-	karşı koymağa	kayış	kılın-	kireç taşı
kanına gir-	çalış-	Kayışdağı	kımıldamak	kiremit
kanını em-	karşı ol-	kaynak	kıpti	kiriş
kanını kurut-	karşıla-	kaynanazırlıtısı	kır	kişi
kanlı	karşılaş-	kaynaşma	kır-	kişilik
kanun	karşılaşılabil-	kaynaştırma	kıral	kitap
kap	karşılaşma	kaytan	kırık dökük ol-	Kocatepe
kapalı	karşılaştır-	kaz	kırmızı	kol
kapan-	karşılık	kaza	kısa	kolay

kolaylık	koru-	kul köle ol-	kurutma	lüzum
kolcu	korumak	kulaç	kusur	lüzumlu
kolla-	koruyabil-	kulağı kirişte	kuş	lüzumsuz
kolordu	koşturup	ol-	kut	maazallah
komedi	kov-	kulak	kutlama	macera
komik	kovan	kullan-	kutlamak	Madagaskar
kompartıman	kovarken	kullanabil-	kutlu	Madam des
komutan	koy-	kullanarak	kutsal	Arcis
kon-	koyma	kullanıl-	kutu	madde
konma	koyu	kullanılma	kuvvet	maddi
konser	koz	kullanılmak	kuvvetli	maden
kontrat:	köhne	kullanım	kuvvetsizlik	mahalle
konu	kök	kullanmak	kuyruk	mahfaza
konul-	köle	kulplu	kuyruklu	mahiyet
konusu-	köle ol-	kuluçka	kuyruklu yıldız	mahkeme
konusarak	kömür	kum	kuzey	mahkûm
konuşma	köpek	kumandan	küçük	mahlûk
konuşmadan	köprü	kumaş	küçültme	mahrem
konuşmak	kör	kumral	küçümse-	mahrukat
konuşturu-	köseazğı	kur-	kül	mahrum kal-
konuşturul-	köşe	kurak	kültür	mahsul
konuşturulma	köşeli	kural	kültür pilâğı	Mai ve Siyah
konuşul-	köşk	kurşun	küme	makale
konusurken	kötü	kurtar-	küme küme	Makedonya
koparı-	kötüle-	kurtarıma	kürek	maksat
kopoy	kötülük	kurtarma	kürklü	maktul
kopya et-	kötürüm	kurtarmak	kütle	mal
koridor	köy	kurtul-	lâboratuvar	mal ol-
kork-	köylü	kurtulabil-	lâzım	Malarya
korkak	krem	kuru-	leke	malik ol-
korkarak	kriton	kurul-	levazım	mâliye
korkmak	kucak	kurula kurula	levha	mâna
korku	kuduz	kuruluş	lira	mânaca
koru	kul	kuruş	loş	mânâsız

manzara	mıntıka	mücevher	nefer	o
manzum	mısra	müdahane	nefes	ocağına incir
manzume	mısralardaki	müessese	nefes al-	dik-
manzumedeki	Mıstık	müfreze	nefes et-	ocak
masal	mihnet	müftehirane	nefes nefese	od
maymun	mikrop	mühendis	nefes tüket-	oda
medeniyet	milâd	mükâfat	nem kap-	odun
Mehmet	millet	mülakat:	nesil	oğul
mehtap	milli	mülk	neşelen-	okka
mektep	mimar	mümkün	netice	okşa-
mektup	minare	münasebet	nezaket	oku-
memleket	mine	münasebetsizlik	nezaret	okul
memleket	minnet	münhasır	nezaret et-	okuma
memleket dolaş-	mitralyöz	müsaade	nice	okumak
memur	Mitralyöz	müsait	niçin	okuyucu
memuriyet	yağmuru	müsavi	nihayet	okuyunca
Mendires	muamele	müstesna	nikel	okuyup
menenjit	muazzam an	müşkül	nişan	ol-
menfaatlerini	mucize	müşterek	nişan düş-	olabil-
baltala-	muhabbet	mütebessim	nişancı	olağanüstü
merak	muhafaza et-	müthiş bir	nişane	olarak
merhamet	muharebe	felâket	nitele-	olay
merkez	Muharrem	müzik	niteleme	olma
mermi	Efendi	müzisiyen	Niyazi	olmak
mertek	muhasebeci	nağme	nokta	oluklu
meselâ	muhtelif	namzet	noktalama	olumlu
mesele	mukadderat	narin	not al-	olumsuz
meşhur	musallat ol-	nasıl	not defteri	olun-
metre	Mustafa Kemal	nazır	not tut-	olunabil-
mevkii	muvaffak ol-	nazik	nota	olunca
mevsimdeki	muzafferane	ne	Nuh Nebi	olup
mevdan	mübalağa	ne ne	nur	oluş
mı	mübalağalı	ne zaman	nurani	on
mıh	mücadele	neden	nurdan iç-	on birinci

on dokuzuncu	ödev	ören	pekiştirilince	rica et-
on dördüncü	ödiyebil-	örnek	pekiştirme	ricada bulun-
on ikinci	ödü kop-	ört-	pembe	ricat et-
onar	öfke	örtü	pencere	rivayet
onuncu	öğle	öt-	penisilin	Robenson
ordu	öğren-	öteki	peşine düş-	Krüzoe
ordugâh	öğrenci	ötürü	pilâk	Romalı
organik	öğrenemedi	öyle	piyes	roman
orkestra	öğret-	öz	plan	ruh
orta	öğretebil-	özel	Pompei	ruh kardeşi
ortalık	öğretmen	özellik	postane	rutubetli
ortaokul	öğüne öğüne	özenme	poyraz	rüştiye
Osmanlı	öğünme	özet	prens	rüzgâr
Haznesi	öğüt	özetle-	prenses	saat
ot	öğüt ver-	özgen	proje	saatteki
otlak	öğütle-	özgenlik	pusmak	sabah
otomatik	öl-	özgü	püskürme	saç
otomobil	ölçü	özlem	püskürmek	saçak
otur-	öldür-	özlü	raflı	saçaklı
otururken	öldürme	özne	rağbet gör-	sade
ova	öldürt-	padişah	rağmen	sadece
Oxford:	öldürül-	padişahın	rahat	saffel
oyalama	ölü	iradesi	rahatsız et-	safi
oyalanmak	ölüm	palto	rakam	sağ
oyna-	Ömer Seyfettin	para	rasgel-	sağ cenah
oynama	ömür	paragraf	rasla-	sağ salim
oynamak	ömürlü	paragraftaki	raslan-	sağılma
oynan-	ön	parça	reddet-	sağla-
oynanmak	önce	Parçadaki	rehber	sağlam
oynarken	önceki	parla-	renk	sağlık
oynatmak	önem	parlak	resim	sahil
oyuk	önemli	parlaklık	resmî belge	sahildeki
oyun	önlemek	pek	resmî elbise	sahip
oyuncak	ör-	pekiştir-	rica	sahne

sahte	sat-	selâm gönder-	seylân	Sinekli Bakkal
sakal	satıcı	selâm söyle-	seyret-	Sinekli Bakkal
sakatlanma	satıl-	selâm	seyrine doyum	Sokağı
sakınmak	satır	vaziyetinde	olma-	sinema
saklan-	satırdaki	dur-	seyyar hastane	sinirlerdeki
saklayıcı	savaş	selâm ver-	sıcaklık	siper
saksı	say-	selâmlamak	sıfat	sis
sal	sayfa	sem	sığ-	site
sal-	saygı	sene	sığın-	siyah
salâhiyet	saygı göster-	senfoni	sığınmak	siz
salcı	saygısızlık	sepet	sık sık	sofra
saldır-	sayı	serbest	sıkıntı	soğu-
saldırış	sayıl-	serendip	sınat	sohbet
salınıp git-	sayışman	serim	sınav	sok-
salınmak:	saymak	serin	sınıf	sokak
salkım	saz	sert	sınıftaki	sokrates
salkım saçak,	sebebol-	serüven	sır	sokul-
salkım söğüt	sebe	servet	sıra	sol
salona	secde	servet haznesi	sıralan-	son
salvo	secde et-	anahtarı	sıralıyabil-	sona erdir-
sanat	seç-	servi	sırık	sonbahar
sanat hâdisesi	seçil-	ses	sırrı	sonra
sanatçı	seçilip	sesli	sırt	sonraki
sancak	seda	sessiz	sırt ver-	sonuç
sancak çek-	sedye	set	sıtma	sonuçlan-
sancak töreni,	sefer	set-	sıtma sarısı	sonuçlandır-
sandal	sefertası	sev-	sıva	sor-
sandalye	seher	sevdir-	sızıntı	sorguya çek-
sandık	sekizer	sevgi	sızla-	soru
sansar	sekizinci	sevil-	sızlamak	sorudaki
sarar-	seksen	sevinç	sigara	soy
sarf et-	selam	seyahat et-	silâh	söküğünü dik-
sarıl-	selâm al-	seyir	Silgiloğlu	söndürmek
sarp	selâm dur-	seyirci	sincap	söyle-

söylemek	süthane	şirket	takmak	taş
söylen-	sütten kesil-	şiş	talih	taş kesil-
söyliyebil-	süzülüp	şişiril-	talû	taşı-
söz	şafak	Şişli	tam	taşımaya
söz söyle-	şahadet	şive	tamah	taşımak
sözleşme	şahıs	şöyle	tamamen	taşın-
sözündeki	şahit	şu	tamamla-	taşıt
spor	şahitlik	şubat	tamamlayıcı	taşkömürü
streptokok	şair	şube	tane	tatbik
su	şalvar	şuhuti	tanı-	tatil
sual	şanlı	şükran	tanınmış	tatlı
subay	şarkı	taarruz	tanış-	tavır
sudan ucuz	şarklı	tabaka	tanıt-	tavsiye et-
sulh	şart	tabiat	tanıtıl-	tavşan
Sumatra	şebek	tabii	tanıtırken	tayyare
sun-	şehir	tablo	tanıtma	taze
suret	şekil	tadı damakta	tanrısal	tebessüm
suya düş-	şekildeki	kal-	tapma	tebrik et-
suya sabuna	şekilli	tadını kaçı-	tapu	tecrübe
dokunma-	şelâle	tahıl	taraf	tedavi
suyuna göre	şelek	tahlil	tarif et-	tef
hareket et-	şenlen-	tahlil et-	tarih	tehlike
sükût	şenlik	tahrir	tarihçe	tehlikeli
sürekli	şeref	tahsil	tarla	tek
süreksiz	şey	tahta	tartaklan-	tekaüt
sürmek	şık	tak-	tarz	teke
sürü	şiddet	takati	tarzındaki	teker teker
sürükle-	şiddetli	kalmamak	tasa	tekil
sürül-	şiir	takdir	tasalan-	tekil
süs	şiirdeki	takılarındaki	tasarla -	teklif
süslemek	şikâyet	takım	tasavvur olun-	teklif et-
süslenmek	şikayet et-	takın-	tasdik	teklif
süslü	şimdi	taklidet-	tasvir	tekmil
süssüz	şimdiki	taklit	tasvir et-	teknik

tekrar	tevekkeli	tutup	um-	üç metre alaca
tekrar et-	tıka basa	tutuş-	umumi	(ol-
tekrarla-	tıkır	tuzağa düşür-	umut	üçer
telâş	tılsım	tüccar	unut-	üçüncü
telgraf	tın-	tüken-	unutmıyarak	üçüncü
telgraf	tıpta	tül	unutturabil-	üleştirme
telgrafhane	tırman-	tümen	unvan	ülkü
telgraftaki	Tibetli	tüp	usan-	ün
tellemek	ticaret	türe-	utan-	üniversite
teman	timsah ayı	türemiş	utku	ünlem
temelden yap-	tiren	türet-	uy-	üretil-
temelli	tirşe	Türk	uyan-	üretme
temelli	tiyatro	Türkçe	uyandır-	ürk-
temin et-	tiz	Türkiye	uydur-	ürkmeden
temiz	Tolstoy	Türkiye İş	uygun	ürün
temizle-	top	Bankası	uygun gör-	üst
temizlen-	topçu	türlü	uygunluk	üst tetikte
temizlik	toplan-	tüt-	uykuya var-	kurulu çifte
tepe	toplanmak	tütün kolcusu	uymak	horozu gibi
terbiye et-	toplucu	tüy	uyukla-	kabar-
terbiyesizce	topluluk	tüylü	uyul-	üstat
tercih et-	toprak	ucuz	uyum	üstün
tercüme	toy	ucuz kurtul-	uzak	üstün tut-
tereddüdet-	tören	uç –	uzak ol-	üstünlük
terim	tufan	uçak	uzaklaşarak	üşü-
tertipte	tunç	ufak	uzaktaki	üşümek
tervicet-	Tunus	ufuk	uzatıl-	üzere
teselli	Turcot (Türko)	uğraş-	uzatma	üzeri
teselli hâsıl ol-	turnam	uğraşma	uzatmak	üzerindeki
teşkil	turuncu	uğrunda	uzun	üzül-
teşkil et-	tut-	ulaşma	Uzun Mehmet	üzüm
teşvik	tutmak	ulu	uzunca	üzüntülü
teveccüh besle-	tutul-	Uludağ	uzunluk	Vahit
teveccüh et-	tutumlu	uluorta	üç	vahşi

vaka	vurabil-	yanışıl-	yarı gülen yarı	yazılı
vakarlı	vurgu	yanık	ağlıyan bir	yazılış
vakit	vurma	yani	duygu	yazın
Valâre	vurucu ol-	yanlış	yarım azat	yazma
vapur	vurul-	yanmak	yarımada	yazmadan
var	vücut	yap-	yarışlı	yazmak
varı yoğu	ya... ya	yapabil-	yasak et-	ye-
varlık	yaban	yaparken	yassı	yedi
vatan	yabancı	yapı	yaş	yediği naneye
vatanperver	yabani	yapıl-	yaşa-	bak-
vazife	yağız	yapılabil-	yaşam	yedinci
vaziyet	yağız	yapılış	yaşama	yekpare
ve	yahut	yapılma	yaşamak	yel
vefakâr	yaka	yapıver-	yaşan-	yemek
vefalı	yakarken	yapma	yaşanıl-	yemekten kesil-
vefat	yakaya	yapmak	yaşanma	yemin et-
vefat et-	takılacak kıta	yaprak	yaşayış	yeni
ver-	yakıl-	yapraklı	yaşıyabil-	yer
verebil-	yakın	yaptırmak	yaşlı	yerdeki
vererek	yakın	yara-	yat-	yerleş-
veril-	yakınlık	yaradılış	yavaş yavaş	yerli
verimlilik	yakış-	yaramazlık	yay	yeryüzü
verişi	yaklaşma	yarar	yayımlanma	yeşil
verme	yalandan ağla-	yaratabil-	yaz	yet-
vermeden	yalçın	yaratılma	yaz-	yetiş-
vermek	yalın	yaratmak	yazar	yetiştirme
vesair	yalın söz	yardım	yazarak	yetiştirmek
vesselam	yalınlık	yardım et-	yazdan kışı	yetki
veya	yalnız	yardımcı	hazırlan-	yığın
vezüv	yalnız	yardımcı	yazdırmak	yık-
virgül	yamaç	yardımlaşmak	yazı	yıkıl-
Viyanalı	yan	yargı yeri	yazıcı	yıkılmağa yüz
volkan	yan-	yargıç	yazıdaki	tut-
vur-	yanardağ	yârgılat-	yazıl-	yıkım

yıkıntı	yola getir-	yüksek	zabit	zengin
yıkmak	yolcu	yükseklik	Zadig	zengin kanat
yıl	yolculuk	yünlü	zafer	Zerbank
yılan	yollanmak	yüreği yan-	zâhir	zevk
yıldırım	yoluna koy-	yürü-	zaman	zifiri
yıldız	yorgan	yürürken	zamir	zincir vur-
yırtıl-	yorul-	yürütme	zannet-	zincirleme
yiğit	yön	yüz	zaptet-	Ziraat Bankası
yirmi	yudum	yüzden	zar	zirve
yirmi birinci	yukardaki	yüze gül-	zarar	ziyade
yirmi ikinci	yukarı	yüzerek	zarf	zor
yoğrul-	yumşa-	yüzlerce	zatürrie	zorlaştırmak
yok	yumuşak	yüzölçüsü	zavallı	zorlu
yoksa	yurt	yüzüne at-	zayıf	zorunda
yol	yurtluk	yüzünü dön-	zayıflık	
yol aç-	yuvarlak	yüzyıl	zekâ	
yol göster-	yük	yüzyıl	zeki	

8.3. MEB 2014 Türkçe 6 Ders Kitabının Söz Varlığı

Aaa	af dile-	akıncı	alınınca	Anadolu Güneşi
aaa	aferin	akışkanlık	alıp	Anafartalar Grubu
aaaaah	Afrika	Akkoyunlu	alış-	Komutanı
abdest	Afrika'daki	aklına gel-	alışveriş	ancak
abi	ağa	akraba	Ali Rıza Efendi	Andersen
abide	ağaç	akrabalık	Allah	andır-
abla	ağart-	aksa-	Allah aşkına	anı
acaba	ağır	aksi	Allah göstermesin	anımsa-
acele	ağır ağır	aksilik	Allah rahmet	Anıtkabir
acele acele	ağırlık	aksine	eylesin	anı
acı	ağız	akşam	Allah'a şükret-	Ankara
acı-	ağla-	Akşehir	Allah'a ısmarla-	Ankara Etnografya
acı acı	ağlayıp	aktarmak	Almanca	Müzesi
acık-	ağrı	akvaryum	alt	Ankara Kız Lisesi
aç-	ağrı-	al	altı	anla-
açık	ah	al-	altın	anlam
açıkça	ahbap	al al	altmış	anlaşıl-
açıkla-	aheste aheste	ala	ama	anlat-
açıl-	ahırdaki	Alaaddin'in	amaç	anlat anlat
açılış	Ahmet	Lambası	aman	anlatabil-
açıp	aile	alabil-	Amasya	anlatıp
açlık	ait	alaca	amca	anlayan
açmadan	ak	alacalı bulacalı	Amerikan	anlayıp
açtırma	ak-	alan	amma	anlayıver-
ad	ak et-	alarak	ampullü	anne
ada	akademi	albatros	an	ansızın
adacık	akademik	aldır-	an-	antik
adaleli	Akdeniz	âlem	ana	antilop
adam	akıl	alet	ana cadde	antlaş-
aday	akıl yürüt-	alev	ana dili	apartman
âdeta	akım	alın	anaaaa	apayrı
adındaki	akın	alın-	Anadolu	aptallaş-

ara	arzu	avlan-	azim	Bakırköy
ara-	asıl	avlu	Aziziye Tabyası	bakış
ara sıra	asılı	avuç	azlık	bakkal
araba	asır	avurt	azman	balık
Arabistan	asker	avut-	baba	balina
araç	askerlik	ay	bacak	Balkanlar
arada sırada	aslan	aya	bacaklı	balkon
arala-	astragan	ayak	badem	balon
aralık	aş-	ayakaltı	bağ	balta
Arap	aşabilen	ayakkabı	bağımsızlık	bambaşka
Arapça	aşağı	ayaklı	bağır	banliyö
araştır-	âşık	ayar	bağır-	bant
araştırarak	aşırı	Aydın	bağırarak	banyo
arayan	aşına	aydın	bağışla-	bar
arayış	at	aydınlık	bağla-	barış
arazi	at-	ayet	bağlan-	barışçı
art	atabil-	ayıpla-	bağlı	bari
arı	atasözleri	ayır-	bağrış-	bark
Arjantin	Atatürk	aykırı	bağsız	bas-
arka	ateş	aylarca	bahane	basamak
arka arkaya	ateşli ateşli	ayna	bahar	basık
arkadaş	Ateştepe	aynı	bahçe	baskın
arkadaşlık	atıl-	aynı	bahçedeyken	bastır-
armağan	atılan	ayrıca	bahçesindeki	baston
arsa	atılıp	ayrıl-	bahset	baş
arşınla-	atış-	ayrılık	bak-	baş başa
art-	atla-	ayrılınca	bakan	baş eğdir-
artan	atlat-	ayrıntı	Bakanlar Kurulu	başarı
artarak	atlayan	Ayşe	bakarak	başarılı
artık	atlayıp	az	bakarken	başarılı kıl-
artıp	atlıkarınca	azal-	bakın-	başım
artır-	av	azap	bakınırken	başını yere ser-
arttıkça	aval aval	azgın	bakıp	başka
Artuklular	avcı	azıcık	bakırcı	başkalık

başkan	bekçi	berbat et-	bilgi	birkaç
başkent	bekle-	bereket	bilgin	birleş-
başla-	bekleş-	bereketli	bilhassa	birleştirep
başlangıç	bekleyebil-	beri	bilim	birlik
başlat-	bel	berrak	bilin-	bit-
başlayalı	belalı	besin	bilinç	biteviye
başlayan	belgesel	besle-	bilinçli	bitirince
başlayınca	belir-	beslenen	bilinçsiz	bitişik
başlayıp	beliren	beslenmek	billur	bitki
başlık	belirginleş-	besleyip	bilmeyen	bitkisel
başpiskoposluk	belirle-	besmele	bin-	biz
baştan başa	belirlen-	beş	bin bir	Bizans
bat-	belirt-	beş on	bin dört yüz elli	bizzat
batı	belirti	beton	bir	blok
Batı Trakya	belirtmek	bey	bin yetmiş bir	bocala-
batırıl-	Belkıs	beyazımsı	bina	bodrum
bayağı	belki	beyin	Binbir Gece	boğaz
bayıl-	belle-	bıçak	Masalları	Boğaziçi
bayrak	bellet-	bık-	bindir-	boğulma
bayram	belli	bırak-	binip	bol
Bayram Paşa	bembeyaz	bırakıl-	binlerce	Bolu
Bayram Paşa	ben	bırakıp	bir	bomba
Çeşmesi	bence	bırakıver-	bir tut-	bomboz
bazen	benek	bırakmadan	biraz	bonbonu
bazı	benek benek	bıyıklı	birbiri	bora
be	beneksiz	biberli	birçok	borç
bebecik	benimse-	bici bici	birden	borçlu
bebek	benlik	biçim	birdenbire	boru
becer-	benze-	biçim biçim	birer	boş
bedesten	benzeri	bil-	birer birer	boşaltıp
Bedir	benzeyen	bildir-	biri	boşluk
Bedri	beraber	bile	birinci	boy
beğen-	beraberlik	bilebil-	Birinci Dünya	boya
beğenil-	berbat	bilen	Savaşı	boyalı

boylu	buz	canlı	çadır	çare
boyun	buzlu	cansız	çağ	çarp-
boyun eğme-	bükül-	cehennem	çağdaş	çarşı
boyuna	bükülöver-	ceket	çağıl çağıl	çat-
boyunca	bülbül	cemiyet	çağır-	çat kapı
boz-	bünye	cenk	çağrıl-	çatal
bozuk	bürün-	cennet	çağrıştır-	çatı
bozuver-	büsübütün	cennetleştir-	çağrıştıran	çatık
böcek	bütün	cep	çak-	çatırda-
bölen	bütünleşen	cephe	çakıl-	çatışma
bölge	bütünlük	cesaret	çakmak	çatlak
bölük	büyü-	cetvel	çakşır	çay
bölük bölük	büyücek	cevap	çal-	çayır
bölüm	büyük	cevaplandır-	çaladur-	çehre
böyle	Büyük Millet	ceylan	çalar çalmaz	çek-
böylece	Meclisi	ceza	çalar saat	çekici
bu	büyükanne	cılız	çalı	çekidüzen
bucak	büyülü	cıvıl cıvıl	çalın-	çekil-
buçuk	büyüt-	ciddi	çalınan	çekip
bugün	büyüten	ciğer	çalış-	çekirdek
bul-	büzül-	cihan	çalışan	çekiş-
bulabil-	cadde	ciklet	çalışıl-	çekiştir-
bulunca	cahil	cila	çalışkan	çektir-
bulup	cam	cizye	çalışkanlık	çelik
bulut	camekânlı	coşkunluk	çalışmak	çelimsiz
bunca	camı	cumartesi	çam	çene
burcu	can	cumhurbaşkanı	çamaşır	çene yarışır-
Burcu burcu	Can Şehri	cumhuriyet	Çamlıca	çeşitli
burkularak	can yoldaşı ol-	cüce	çan	çeşme
Bursa	canavar	cümbüş	çanak	çevik
buruk	candan	cümle	Çanakkale	çevir-
burukluk	canını ver-	çabası	Çanakkale Savaşı	çevre
burun	cankurtaran	çabuk	çanta	çevril-
buyur-	canlan-	çabuk çabuk	çap	çevrili

çıġlık	çivi	daġıl-	dayan-	denebil-
çık-	çiz-	daġınık	dayanabil-	denil-
çıkagel-	çizerken	daha	dayanarak	denince
çıkan	çizgi	dahi	dayanıklılık	deniz
çıkar-	çizil-	daima	dayayıp	denk
çıkarak	çoban	daire	de	denli
çıkarıl-	çocuk	dakika	de-	der demez
çıkarıp	çocukcaġız	dal	de... de	dere
çıkarken	çocuklaş-	dal-	dede	derece
çıkarmadan	çocukluk	dalabil-	dedirt-	dergi
çıkart-	çoġal-	dalan	defa	deri
çıkartıp	çoġaldıkça	daldırıp	defalarca	derin
çıkıl-	çoġalırken	dalga dalga	deġ-	derinden derine
çıkıp	çoġalt-	dalgalan-	deġen	derken
çıkış	çoġu	dalgalanırken	deġer	derman
çilgin	çoġul	dalgalı	deġerli	ders
çınlat-	çoġunluk	dalgın	deġersiz	ders al-
çıplak	çok	dalgınlık	deġil	ders çık-
çırpın-	çok çok	dalış	deġin	dert
çit çıkarma-	çokluk	dam	deġirmen	derya
çiçek	çök-	damar	deġiş-	desen
çiçekli	çöl	damga	deġişen	destan
çift	çömel-	Danimarka	deġişik	destek
çiftçi	çömelip	Danimarkalı	deġişiver-	detay
çiftleş-	çöp	Danimarkalı	deġiştir-	dev
çiftlik	çöz-	Andersen	deġiştirilirken	deva
çiġdem	çözmeden	dantel	deġnek	devam
çiġneyerek	çözüm	dar	deha	devam et-
çikolata	Çukurova	daracık	dek	devce
çimen	çuval	darıl-	delikanlı	devekuşu
çiriş	çünkü	davet et-	demin	devir-
çirkin	çürü-	davran-	demir	devlet
çit	Dadaş	davranış	demirhindi	devre
çita	daġ	dayalı	den-	devrim

deyim	dinlenmeden	doktor	dönüp	dünkü
deyince	dinleten	doku	dönüş-.	dünya
Deyrulzafaran	dinleye dinleye	dokun-	dört	dünya yansa hasırı
Deyrulzafaran	dinleyen	dokurcasına	döşe-	tütme-
Manastırı	dinleyerek	dol-	döşek	dünyaca
dımbırdat-	dinleyici	dolap	dövüş	dünyada
dış	dip	dolaş-	dua	dünyadaki
dışarı	diploma	dolaşan	dua et-	dünyalı
dışındaki	direk	dolaştır-	dudak	dür-
diğer	direnç	doldur-	duman	dürümleyerek
dik-	direnip	doldurabil-	dur-	düş
dikeli	diril-	dolduran	durabil-	düş-
diken	diş	dolduruş	durabil-	düşkün
dikerken	dişçilik	dolu	durakla-	düşkünlük
dikil-	dişsiz	dolu dolu	duran	düşman
dikiz aynası	dişsizlik	Don Kişot	durgun	düşün-
dikkat	diyar	donan-	durgunluk	düşünce
dikkat et-	diyebil-	donanma	durmadan	düşünceli
dikkatli	diyen	donuk	durum	düşündükçe
diktirebil-	diz	doruk	durup durup	düşündür-
dil	diz-	dost	duvak	düşündürebil-
dil dök-	dizayn	dostluk	duvar	düşünebil-
dile gel-	dizil-	doya doya	duvarlı	düşünerek
dile getir-	dizlerinin bağı	doyur-	duy-	düşünme
dillerden düşme-	çözül-	doyurabil-	duyan	düşünmek
dillere destan (ol-) doğ-		dozer	duygu	düşünmeyen
dimdik	doğa	dökül-	duygulan-	düşüp
din	doğal	dökülüver-	duymayan	düzeltnmek
dinç	doğan	dön-	duyurup	düzen
dindirici	doğru	dönem	düğme	düzenlen-
dinel-	doğru dürüst	Döner Kümbet	düğüm	düzlük
dinle-	doğrul-	dönerek	dükân	eda et-
dinlen-	doğup	dönerken	dükândaki	edebil-
dinleniver-	doğur-	dönme dolap	dün	edebiyat

eden	elbise	Erzurum	evet	fırtına
ederek	Elbistan	es-	evlat	fırtınalı
ederken	elde et-	esaret	evlen-	fısılda-
edil-	elden çık-	esef	evrensel	fısıltı
edilen	elimdeki	Esef Efendi	evvel	fıstık
edin-	elli	esen	ey	fikir
edince	elma	eser	eylem	fikir üret-
edip	elmas	esir	eyvah	fikir üretebil-
Edremit	em-	esirlik	ezan	fikrini al-
Edremitli	emin	eski	ezilip	fikrini söyle-
eee	Emin Efendi	eski-	ezip	fil
efe	Emine	eskici	fabl	filan
efendi	emir	Eskikale Köyü	fabrika	file
efsane	emir	estağfurullah	fakat	Filistin
Ege	emir ver-	esvab	falan	film
egemenlik	emret-	eş	fark	filozof
eğer	emrindeki	eşek	fark et-	fincan
eğil-	emsalsiz	eşitlik	farklı	fiyat
eğitim	emzirebil-	eşraf	farz et-	fonksiyon
eğlen-	emziremeden	eşsiz	Fatih Sultan	Ford
eğlendir-	en	eşsizlik	Mehmet Han	fors
eğlenerek	engel	eşya	fayda	forsa
eğlenmek	enkaz	et	fayton	fotoğraflardaki
eğri	entari	et-	fazla	Fransalı
ek-	epeyce	etek	fedat	Fransız İhtilali
eklen-	er-	etken	felaket	Fransızca
ekmek	Erciyes	etki	fen	frekans
ekonomi	erdem	etkile-	fenalık	fukara
ekonomik	eren	etkilenen	fer	futbol
eksik	erişebil-	etkisi altına al-	ferahla-	gaga
el	eritebil-	etraf	ferman buyur-	galiba
el ele	erkek	etrafındaki	fıkra	gamsız
elbet	erken	ev	fırıl-	garip
elbette	ertesi	evdeki	fırlayarak	garson

gayret et-	gelirken	getirip	gizli gizli	görüntü
gaz	geliş	geveze	gizlice	görünüm
gazete	geliş-	gevrek	göbekli	görüş
gazoz	gelişim	geyik	göç-	görüş-
gece	gelişmesindeki	gez-	göğüs	görüş bildir-
gece yarısı	gelmeden	gezdir-	gök	görüşlü
gecik-	gemel	gezgin	gökçek	görüşme
geç	gemi	gezi	gökdoğan	görüşül-
geç-	gemici	gezilebil-	gökyüzü	görüşülüp
geçen	gemlik	gezin-	göl	göster-
geçerek	genç	gırtlak	gölcük	göstererek
geçerken	gençleş-	gibi	gölge	götür-
geçerli	gençlik	gidebil-	gömülüver-	götürebil-
geçici	gene	giden	gönder-	götürüp
geçilen	genel	giderken	gönderil-	götürüver-
geçim,	genellik	gidince	gönlü ol-	gövde
geçip	geniş	gidip	gönül	göz
geçir-	genişletil-	gidiş	gönüllü	gözden geçir-
geçit	genişleyince	gir-	gönülsüz	gözlerine
geçmeden	genişlik	girebil-	gör-	inanama-
geçmek	ger-	giril giril	göre	gözük-
geçmek	gerçek	girilip	görebil-	gözünde tüt-
geçmiş	gerçekleştir-	girince	gören	gözyaşı
geçtikçe	gerdan	girintisiz	görerek	gözyaşı dök-
gel-	gereç	giriş	görev	granit
geldikçe	gerek-	git-	görgün	gurur
gelebil-	gereken	gittikçe	görme	gücünü yitir-
gelecek	gerekli	giy-	görmeden	güç
geleli	gergedan	giyimli	görmedin	güçlendir-
gelen	geri	giyip	görmek	güçleşir,
gelin	gerin-	giz	görül-	güçlü
gelince	getir-	gizem	görülen	güçlük
gelinlik	getirebil-	gizemli	görün-	gül
gelip	getiren	gizli	görünce	gül-

güldürebil-	güzellik	hamle	hatırının	hemen
güldürüp	ha	han	hatırla-	hemen hemen
gülen	haber	hangi	hatta	hemşehri
gülerek	haber gönder-	hanım	hatun	Henry Ford
Güiver	haber sal-	hanımefendi	hava	henüz
Güiver'in	haber ver-	hani	havla-	hep
Gezileri	Hacılar	harap	hay hay	hepsi
gülümse-	hacimli	harbice	hayal	her
gülümseyerek	Hacivat'la	harcanacak	hayat	her kafadan bir ses
gülünecek	Karagöz	harç	hayat ver-	çık-
gülüş-	haç	harçlık	haydi	herhâlde
gümrük	hadi	hareket	hayfa	herhangi
gümüş	hafız	hareket et-	hayır	herhangi biri
gün	hafif	harf	hayırdır inşallah	herkes
günah	hafiflik	harf inkılabı	hayırlı	hey
günden güne	hafta	harıl harıl	hayli	heybe
gündüz	haftalarca	harita	hayran	heybet
güneş	hak ver-	harmanla-	hayran kal-	heyecan
güneşlendirmek	hakikaten	Harp Akademisi	hayranlık	heyecanlan-
güneşli	hakiki	Harp Okulu	hayret	heyecanlı
güney	hakkı	has	hayrol-	heykel
güneydoğu	hakkını helal et-	Hasan	hayvan	hı
günlerce	haklı	Hasan Dede	haz	hıçkırık hıçkırık
gür	haksızlık	hasret	hazır	hırka
güreş	hâl	hasret kal-	hazırlan-	hısım
gürgen	hala	hasretini çek-	hazırlık	hız
gürültü	hâlâ	Hassen	Hazreti Süleyman	Hızır
güven	hâlbuki	hasta	hece	hızlı
güvencin	hâlde	hastalan-	hedefleyen	hızlı hızlı
güverte	Halıcılar	hastalık	helal	hiç
güz	Halit Doral	hastayken	hele	hiçbir
güzel	halk	haşmet	helva	hiçbiri
güzelce	hallet-	Hatay	helvacı	hikâye
güzelleş-	halter	hatır	hem hem	hilal

himaye	ışık	İlahi	incecik	İspanyol
hindi	ışık ışık	ilan	incele-	İstanbul
hisset-	ışıl ışıl	ilan et-	inci	İstanbul
hizmet	ışılıtlı	ile	indir-	Dolmabahçe
hizmetçi	ibaret	ilerdeki	inen	Sarayı
hobi	icat	ileri	inerken	İstanbul'daki
Hoca	icra	ilerle-	İngiliz	istasyon
Hoca Efendi	iç	ilerleme	inilti	iste-
Honat Hatun	iç-	ilgi	inince	istek
Türbesi	iç içe	ilgilen-	inip	isten-
hoplama	içeri	ilgili	inkılabın	istenen
Horasan ekmeği	içi karar-	ilim	inle-	istersen
horon	için	ilişki	inmeden	İstiklâl Marşı
horoz şekeri	içindeki	ilk	insafsızlık	isyan
hortum	İçine	ilkbahar	insan	iş
hoş	içten	ilke	insan minsan	işaret
hoşça kal	içtenlik	ilkin	insanlık	işaret et-
huzur	idare	ilkokul	insanoğlu	işçilik
huzurlu	idare et-	ilkyazı	insansız	işgal
hükümet	ideoloji	iltifat	inşa et-	işgal et-
hüner	ifade	imam	İnşaat	işit-
hürmet	ifade et-	iman	inşallah	işitil-
hürriyet	iflas et-	imdat	ip	işle-
Hüseyin	iftira at-	imkân	ipe un ser-	işleme
Hüseyin Efendi	ihtimal	imparator	İrem	işlemecilik
hüzün	ihtiyaç	in-	iri	işlen-
hüzünlü	ihtiyar	inan-	iri iri	işleyen
ılık	ihtiyarlık	inanan	irice	iştah
ıpıssız	iki	inanç	irili	işte
ısın-	ikinci	inandır-	isabet	it
ısır-	ikna	inanıl-	ise	İtalyanlar
ıslak	İkram et-	inanmış	isim	itekleyip
ıslatış	il	inat	iskemle	ithaf
Isparta	ilaç	ince	isli	itibaren

itici	kaçıp	kalkıp	kaptır-	karşılanabil-
İtilaf Devletleri	kaçır-	kalkış-	kar	karşılaş-
itiraf	kaçırırken	kalp	kara (renk)	karşılaşınca
iyi	kaçış	kalpak	kara (yer)	karşılaştır-
iyice	kaçmak	kambur	kara kara	karşılayış
iyileş-	kadar	kampana	Kara Memiş	karşılık
iyileşip	kadın	kamyon	Karadeniz	kartal
iyileşir iyileşmez	kadırga	kan	Karagöz	kasaba
iyileştiren	kafa	kanaat getir-	Karakoç	Kasımiye
iyilik	kafes	kanat	karakter	Medresesi
iz	kaftan	kanat	karanlık	kasırga
izin	kâğıt	kanepe	Karaoğlan	kaş
izin ver-	kahkaha	kanguru	karar-	kaşalot
izle-	kahraman	kanını akıt-	karar al-	kaşık
İzmir	kahramanca	Kanlıca	karar ver-	kat
İzmit	kahramanken	kanun	karara var-	kat-
Jumbo	kahramanlık	kapa-	kararlılık	kat et-
kabahat	kahvaltı	kapağındaki	karayel	katı
kabak	kahve	kapalı	karayolu	katıl-
kabar-	kahvehane	kapalılık	kardeş	katıla katıla
kabarık	kahverengi	kapalı	kardeşlik	katılık
Kabataş	kal-	kapatıp	karga	katır
kabir	kalabalık	kapı	karı	kâtip
kabuklu	kalabil-	kapıcı	karıcık	katlanan
kabul	kalan	kapısındaki	karın	katlanılma
kabul et-	kaldır-	kapısız	karıncalan-	katlı
kabullen-	kaldırabil-	kapkara	karış-	katmak
kaburga	kaldırıl-	kaplan	karışık	kattaki
kaç	kale	kaplı	karışım	kaval
kaç-	kalem	kaplumbağa	karlı	kavanoz
kaçabil-	kalın	kapsa-	karpuz	kavram
kaçamak	kalın kalın	kaptan	karşı	kavrul-
kaçan	kalk-	Kaptan Kara	karşı çık-	kavuk
kaçın-	kalkan	Memiş	karşıkı	kavur-

kavuş-	kemirt-	kırçıl	kızılılık	Kolağası Mehmet
kay-	kenar	kırık	ki	tevfik bey
kaya	kenarsız	kırıklık	kibar	kolay
kayan	kendi	kırıl-	kibrit	kolay kolay
kaybet-	kent	kırılıver-	Kibritçi Kız	kolayca
kaybol-	kent kaçkını	kırıntı	kilim	kolaylaştır-
kaybolup	kere	kırk	kilise	komik
kaydol-	Kerem	kırlangıç	kilitleme	komiklik
kayısı	Kerem ile Aslı	kırmızı	kim	kompresör
kaynak	kerpeten	kırmızılı	kimi	komşu
kaynaş-	kertenkele	kırtasiye	kimse	komşu
kaynayan	kervansaray	kırtasiyecisi	kir pas	komşu
Kayseri	kes-	kısa	kiracı	komşu
Kayseri Müzesi	kesil-	kısaca	kirli	komşu kapısına
Kayserili	kesiş-	kısaltıl-	kişi	çevir-
kaz-	keski	kısıklık	kişilik	komşuda
kazan	keskin	kısım	kişisel	komşuluk
kazan-	kestane	kıskan-	kitap	komşuluk
kazanan	keşke	kış	kitaplık	komşunun
kazandırabil-	keten	kışkırt-	kitapsız	komşusu
kazanmak	keyif	kışlık	kitle	komşuyu
kebab	kez	kıta	klasik	komutan
Kebir köyü	kible	kıvılcım	ko-	kon-
keçi	kıç	kıy-	koca	konan
keçi yolu	kıl	kıyafetli	kocaman	konu
keder	kıl-	kıyı	kocaman kocaman	konu komşu
keci	kılıç	kıymetli	koç	konudaki
keklik	kına	kız	kok-	konuk
kelebek	kınalı	kız-	kokla-	konul-
kelime	kıpır kıpır	kızar-	koku	konusundaki
Keloğlan	kıpırdan-	kızarak	kokulu	konuş-
kemerli	kır	kızgın	kol	konuşan
kemik	kır-	kızıl	kola	konuşma
kemir-	kırabilen	kızılçık şerbeti		konuşmayarak

konut	köprü	kurtuluş	kültürlü	mağlup
Konya	köpük	kuru	kümbet	mahalle
kooperatif	köpük köpük	kuru-	kürek	mahalle kahvesine
kop-	köpüklen-	kurucu	kürek çek-	döndür-
kork-	kördüğüm	kurul-	küs-	mahalledeki
korkarak	kösele	kurum	küskün	mahalleli
korku	köşe	kuruş	küstür-	mahalleyi ayağa
korkut-	köşk	kuruşu	küt küt	kaldır-
korkutabil-	kötü	kurutul-	kütüphane	Mahmut
koro	kötümser	kusur	La fontaine	mahzun mahzun
korsan	köy	kuş	labirent	makine
koruma	köylü	kuş	laf	mal
korumak	kubbe	kuşak	lamba	mal ol-
korun-	kucak	kuşaklı	lazım	Malta
koruyucu	kucak aç-	kuşatıp	leblebi	malzeme
koruyucu	kucaklayıp	kuşku	lehçe	mamur
koskocaman	kulak	kuşsuz	levent	Manastır
koş-	kullan-	kutlu	levha	Manastır Askeri
koşabil-	kullanılmak	kutu	leziz	İdadisi
koşan	kullanma	kutup	Libya	manda
koşarak	kulp	kuvvet	lider	manevi
koştur-	kulübe	kuvvetli	likit	maneviyat
koşu	kumaş	kuzey	liman	manolya
koşucu	kumru	Kuzey Amerika	linyit	manzara
kovala-	kundak	kuzu	lise	Maraşlı
kovalayarak	kur-	küçücük	lokanta	maraton
koy-	kurbağa	küçük	lüks	Marde
koyan	kurmak	küçük prens	lütfen	Mardia
koyma	kurşun	küçümseyerek	macun	Mardin
koymak	kurtar-	küflen-	madalya	Mardin Belediyesi
koyup	kurtarma	kül	maddi	Maride,
kök	kurtarmak	küllenip	maddiyat	Maridin
kömür	kurtul-	kültür	madem	marifet
köpek	kurtulabil-	kültürel	maden	market

Marmara	merdo	millî	Mustafa Kemal	Nasrettin Hoca
martı	merhamet	millî mücadele	Paşa	nylon
marul	merhum	millî savunma	mutfak	nazar eyle-
marulcu	merkez	bakanı	mutlaka	nazır
masa	mermer	milliyetçilik	mutlu	nazlı
masal	Mersin	mimar	mutluluk	ne
maskaralık	mesafe	mimar	mutsuz	ne
maşallah	mescit	Mimar Sinan	mücadele	ne kadar
matematik	mesela	minare	müddet	ne... ne
mavi	mesele	minareli	müddetçe	neden
mavilik	meslek	mini mimi	müdür	nefes
mayıs	meşale	minik	müfettişlik	nefes al-
maymun	meşe	minimini	mühendis	nehir
meclis	meşgul	minnacık	müjdecî	Nene Hatun
medeniyet	meşhur	minnoş	mümkün	nereli
medrese	metot	mirasyedi	münasebet	nesil
Mehmet Akif	metre	miskin miskin	müsaade	nesne
Ersoy	metro	mitoloji	Müslüman	neşe
Mehmet Akpara	Mevlâna	modern	müspet	netice
mekân	mevsim	mola	müze	Nezahat
mektep	meyve	Mor Yakup	Müzeyyen	nezle
mektup	mezar	Manastırı	müzik	nice
meltem	mı	moral	n' oluyor	niçin
memeli	mıhlayış	muadâ	naaş	nihayet
memleket	mıhlı	muayene et-	nadir	nihayetsiz
memnun kal-	mırıldan-	muhabbet	nakış nakış	nine
memurluk	mızızlan-	muhakkak	nakışlan-	nine
menkıbe	mide	muhtaç	nam	nine
merak	miki	mukavva	namaz	nine
merak et-	milat	Mustafa	nar	nine
meraklı	millet	Mustafa Kemal	nara	ninecik
mercan	milletçe	Mustafa Kemal	nasıl	niye
mert	millettaş	Atatürk	nasırlan-	niyet
merdiven	milletvekili		nasip	nokta

normal	okyanus	onarım	otuz iki	ön
nostalji	ol-	onay	otuz-otuz beş	önce
not al-	olabil-	Onuncu Yıl Nutku	ov-	önde
not et-	olağanüstü	orman	ova	önderlik
Nurullah Ataç	olalı	ormansızlık	oya	önem
o	olan	orta	oyalan-	önemli
ocak	olanak	Orta Anadolu	oyna-	önemli
oda	olarak	Orta Asya	oynamak	önemli
odun	olasılık	ortaçağ	oynaş-	önemsiz
oğlan	olay	ortak	oynat-	önlük
oğlum	olduğundan	ortalığı velveleye	oynayarak	önündeki
oğul	olduk	ver-	oysa	öp-
oh	oldukça	ortam	oyun	öpme
okşa-	olimpiyat	ortasındaki	oyuncak	öpünce
okşayıp	olma	ortaya çık-	oyuncakçı	öpüver-
Oktay Akbal	olmadan	ortaya çıkar-	oyuncu	ördek
oku-	olmak	ortaya koy-	öbür	örgütlen-
okul	olmayan	Osman Gazi	ödev	örnek
okuldaki	olmayış	Osmanlı	ödül	ört-
okuldayken	olumlu	Osmanlı devleti	öğren-	örtebil-
okuma	olun-	otel	öğrenci	örtü
okumak	olunabil-	otlayan	öğrenim	örtülen
okumayan	olup	oto	öğrenmek	örtüsüz
okun-	olur	otobüse	öğretim	örülü
okunan	olur	otomobil	öğretmek	öt-
okur	oluş	otomobil	öğretmen	öte
okurken	oluş-	otur-	öksür-	öteki
okuryazar	oluştur-	oturan	öl-	öterek
okut-	oluşturan	oturul-	öldükten	ötesindeki
okuyabil-	oluver-	oturularak	ölen	ötme
okuyan	omuz	oturup	ölme	ötücü
okuyarak	on	otururken	ölü	ötüş
okuyucu	on beş	oturuver-	ölüm	ötüşen
okuyup	on sekiz	otuz	ölünce	övgü

övme	parla-	pırıl pırıl	ressam	sağlam
övün-	parlat-	pirinç	rezidans	sağlama
övünge	parmak	pis	rihtım	sağlamak
övünürken	pastane	pişen	rica et-	sağlı sollu
öyle	paşa	planlı	rivayet	sağlık
öyle	Paşa apartmanı	Porsuk Çayı	Rize	sağrı
öz	patlak	portakal	Romalılar	sahiden
özdeyiş	Pavlus Kilisesi	posta koy-	roman	sahil
özel	pay	poyraz	romancı	sahip
özellik	paylaş-	pöhrenk	ruh	sahne
özetlenip	paylaşıl-	proje	Rumeli	sakal
özge	pazar	pupa	rutubetli	sakallı
özgü	pazı	püsküllü	rüya	Sakarya Meydan
özgür	pek	raf	rüzgâr	Savaşı
özgürlük	pekâlâ	rağmen	rüzgârlı	sakın
özle-	peki	rahat	saat	sakinca
özlem	peltek	rahat et-	saatlerce	sakız
özlemini çek-	pembe	rahatla-	sabah	sakin
özlü	pembe pembe	rahatsızlık	Sabahattin	saklan-
pahalı	pencere	Ramazan Paşa	Teoman	saklanabil-
pala	penceresindeki	rast	sabahleyin	saklanan
palmiye	pençe	rast gel-	sabırlı ol	saksağan
pamuk	pençe pençe	rastla-	sabırsızlık	sal
panorama	penguen	rastlamayan	sabret-	sal-
pantolon	perçem	rastlan-	saç	saldırma
papağan	perçemli	razı	sade	salep
papaz	perde	reçine	sadece	Salih
para	peri	redingot	saf	salkım
parça	persler	rehber	safta	salla-
parça parça	peşkeş	rekor	sağ	sallanan
parçalayarak	peşkeş çek-	renk	sağa sola	salona
pare pare	Petrus	renk renk	sağı solu	saltanat
parıl parıl	peygamber	renkli	sağır	salya
parılda-	pınar	resim	sağla-	samimi

samimiyet	satır	sel	sev-	sıfır
Samsun	Savarona	selam	sevda	sığdır-
san-	savaş	selamlamadan	sevecen	sığın-
sana	savun-	selamlık	sevecenlik	sığınabil-
sanat	say-	Selanik	seven	sığıntı
sanatçı	sayabil-	Selanik Askeri	severken.	sihhat
sanatkâr	sayfa	Rüştiyesi	sevgi	sık sık
sanayi	saygı	Selçuk	sevgili	sıkı
sancak	saygı göster-	Selçuklu	sevil-	sıkı sıkı
sandal	saygıdeğer	Selçuklu Devleti	sevilen	sıkıl-
sanılan	saygılı	Selçuklular	sevimli	sıkıntı
sanki	sayı	selim	sevimplilik	sıkışıklık
sapsarı	sayıl-	semt	sevin-	sıkışıp
sapsız	saymak	sen	sevinç	sıla
sarar-	saz	sen	sevindirici	sımsıcacık
saray	sazlık	sene	seviş-	sımsıcak
sarf et-	sebeup	senelik	seviye	sınav
sarı	sebil	senin	sevme	sınıf
Sarıköy	sebze	senin	seyirci	sıra
sarıl-	seç-	serbest bırak-	seyre koyul-	sıra sıra
sarılı	seçenek	serçe	seyrede seyrede	sırmalı
sarılıp	seçil-	sergi	seyreden	sırt
sarılmak	seçilirken	sergilen-	seyrek	sıva-
sarıp	seçilme	sergileyen	seyrekleş-	sıyrılıp
sarışın	seçilmek	seril-	seyret-	sızıntı
sarkan	seçim	serili	seyretme	sızlan-
sarmala-	seçip	serin	sezinle-	sızlanış
sarsıla çarpışa	seçme	serinlik	sezmek	sigorta
sarsıla sarsıla	seçmek	sert	sıcak	silgi
sarsıntı	sedye	ses	sıcaklık	Silifke
sat-	sefer	seslen-	sıçra-	silin-
satın	seher	seslenirken	sıçrama	simit
satıcı	seher yeli	sessiz	sıçrayabil-	sin-
satılan	sekiz	sessizce	sıçrayan	Sinan

sipariş	sor-	su	sürü sürü	şayet
sit	sora sora	su	sürükle-	şefkat
site	soran	subay	sürüklemek	Şehidiye Camisi
sivri	soru	suç	sürükleyen	şehir
siyah	soru	suçlu	sürükleyip	şehit
siyasi	sorumlu	sudan	sürüp	şekeri
siz	sorumluluk	Sultandağı	sürüş	şekil
sizlerin	sorun	sulu	Süryani	şekillenme
sofra	sisis	Sumru	Süryani Patriği	Şemsi Efendi
sofra	sosyal	sungurlu	süs	Mektebi
sofrasındaki	soy	sunucu	süsle-	şen
soğan	soy-	surat	süslü	şenlen-
soğuk	soyadı	sus-	süt	şer
sohbet	Soyadı Kanunu	susan	sütbeyaz	şerbet
sohbet et-	soylu	susun	Sütçü İmam	şeref
sok-	Söğüt Yaylası	sükûn	süzgün	şeritli
sokak	sökük	Süleyman	şafak	şeritlik
sol	sön-	Peygamber	şahsiyet	şey
sol-	söyle-	sünger	şair	şiiir
solmayan	söyledik	Süphan Dağı	şakrak	şimdi
soluk	söyleme	sür-	Şam	şimdiki
soluklanmak	söylemek	sürdür-	şampiyon	şimdilik
solumak	söylen-	sürdüren	şan	şimşek
son	söylenebil-	süre	şanlı	şirin
sonra	söylenen	sürebil-	şans	şişe
sonra	söyleş-	süren	şarapnel	şişmanca
sonra	söylet-	süresince	şarkı	şişmanla-
sonraki	söyleyerek	Süreyya	şarkıdaki	şöhret
sonsuz	söz	sürme	şaş-	şövalye
sonsuzluk	söz et-	sürmene	şaşarak	şöyle
sonuç	sözcük	sürtün-	şaşır-	şu
sonuçlan-	sözde	sürtünme	şaşkın	şuraya buraya
sonunda	sözünü kes-	sürtünüş	şaşkınlık	şükran
sopa	spor	sürü	şavk	şüphe

ta	tanın-	tayin et-	ters	toplayıp
taal hun	tanın-	taze	ters ters bak-	toplu
taarruz	tanınma	tebeşir	tersle-	toplum
taban	tanyabil-	tecrübe	teselli et-	toprak
tabi	tanyan	tedarik et-	teşekkür et-	torba
tabiat	tanrı	tedavi	teşkil	torun
tablo	taraf	tedirgin	teyze	tost
taç	taraftaki	tedirginlik	teyzelerine	tost
tahta	tarar	tehlike	tezgâh	toz
takdir	Tarık Boğazı	tehlikeli	tıkan-	tozlu
takı	tarif et-	tek	tıkanık	tövbe
takıl-	tarih	Tekirdağ	tıpkı	trafik
takılıp	tarla	tekrar	tırmanma	tren
takılma	tartışan	telaş	tipik	tufan
takım	tartışıl-	televizyon	titizlik	tuğlu
takır	tartışırken	televizyondaki	titre-	tuhaf
takke	tartışma	temas	titreye titreye	tulum
takkeli	tartışmak	tembel	tiyatro	tunç
taklit	tartışmalı	temel	tohum	Turgut
taklit et-	tastamam	temiz	tok	tut-
taksi	taş	temizle-	tokmak	tutabil-
Talas	taşı-	temizlik	tomar	tutan
Talashlılar	taşın-	temsil et-	tombul	tuttur-
talihsiz	taşınan	tencere	ton	tutun-
tam	taşınınca	tep-	tonlarca	tutup
tamam	taşınma	tepe	top	tutuş-
tamamen	taşıt-	tepesinde kaynar sular	topla-	tutuştur-
tamamlanınca	taşıyabil-	boşal-	topla-	tutuşup
tamir et-	tat	tepki	toplama	tuz
tan	tat-	terakki	toplama-	tüh
tane	tatlı	terbiye et-	toplama-	tüken-
tanı-	tatmak	terim	toplama-	tükenmek
tanık	tavşan	terk	toplama-	tüket-
tanımlama	tayin	terk et	toplayarak	tükürük

tüm	uğrat-	uydurma	üniformalı	var
tünel	uğrayıp	uygarlık	ünlü	var-
tüp	uğur	uygulama	üret-	varan
tür	ulaş-	uygulanmak	üretebilmek	vardiya
türbe	ulaşma	uygun	üretici	varımızı
Türk	ulaşmak	uyku	üretkenlik	yoğumuzu
Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti	ulaştır-	uykusuzluk	ürkek	varıver-
Türkçe	ulu	uymayan	ürper-	varken
Türkiye	Ulu Cami	uyuklayan	ürpertici	varlık
Türkiye	ulus	uyumadan	ürü-	vasıta
Cumhuriyeti	ulusal	uyurken	ürün	vatan
türkü	uluslu	uyuyabil-	üst	vatandaş
türlü	um-	uzaga	üstelik	vazgeç-
türlü türlü	umut	uzak	üstün	vazife
tüter bacı	unut-	uzaklaş-	üstündeki	ve
tüy	unutabil-	uzaklaşma	üşüt-	vedalaş-
uc	unutmak	uzaklaşmak	ühüü	vefa
ucuz	unutul-	uzaklık	üz-	vefalı
uç-	unutup	uzan-	üzere	ver-
uçan	us	uzanan	üzeri	verebil-
uçarak	usan-	uzanmak	üzerindeki	veren
uçma	usta	uzat-	üzül-	veril-
uçurtma	usul	uzatıl-	üzüntü	verilen
ud	usulca	uzmanlık	vadi	verirken
ufacık	uşak	uzun	vagon	verme
ufak tefek	utanç	uzun	vah	vermek
ufaklı	uyan-	uzun uzun	vah vah	veteriner
ufaklık	uyandır-	uzunluk	vahşi	veteriner
ufala ufala	uyandıran	üçra	vakit	veya
ufuk	uyanık	üç	vakit	Veysel Dayı
uğrama	uyanıkken	üçüncü	vallah	vezir
uğraş-	uyanma	ülke	vallahi	vinç
uğraşmak	uyar-	ümit	Vangvang Gölü	viran
	uyarı	ün	vapur	vitrin

vitrindeki	yalaz	yapılanma	yaşamak	yazılı
vur-	yalçın	yapılardaki	yaşamımızdaki	yazlık
vurul-	yalnız	yapılma	yaşanan	yazma
vuruşarak	yalnızca	yapıp	yaşat-	yazmak
vücut	yalnızlık	yapıt	yaşayabilme	ye-
Walt Disney	yamaç	yapmak	yaşayan	yedi
xix.yüzyıl	yamalı	yaptır-	yaşlı	yedinci
ya	yaman	yaptırıp	yaşlıca	yedirmek
ya da	yan	yara	yat-	yel
ya...ya	yan-	yaralı	yatağan	yel değirmeni
yaa,	yan yana	yaramaz	yatak	yele
yabancı	yan yanalık	yarat-	yatan	yeleli
yağ	yanak	yaratıcı	yatınca	yelken
yağ-	yanan	yaratık	yatıp	yelkenli
yağan	yanaş-	yardım	yavaş yavaş	yem
yağma	yandaki	yardım et-	yaver	yemek
yağmur	yanık	yardımcı	yavru	yemek ye-
yağmur	yanıp	yardımlaşma	yavrucak	yemekte
yak-	yanıt	yargı	yayıl-	yeni
yakalamak	yani	yarı	yayılan	Yeni Türk Harfleri
yakalayış	yankılan-	yarım	yayla	yenil-
yakılabil-	yankılanan	yarın	yaymak	yenileyerek
yakın	yanlış	yarış	yayvan	yenme
yakınlaşma	yanma	yarış-	yaz	yer
yakınlık	yansıtma	yasa	yaz-	yer-
yakınlık	yap-	Yasef	yazabil-	yerdeki
yakınma	yapabil-	Yasef Efendi	yazar	yerken
yakıp	yapabilen	yaşlı	yazarken	yerleş-
yakış-	yapan	yaş	yazı	yerleşmek
yakıştır-	yapı	yaş dök-	yazık	yerleştir-
yaklaşık	yapıl-	yaşa-	yazık yazık	yerleştiril-
yaklaşınca	yapıl-	yaşa baba	yazıl-	yerli
yaklaşma	yapılabil-	yaşam	yazılabil-	yeryüzü
yalan	yapılan	yaşama	yazılan	yeşerince

yeşerip	yitirilen	yorul-	yükletilen	zamanlı zamansız
yeşil	yitiriver-	yorulma	yükletirken	zannet-
yeşillen-	yitirmemek	yorulmadan	yüksek	zarar
yet-	yitirmeyecek	yön	yükseklik	zaten
yetenek	yiyebil-	yönelik	yüksel-	zavallı
yetim	yiyecek	yönelt-	yükseliver-	zayıf
yetin-	yiyci	yönet-	yükseltme	zekâ
yetiş-	yoğrul-	yönetim	yüreği şiş-	zeki
yetişebil-	yoğun	yönetme	yüreği yan-	zengin
yetişkin	yoğur-	yöre	yürek	zenginleş-
yetişmek	yok	yöresel	yürekli	zevk
yetkili	yok ol-	yudumlamak	yürü-	zevкли
yığın	yokken	yukarı	yürüme	zeybek
yık-	yokluk	yule yule	yürümek	zeytin
yıka-	yoksa	yum-	yürüyünce	zeytinlik
yıkan-	yol	yumurcak	yüz	zıplama
yıkanmak	yol aç-	yumurta	yüz-	zırh
yıl	yol al-	yumurtla-	Yüzbaşı Mustafa	zil
yıldan yıla	yol göster-	yumuşak	Bey	zincir
yıldız	yol gösterici	yumuşak yumuşak	yüzden	Zinciriye
yıldızlı	yola düş-	yunan	yüzen	Medresesi
yıllarca	yola revan ol-	yunus	yüzlü	zindan
yırtıcı	yolcu	yunus emre	yüzmek	zira
yırtık	yolculuk	yurt	yüzüncü	ziyaret
yiğit	yoldaş	yutabil-	yüzünü as-	ziynet
yine	yolla-	yuva	yüzünü buruştur-	zor
yinelenme	yolundaki	yüce	yüzünü buruştur-	zorluk
yirmi	yonca	yük	yüzyıllar	zorunluluk
yirmi beş	yor-	yükle-	zafer	Zübeyde Hanım
yirmi üç	yorgunluk	yükleme	zaman	zümrüt

8.4. MEB 2014 Türkçe Çalışma Kitabının Söz Varlığı

acaba	Afrika'daki	Akkoyunlu	alıp	Andersen
acele	agresif	aklına gel-	alış-	andır-
acele acele	ağa	akraba	alışveriş	anı
acı	ağaç	akrabalık	Ali Rıza Efendi	anımsa-
acı-	ağart-	aksa-	Allah	Anıtkabir
acı acı	ağır	aksi	Allah	ani
acı-	ağır ağır	aksilik	göstermesin	Ankara
aç-	ağırlık	aksine	Allah rahmet	Ankara
açık	ağız	akşam	eylesin	Etnografya
açıkça	ağla-	Akşehir	Almanca	Müzesi
açıkla-	ağlayıp	aktarmak	alt	Ankara Kız
açıkla-	ağrı	akvaryum	altı	Lisesi
açıklama	ağrı-	al	altın	anla-
açıl-	ah	al-	altmış	anlam
açılış	ahbap	al al	ama	anlaşıl-
açıp	aheste aheste	ala	amaç	anlat-
açlık	ahırdaki	Alaaddin'in	aman	anlat anlat
açmadan	Ahmet	Lambası	Amasya	anlatabil-
açtırma	aile	alabil-	amca	anlatıp
ad	ait	alaca	Amerikan	anlayan
ad	ak	alacalı bulacalı	amma	anlayıp
ada	ak-	alan	ampullü	anlayıver-
adacık	ak et-	alarak	an	anne
adaleli	akademi	albatros	an-	ansızın
adam	akademik	aldır-	ana	ansiklopedi
adam	Akdeniz	âlem	ana cadde	antik
aday	akıl	alet	ana dili	antilop
âdeta	akıl yürüt-	alev	ana fikir	antlaş-
adındaki	akım	alın	Anadolu	apartman
af dile-	akın	alın-	Anadolu	apayrı
aferin	akıncı	alınınca	Güneşi	aptallaş-
Afrika	akışkanlık	alıntı	ancak	ara

ara-	asıl	avlan-	azgın	bakarak
ara sıra	asılı	avlu	azıcık	bakarken
araba	asır	Avrupa	azim	bakın-
Arabistan	asker	avuç	Aziziye	bakınırken
araç	askerlik	avurt	Tabyası	bakıp
arada sırada	aslan	avut-	azlık	bakırcı
arala-	astragan	ay	azman	Bakırköy
aralık	aş-	aya	baba	bakış
Arap	aşabilen	ayak	bacak	bakkal
Arapça	aşağı	ayakaltı	bacaklı	bale
araştır-	âşık	ayakkabı	badem	balık
araştırarak	aşırı	ayaklı	bağ	balina
arayan	aşına	ayar	bağımsızlık	Balkanlar
arayış	at	Aydın	bağır	balkon
arazi	at-	aydın	bağır-	balon
arı	atabil-	aydınlık	bağırarak	balta
Arjantin	atasözü	ayet	bağışla-	bambaşka
arka	Atatürk	ayıpla-	bağla-	banliyö
arka arkaya	ateş	ayır-	bağlaç	bant
arkadaş	ateşli ateşli	aykırı	bağlan-	banyo
arkadaşlık	Ateştepe	aylarca	bağlı	bar
armağan	atıl-	ayna	bağırış-	barış
arsa	atılan	aynı	bağsız	barışçı
arşınla-	atılıp	ayraç	bahane	bari
art	atış-	ayrıca	bahar	bark
art-	atla-	ayrıl-	bahar	bas-
artan	atlat-	ayrılık	bahçe	basamak
artarak	atlayan	ayrılınca	bahçedeyken	basık
artık	atlayıp	ayrım	bahçesindeki	baskın
artıp	atlıkarınca	ayrıntı	bahset	bastır-
artır-	av	Ayşe	bak-	baston
artıkça	aval aval	az	bakan	baş
Artuklular	avantaj	azal-	Bakanlar	baş başa
arzu	avcı	azap	Kurulu	baş eğdir-

başarı	bebecik	benek benek	bırakıver-	bir
başarılı	bebek	beneksiz	bırakmadan	bir tut-
başarılı kıl-	becer-	benimse-	bıyıklı	biraz
başım	bedesten	benlik	biberli	birbiri
başını yere ser-	Bedir	benze-	bici bici	birçok
başka	Bedri	benzetme	biçim	birden
başkalık	beğen-	benzeyen	biçim biçim	birdenbire
başkan	beğenil-	beraber	bil-	birer
başkent	bekçi	beraberlik	bildir-	birer birer
başla-	bekle-	berbat	bile	biri
başlangıç	bekleş-	berbat et-	bilebil-	birinci
başlat-	bekleyebil-	bereket	bilen	Birinci Dünya
başlayalı	bel	bereketli	bilgi	Savaşı
başlayan	belalı	beri	bilgin	birkaç
başlayınca	belgegeçer	berrak	bilgisayar	birleş-
başlayıp	belgelik	besin	bilhassa	birleştirep
başlık	belgesel	besle-	bilim	birlik
başlık	belir-	beslenen	bilin-	birtakım
başpiskoposluk	beliren	beslenmek	bilinç	bit-
baştan başa	belirginleş-	besleyip	bilinçli	biteviye
bat-	belirle-	besmele	bilinçsiz	bitirince
batı	belirlen-	beş	billur	bitişik
Batı Trakya	belirt-	beş on	bilmeyen	bitişik
batırıl-	belirti	beton	bin-	bitki
bayağı	belirtmek	bey	bin bir	bitkisel
bayıl-	Belkıs	beyazımsı	bin dört yüz elli	biz
bayrak	belki	Beyhude	bir	Bizans
bayram	belle-	Ömrüm	bin yetmiş bir	bizzat
Bayram Paşa	bellet-	beyin	bina	blok
Bayram Paşa	belli	bıçak	Binbir Gece	bocala-
Çeşmesi	bembeyaz	bık-	Masalları	bodrum
bazen	ben	bırak-	bindir-	boğaz
bazı	bence	bırakıl-	binip	Boğaziçi
be	benek	bırakıp	binlerce	boğulma

bol	bucak	Büyük Millet	cevapla-	çakşır
Bolu	buçuk	Meclisi	cevaplandır-	çal-
bomba	bugün	büyükanne	ceylan	çaladur-
bomboz	bul-	büyülü	ceza	çalar çalmaz
bonbonu	bulabil-	büyüt-	cılız	çalar saat
bora	bulunca	büyüten	cıvıl cıvıl	çalı
borç	bulup	büzül-	ciddi	çalın-
borçlu	bulut	cadde	ciğer	çalınan
boru	bunalım	cahil	cihan	çalış-
boş	bunca	cam	ciklet	çalışan
boşaltıp	burcu	camekânlı	cila	çalışıl-
boşluk	Burcu burcu	cami	cizye	çalışkan
boy	burkularak	can	coşkunluk	çalışkanlık
boya	Bursa	can yoldaşı ol-	cumartesi	çalışmak
boyalı	Bursa	canavar	cumhurbaşkanı	çam
boylu	buruk	candan	cumhuriyet	çamaşır
boyun	burukluk	canını ver-	cüce	Çamlıca
boyun eğme-	burun	cankurtaran	cümbüş	çan
boyuna	buyur-	canlan-	cümle	çanak
boyunca	buz	canlı	cümle	Çanakkale
boz-	buzlu	cansız	çabası	Çanakkale
bozuk	bükül-	Cebrail	çabuk	Savaşı
bozuver-	bükülüver-	cehennem	çabuk çabuk	çanta
böcek	bülbül	ceket	çadır	çap
bölen	bünye	cemiyet	çağ	çare
bölge	bürün-	cenk	çağdaş	çarp-
bölük	büsbütün	cennet	çağıl çağıl	çarşısı
bölük bölük	bütün	cennet	çağır-	çat-
bölüm	bütünleşen	cennetleştir-	çağrıl-	çat kapı
bölüm	bütünlük	cep	çağırıştır-	çatal
böyle	büyü-	cephe	çağırıştırın	çatı
böylece	büyücek	cesaret	çak-	çatık
bu	büyük	cetvel	çakıl-	çatırda-
Bu Böyledir		cevap	çakmak	çatışma

çatışma	çıkarıl-	çizgi	dağıl-	dayalı
çatlak	çıkarıp	çizil-	dağınık	dayan-
çay	çıkarken	çizili	daha	dayanabil-
çay bahçesi	çıkarmadan	çoban	dahi	dayanarak
çayır	çıkart-	çocuk	daima	dayanıklılık
çehre	çıkartıp	çocuk yuvası	daire	dayayıp
çek-	çıkıl-	çocukcağız	dakika	de
çekici	çıkıp	çocuklaş-	dal	de-
çekici	çıkış	çocukluk	dal-	de... de
çekidüzen	çılgın	çoğal-	dalabil-	dede
çekil-	çınlat-	çoğaldıkça	dalan	dedirt-
çekip	çıplak	çoğalırken	daldırıp	defa
çekirdek	çırpın-	çoğalt-	dalga dalga	defalarca
çekiş-	çıt çıkarma-	çoğu	dalgalan-	değ-
çekiştir-	çiçek	çoğul	dalgalanırken	değen
çektir-	çiçekli	çoğunluk	dalgalı	değer
çelik	çift	çok	dalgın	değerli
çelimsiz	çiftçi	çok çok	dalgınlık	değersiz
çene	çiftleş-	çokluk	dalış	değil
çene yarıştır-	çiftlik	çök-	dam	değın
çeşitli	çiftlik	çöl	damar	değirmen
çeşme	çiğdem	çöl	damga	değiş-
çevik	çiğdem	çömel-	Danimarka	değişen
çevir-	çiğneyerek	çömelip	Danimarkalı	değişik
çevre	çikolata	çöp	Danimarkalı	değişiver-
çevril-	çikolatalı	çöz-	Andersen	değiştir-
çevrili	çimen	çözmeden	dantel	değiştirilirken
çevrim içi	çiriş	çözüm	dar	değnek
çıglık	çirkin	Çukurova	daracak	deha
çık-	çit	çuval	darıl-	dek
çıkagel-	çita	çünkü	davet	delikanlı
çıkan	çivi	çürü-	davet et-	demin
çıkar-	çiz-	Dadaş	davran-	demir
çıkarak	çizerken	dağ	davranış	demirhindi

den-	devir-	dimdik	doğa	doyur-
denebil-	devlet	din	doğal	doyurabil-
denil-	devre	dinç	doğan	dozer
denince	devrim	dindirici	doğru	dökül-
deniz	deyim	dinel-	doğru dürüst	dökülüver-
Denizanası	deyim	dinle-	doğrul-	dön-
denk	deyince	dinlen-	doğup	dönem
denli	Deyrulzafaran	dinleniver-	doğur-	Döner Kümbet
depresyon	Deyrulzafaran	dinlenmeden	doğuver-	dönerek
der demez	Manastırı	dinleten	doktor	dönerken
dere	dımbırdat-	dinleye dinleye	doku	dönme dolap
derece	dış	dinleyen	dokun-	dönüp
Dergah dergisi	dışarı	dinleyerek	dokurcasına	dönüş-.
dergi	dışındaki	dinleyici	dol-	dört
deri	diğer	dip	dolap	döşe-
derin	dik-	diploma	dolaş-	döşek
derinden derine	dikeli	direk	dolaşan	dövüş
derken	diken	direnç	dolaştır-	dua
derman	dikerken	direnip	doldur-	dua et-
ders	dikil-	diril-	doldurabil-	dudak
ders al-	dikiz aynası	diş	dolduran	duman
ders çık-	dikkat	dişçilik	dolduruş	dur-
dert	dikkat	dişsiz	dolu	durabil-
derya	dikkat et-	dişsizlik	dolu dolu	durabil-
desen	dikkatli	diyar	domates	durakla-
destan	diktirebil-	diyebil-	Don Kışot	duran
destek	dil	diyen	donan-	durgun
detay	dil dök-	diz	donanma	durgunluk
dev	dile gel-	diz-	donuk	durmadan
deva	dile getir-	dizayn	doruk	durum
devam	dillerden	dizil-	dost	durup durup
devam et-	düşme-	dizlerinin bağı	dost	duvak
devce	dillere destan	çözül-	dostluk	duvar
devekuşu	(ol-)	doğ-	doya doya	duvarlı

duy-	düşünerek	eğitim	emsalsiz	Eskikale Köyü
duyan	düşünme	eğitim	emzirebil-	estağfurullah
duygu	düşünmek	eğlen-	emziremeden	esvab
duygulan-	düşünmeyen	eğlendir-	en	eş
duymayan	düşüp	eğlenerek	engel	eşek
duyurup	düzeltilmek	eğlenmek	enkaz	eşitlik
düğme	düzen	eğri	entari	eşraf
düğüm	düzenlen-	ek	epeyce	eşsiz
dükân	düzgün	ek-	er-	eşsizlik
dükândaki	düzlük	eklen-	Erciyes	eşya
dün	eda et-	ekmek	erdem	et
dünkü	edat	ekonomi	eren	et-
dünya	edebil-	ekonomik	erişebil-	etek
dünya yansa	edebiyat	eksik	eritebil-	etken
hasır tütme-	edebiyat	el	erkek	etki
dünyaca	eden	el ele	erken	etkile-
dünyada	ederek	elbet	ertesi	etkilenen
dünyadaki	ederken	elbette	Erzincan	etkili
dünyalı	edil-	elbise	Erzincan Lisesi	etkinlik
dür-	edilen	Elbistan	Erzurum	etkisi altına al-
dürümleyerek	edin-	elde et-	Erzurum Atatürk	etraf
düş	edince	elden çık-	Üniversitesi	etrafındaki
düş-	edip	elimdeki	es-	ev
düşkün	Edremit	elli	esaret	evdeki
düşkünlük	Edremitli	elma	esef	evet
düşman	eee	elmas	Esef Efendi	evlat
düşün-	efe	em-	esen	evlen-
düşün-	efendi	emin	eser	evrensel
düşünce	efsane	Emin Efendi	eser	evvel
düşünceli	Ege	Emine	esir	ey
düşündükçe	egemenlik	emir	esirlik	eylem
düşündür-	eğer	emir ver-	eski	eyvah
düşündürebil-	eğik	emret-	eski-	ezan
düşünebil-	eğil-	emrindeki	eskici	ezilip

ezip	fıstık	gamsız	gelen	gergedan
fabl	fiil	garip	gelin	geri
fabrika	fikir	garson	gelince	gerin-
fakat	fikir üret-	gayret et-	gelinlik	getir-
falan	fikir üretebil-	gaz	gelip	getirebil-
fanatik	fikir vermek	gazete	gelirken	getiren
fark	fikrini al-	gazete	geliş	getirip
fark	fikrini söyle-	gazoz	geliş-	geveze
fark et-	fil	gece	gelişim	gevrek
farklı	filan	gece	gelişmesindeki	geyik
farz et-	file	gece yarısı	gelmeden	gez-
Fatih Sultan	Filistin	gecik-	gemel	gezdir-
Mehmet Han	Filistin	geç	gemi	gezgin
fayda	film	geç-	gemici	gezi
fayton	filozof	geçen	Gemlik	gezilebil-
fazla	fincan	geçerek	gemlik	gezin-
fedâ	fiyat	geçerken	genç	gırtlak
felaket	fonksiyon	geçerli	gençleş-	Gibi
fen	Ford	geçici	gençlik	gibi
Fen Edebiyat	form	geçilen	gene	gidebil-
Fakültesi	fors	geçim,	genel	giden
fenalık	forsa	geçip	genellik	giderken
fer	fotoğraf	geçir-	geniş	gidince
ferahla-	fotoğraflardaki	geçit	genişletil-	gidip
ferman buyur-	Fransalı	geçmeden	genişleyince	gidiş
fert	Fransız İhtilali	geçmek	genişlik	gir-
fetih	Fransızca	geçmek	ger-	girebil-
fıkra	frekans	geçmiş	gerçek	giril giril
fırila-	fuâr	geçtikçe	gerçekleştir-	girilip
fırlayarak	fukara	gel-	gerdan	girince
fırtına	futbol	geldikçe	gereç	girintisiz
fırtınalı	futbol	gelebil-	gerek-	giriş
fısılda-	gaga	gelecek	gereken	git-
fısıltı	galiba	geleli	gerekli	gittikçe

giy-	görgün	granit	güneydoğu	hakkını helal et-
giyimli	görme	gurur	günlerce	haklı
giyip	görmeden	gücünü yitir-	gür	haksızlık
giz	görmedin	güç	güreş	hâl
gizem	görmek	güçlendir-	gürgen	hala
gizemli	görül-	güçleşir,	gürültü	hâlâ
gizli	görülen	güçlü	güven	hâlbuki
gizli gizli	görün-	güçlük	güvencin	hâlde
gizlice	görünce	gül	güverte	Halıcılar
göbekli	görüntü	gül-	güz	Halit Doral
göç-	görünüm	güldürebil-	güzel	Halk
göğüs	görüş	güldürüp	güzелce	halk
gök	görüş-	gülen	güzelleş-	halk bilimi
gökçek	görüş bildir-	gülerek	güzellik	hallet-
gökdoğan	görüşlü	Güiver	ha	halter
gökyüzü	görüşme	Güiver'in	haber	hamle
göl	görüşül-	Gezileri	haber gönder-	han
gölcük	görüşülüp	gülümse-	haber sal-	hangi
gölge	göster-	gülümse-	haber ver-	hanım
gömülüver-	göstererek	gülümseyerek	Hacılılar	hanımefendi
gönder-	gösteri	gülünecek	hacimli	hani
gönderil-	götür-	gülüş-	Hacivat'la	harap
gönlü ol-	götürebil-	gümrük	Karagöz	harbice
gönül	götürüp	gümüş	haç	harcanacak
gönüldaş	götürüver-	gün	hadi	harç
gönüllü	gövde	gün	hafız	harçlık
gönülsüz	göz	günah	hafif	hareket
gör-	gözden geçir-	günden güne	hafiflik	Hareket dergisi
göre	gözlerine	gündüz	hafta	hareket et-
göre	inanama-	gündüz	haftalarca	harf
görebil-	gözük-	güneş	hak ver-	harf inkılabı
gören	gözünde tüt-	güneşlendirmek	hakikaten	harıl harıl
görerek	gözyaşı	güneşli	hakiki	harita
görev	gözyaşı dök-	güney	hakkı	harmanla-

Harp	hayli	herhangi	Honat Hatun	ibaret
Akademisi	hayran	herhangi biri	Türbesi	ibret almak
Harp Okulu	hayran kal-	herkes	hoplama	icat
has	hayranlık	hey	Horasan	icra
Hasan	hayret	heybe	ekmeği	iç
Hasan Dede	hayrol-	heybet	horon	iç-
hasret	hayvan	heyecan	horoz şekeri	iç içe
hasret kal-	haz	heyecanlan-	hortum	içeri
hasretini çek-	hazır	heyecanlı	hoş	içi karar-
Hassen	hazırlan-	heykel	hoşça kal	için
hasta	hazırlık	hı	huzur	içindeki
hastalan-	Hazreti	hıçkırık hıçkırık	huzur	İçine
hastalık	Süleyman	hırka	huzurlu	içten
hastayken	hece	hısım	hükümet	içten
haşmet	hece	hız	hüner	içtenlik
hata	hedefleyen	Hızır	hürmet	idare
Hatay	helal	hızlı	hürriyet	idare et-
hatır	hele	hızlı hızlı	Hüseyin	ideoloji
hatırının	hele	hiç	Hüseyin Efendi	ifade
hatırla-	helva	hiçbir	hüzün	ifade et-
hatta	helvacı	hiçbiri	hüzün	iflas et-
hatun	hem hem	hijyenik	hüzünlü	iftira at-
hava	hemen	hikâye	II. Selim	ihtimal
havla-	hemen hemen	hilal	ılık	ihtiyaç
hay hay	hemşehri	himaye	ıpıssız	ihtiyar
hayal	Henry Ford	hindi	ısın-	ihtiyarlık
hayat	henüz	hisset-	ısır-	iki
hayat ver-	hep	hizmet	ıslak	ikinci
haydi	hepsi	hizmetçi	ıslatış	ikna
hayfa	her	hobi	Isparta	İkram et-
hayır	her kafadan bir	hobi	ışık	il
hayırdır	ses çık-	Hoca	ışık ışık	ilaç
inşallah	herhalde	Hoca Efendi	ışıl ışıl	ilaç
hayırlı	herhâlde		ışılıtlı	İlahi

ilan	incecik	iskemle	İtalyanlar	kaburga
ilan et-	incele-	isli	itekleyip	kaç
ile	inci	İspanyol	ithaf	kaç-
ilerdeki	inci	İstanbul	itibaren	kaçabil-
ileri	indir-	İstanbul	itici	kaçamak
ilerle-	inen	İstanbul	İtilaf Devletleri	kaçan
ilerleme	inerken	Dolmabahçe	itiraf	kaçın-
ilgi	İngiliz	Sarayı	iyi	kaçıp
ilgilen-	inilti	İstanbul'daki	iyice	kaçır-
ilgili	inince	istasyon	iyileş-	kaçırırken
ilim	inip	iste-	iyileşip	kaçış
ilişki	inkılabın	istek	iyileşir	kaçmak
ilk	inle-	isten-	iyileşmez	kadar
ilkbahar	inmeden	istenen	iyileştiren	kadın
ilke	insafsızlık	istersen	iyilik	kadırga
ilkin	insan	İstiklâl Marşı	iz	kafa
ilkokul	insan minsan	isyan	izin	kafes
ilkyazı	insanlık	iş	izin ver-	kaftan
iltifat	insanoğlu	işaret	izle-	kağıt
imam	insanoğlu	işaret et-	İzmir	kâğıt
iman	insansız	işaretleyerek	İzmir	kahkaha
imdat	inşa et-	işçilik	İzmit	kahraman
imkân	İnşaat	işgal	Jumbo	kahramanca
imparator	inşallah	işgal et-	kabahat	kahramanken
imza atmak	ip	işit-	kabahat	kahramanlık
in-	ipe un ser-	işitil-	kabak	kahvaltı
inan-	İrem	işle-	kabar-	kahve
inanan	iri	işleme	kabarık	kahvehane
inanç	iri iri	işlemecilik	Kabataş	kahverengi
inandır-	irice	işlen-	kabir	kal-
inanıl-	irili	işleyen	kabuklu	kalabalık
inanmış	isabet	iştah	kabul	kalabil-
inat	ise	işte	kabul et-	kalan
ince	isim	it	kabullen-	kaldır-

kaldırabil-	kapısız	karın	katlanan	Kebir köyü
kaldırıl-	kapkara	karıncalan-	katlanılma	keçi
kale	kaplan	karış-	katlı	keçi yolu
kalem	kaplı	karışık	katmak	keder
kalın	kaplumbağa	karışım	kattaki	keci
kalın kalın	kapsa-	karlı	kavak	keci
kalk-	kaptan	karpuz	kaval	keklik
kalkan	Kaptan Kara	karşı	kavanoz	kelebek
kalkıp	Memiş	karşı çık-	kavram	kelime
kalkış-	kaptır-	karşiki	kavrul-	Keloğlan
kalp	kar	karşılanabil-	kavuk	kemerli
kalpak	kara (renk)	karşılaş-	kavur-	kemik
kambur	kara (yer)	karşılaşınca	kavuş-	kemir-
kampana	kara kara	karşılaştır-	kay-	kemirt-
kamyon	Kara Memiş	karşılaştırma	kaya	kenar
kan	Karadeniz	karşılaiş	kayan	kenarsız
kanaat getir-	Karagöz	karşılık	kaybet-	kendi
kanat	Karakoç	kartal	kaybol-	kent
kanat	karakter	kasaba	kaybolup	kent kaçkını
kanepes	karanlık	Kasimiye	kaydol-	kere
kanguru	Karaoğlan	Medresesi	kayısı	Kerem
kanını akıt-	karar-	kasırğa	kaynak	Kerem ile Aslı
Kanlıca	karar al-	kaş	kaynaş-	kerpeten
kanun	karar ver-	kaşalot	kaynayan	kertenkele
kaos	karara var-	kaşık	Kayseri	kervansaray
kapa-	kararlılık	kat	Kayseri Müzesi	kes-
kapağındaki	karayel	kat-	Kayserili	kesil-
kapalı	karayolu	kat et-	kaz-	kesiş-
kapalılık	kardeş	katı	kazan	keski
kapalı	kardeşlik	katıl-	kazan-	keskin
kapatıp	karga	katıla katıla	kazanan	kestane
kapı	kargaşa	katılık	kazandırabil-	keşke
kapıcı	karı	katır	kazanmak	keten
kapısındaki	karıcık	kâtip	kebab	keyif

kez	kıta	kitle	komşunun	koskocaman
kible	kıvılcım	klasik	komşusu	koş-
kıç	kıy-	ko-	komşuyu	koşabil-
kıl	kıyafetli	koca	komutan	koşan
kıl-	kıyı	kocaman	kon-	koşarak
kılıç	kıymetli	kocaman	konan	koştur-
kına	kız	kocaman	konu	koşu
kınalı	kız-	koç	konu komşu	koşucu
kıpır kıpır	kızar-	kok-	konudaki	kovala-
kıpırdan-	kızarak	kokla-	konuk	kovalayarak
kır	kızgın	koku	konul-	koy-
kır-	kızıl	kokulu	konusundaki	koyan
kırabilen	kızılçık şerbeti	kol	konuş-	koyma
kırçıl	kızıllık	kol	konuşan	koymak
kırık	ki	kola	konuşma	koyup
kırıklık	kibar	Kolağası Mehmet	konuşmayarak	kök
kırıl-	kibrit	Tevfik Bey	konut	kök
kırılıver-	Kibritçi Kız	kolay	Konya	kömür
kırıntı	kilim	kolay kolay	kooperatif	köpek
kırk	kilise	kolayca	kop-	köprü
kırlangıç	kilitleme	kolaylaştır-	kork-	köpük
kırmızı	Kilogram	koli	korkarak	köpük köpük
kırmızılı	kim	komik	korku	köpüklen-
kırtasiye	kimi	komiklik	korkunç	kördüğüm
kırtasiyeci	kimse	kompresör	korkut-	kösele
kısa	kir pas	komşu	korkutabil-	köşe
kısaca	kiracı	komşu	koro	köşe yazısı
kısaltıl-	kirli	komşu	korsan	köşk
kısık	kişi	komşu	korsan	kötü
kısım	kişilik	komşu kapısına	koruma	kötümser
kıskan-	kişisel	çevir-	korumak	köy
kış	kitap	komşuda	korun-	köylü
kışkırt-	kitaplık	komşuluk	koruyucu	kreş
kışlık	kitapsız	komşuluk	koruyucu	kronolojik

kubbe	kuş	La Fontaine	mahalleyi	masal
kucak	kuş	labirent	ayağa kaldır-	maskaralık
kucak aç-	kuşak	laf	Mahmut	maşallah
kucaklayıp	kuşaklı	lamba	mahzun	matematik
kulak	kuşatıp	laptop	mahzun	mavi
kullan-	kuşku	lazım	Makbule	mavi
kullanılmak	kuşsuz	leblebi	Makbuş	mavilik
kullanma	kutlu	lehçe	makine	mayıs
kulp	kutu	levent	mal	maymun
kulübe	kutup	levha	mal ol-	mecaz
kumanda	kuvvet	leziz	Malta	meclis
kumaş	kuvvetli	Libya	malzeme	medeniyet
kumru	kuzey	lider	mamur	medrese
kundak	Kuzey Amerika	likit	Manastır	Mehmet Akif
kur-	kuzu	liman	Manastır Askeri	Ersoy
kurbağa	küçücük	linyit	İdadisi	Mehmet
kurmak	küçücük	lise	manda	Akpara
kurşun	küçük	lokanta	manevi	mekân
kurtar-	küçük prens	lüks	maneviyat	mektedir
kurtarma	küçümseyerek	lütfen	manolya	mektup
kurtarmak	küflen-	macun	manzara	meltem
kurtul-	kül	madalya	Maraşlı	memeli
kurtulabil-	küllenip	madde	maraton	memleket
kurtuluş	kültür	maddi	Mardin	memnun kal-
kuru	kültürel	maddiyat	Mardin	memurluk
kuru-	kültürlü	madem	Belediyesi	menkıbe
kurucu	kümbet	maden	marifet	merak
kurul	kürek	mağlup	market	merak
kurul-	kürek çek-	mahalle	Marmara	merak et-
kurum	küs-	mahalle	martı	meraklı
kuruş	küskün	kahvesine	marul	mercan
kuruşu	küstür-	döndür-	marulcu	mercan
kurutul-	küt küt	mahalledeki	masa	merdiven
kusur	kütüphane	mahalleli	masal	merdo

merhamet	miki	muhtaç	müzik	nezle
merhum	milat	mukavva	n' oluyor	nice
merkez	millet	mukavva	naaş	niçin
merkez	milletçe	Mustafa	nadir	nihayet
mermer	millettaş	Mustafa Kemal	nakış nakış	nihayetsiz
Mersin	milletvekili	Mustafa Kemal	nakışlan-	nine
mert	milli	Atatürk	nam	nine
mesafe	millî	Mustafa Kemal	namaz	nine
mescit	millî mücadele	Paşa	nar	nine
mesela	millî savunma	Mustafa Kutlu	nara	nine
mesele	bakanı	mutfak	nasıl	ninecik
mesken	milliyetçilik	mutlaka	nasırlan-	niye
meslek	mimar	mutlu	nasırlaş-	niyet
meslek	mimar	mutluluk	nasip	nokta
meşale	Mimar Sinan	mutsuz	Nasrettin Hoca	noktalama
meşe	minare	mücadele	naylon	normal
meşgul	minareli	müddet	nazar eyle-	nostalji
meşhur	mini mimi	müddetçe	nazır	not al-
metin	minik	müdür	nazlı	not et-
metin	minimini	müdür	ne	numara
metot	minnacık	müfettişlik	ne	Nurullah Ataç
metre	minnoş	mühendis	ne kadar	o
metro	mirasyedi	müjde	ne... ne	ocak
Mevlâna	miskin miskin	müjdecî	neden	oda
mevsim	mitoloji	mümkün	nefes	odun
meyve	modern	münasebet	nefes al-	oğlan
mezar	mola	müsaade	nehir	oğlum
mı	Mor Yakup	Müslüman	Nene Hatun	oğul
mıhlaysı	Manastırı	müspet	nereli	oh
mıhlı	moral	mütevazı	nesil	okşa-
mırıldan-	muadâ	müze	nesne	okşayıp
mızızlan-	muayene et-	Müzeyyen	neşe	Oktay Akbal
mi	muhabbet	müzik	netice	oku-
mide	muhakkak	müzik	Nezahat	okul

okuldaki	olmayan	ortaya çıkar-	oyuncak	önündeki
okuldayken	olmayış	ortaya koy-	oyuncakçı	öp-
okuma	olumlu	Osman Gazi	oyuncu	öpme
okumak	olun-	Osmanlı	öbür	öpünce
okumayan	olunabil-	Osmanlı	ödev	öpüver-
okun-	olup	Osmanlı devleti	ödül	ördek
okunaklı	olur	otel	öge	örgütlen-
okunan	olur	otlayan	öğren-	örnek
okur	oluş	oto	öğrenci	örnek
okurken	oluş-	otobüse	öğrenim	örnekleme
okuryazar	oluştur-	otomobil	öğrenmek	ört-
okut-	oluşturan	otomobil	öğretim	örtibil-
okuyabil-	oluver-	otur-	öğretmek	örtü
okuyan	omuz	oturan	öğretmek	örtülen
okuyarak	on	oturul-	öğretmen	örtüsüz
okuyucu	on beş	oturularak	öğretmen	örülü
okuyup	on sekiz	oturup	öksür-	öt-
okyanus	onarım	otururken	öl-	öte
ol-	onay	otururver-	öldükten	öteki
olabil-	Onuncu Yıl	otuz	ölen	öterek
olağanüstü	Nutku	otuz iki	ölme	ötesindeki
olalı	orijinal	otuz-otuz beş	ölü	ötme
olan	orman	ov-	ölüm	ötücü
olanak	ormansızlık	ova	ölünce	ötüş
olarak	orta	ova	ön	ötüşen
olasılık	Orta Anadolu	oya	önce	övgü
olay	Orta Asya	oyalan-	önde	övme
olduğundan	ortaçağ	oyna-	önderlik	övün-
olduk	ortak	oynamak	önem	övüngen
oldukça	ortalığı	oynaş-	önemli	övünürken
olimpiyat	velveleye ver-	oynat-	önemli	öyle
olma	ortam	oynayarak	önemli	öyle
olmadan	ortasındaki	oysa	önemsiz	öz
olmak	ortaya çık-	oyun	önlük	özdeyiş

özel	paşa	pırl pırl	renk	sağ
özellik	Paşa apartmanı	pirinç	renk renk	safta
özetle-	patates	pis	renkli	sağ
özetlenip	patlak	pişen	resim	sağa sola
özge	Pavlus Kilisesi	planlı	ressam	sağı solu
özgü	pay	Porsuk Çayı	rezidans	sağır
özgü	paylaş-	portakal	rihtim	sağla-
özgün	paylaşıl-	portakal	rica et-	sağlam
özgür	Pazar	posta koy-	rivayet	sağlama
özgürlük	pazar	poşet	Rize	sağlamak
özle-	pazı	poyraz	Romalılar	sağlı sollu
özlem	pek	pöhrenk	roman	sağlık
özlemini çek-	pekâlâ	printer	romancı	sağrı
özlü	peki	proje	ruh	sahiden
pahalı	peltek	pupa	ruh	sahil
pala	pembe	püsküllü	Rumeli	sahip
palmiye	pembe pembe	Radyo	rutubetli	sahne
pamuk	pencere	raf	rüya	sakal
panorama	pencere	rağmen	rüzgâr	sakallı
pantolon	penceresindeki	rahat	rüzgârlı	Sakarya
papağan	pençe	rahat et-	saadet	Meydan Savaşı
papaz	pençe pençe	rahatla-	saat	sakin
para	penguen	rahatsızlık	saat	sakinca
paragraf	perçem	Ramazan Paşa	saatlerce	sakız
parça	perçemli	rast	sabah	sakin
parça parça	perde	rast gel-	Sabahattin	saklan-
parçalayarak	peri	rastla-	Teoman	saklanabil-
pare pare	persler	rastlamayan	sabahleyin	saklanan
parıl parıl	peşkeş	rastlan-	sabırlı ol	saksağan
parılda-	peşkeş çek-	razi	sabırsızlık	sal
parla-	Petrus	reçine	sabret-	sal-
parlat-	peygamber	redingot	saç	saldırgan
parmak	pınar	rehber	sade	saldırma
pastane	pırl pırl	rekor	sadece	salep

Salih	sarkan	seçim	seril-	seyrekleş-
salkım	sarmala-	seçip	serili	seyret-
salla-	sarsıla çarpışa	seçme	serin	seyretme
sallanan	sarsıla sarsıla	seçmek	serinlik	sezinle-
salona	sarsıntı	sedye	sert	sezmek
saltanat	sat-	sefer	ses	sıcak
salya	satın	seher	ses olayları	sıcak
samimi	satıcı	seher yeli	seslen-	sıcaklık
samimi	satılan	sekiz	seslenirken	sıçra-
samimiyet	satır	sel	sessiz	sıçrama
Samsun	Savarona	selam	sessizce	sıçrayabil-
san-	savaş	selamlamadan	sev-	sıçrayan
sana	savun-	selamlık	sevda	sıfat
sanat	say-	Selanik	sevecen	sıfır
sanatçı	sayabil-	Selanik Askeri	sevecenlik	sığdır-
sanatkâr	sayfa	Rüştiyesi	seven	sığın-
sanayi	saygı	Selçuk	severken.	sığınabil-
sancak	saygı göster-	Selçuklu	sevgi	sığıntı
sandal	saygıdeğer	Selçuklu	sevgili	sihhat
sanılan	saygılı	Devleti	sevil-	sık sık
sanki	sayı	Selçuklular	sevilen	sıkça
sapsarı	sayıl-	selim	sevimli	sıkı
sapsız	saymak	semt	sevimplilik	sıkı sıkı
sarar-	saz	sen	sevin-	sıkıl-
saray	sazlık	sen	sevinç	sıkıntı
sarf et-	sebep	sene	sevindirici	sıkışıklık
sarı	sebil	senelik	seviş-	sıkışıp
Sarıköy	sebze	senin	seviye	sıla
sarıl-	seç-	senin	sevme	sımsıcacık
sarılı	seçenek	serbest bırak-	seyirci	sımsıcak
sarılıp	seçil-	serçe	seyre koyul-	sınav
sarılmak	seçilirken	sergi	seyrede seyrede	sınıf
sarıp	seçilme	sergilen-	seyreden	Sır
sarışın	seçilmek	sergileyen	seyrek	sıra

sıra sıra	sol	Söğüt Yaylası	sükûn	süzgün
sırmalı	sol-	sökük	Süleyman	şafak
sırt	solmayan	sön-	Peygamber	şahıs
sıva-	soluk	söyle-	sünger	şahsiyet
sıyrılıp	soluklanmak	söyledik	Süphan Dağı	şair
sızıntı	solumak	söyleme	sür-	şakrak
sızlan-	son	söylemek	sürdür-	Şam
sızlanmış	sonra	söylen-	sürdüren	şampiyon
sigorta	sonra	söylenebil-	süre	şampiyon
silgi	sonra	söylenen	sürebil-	şan
Silifke	sonraki	söyleş-	süren	şanlı
silin-	sonsuz	söylet-	süresince	şans
simit	sonsuzluk	söyleyerek	Süreyya	şarapnel
sin-	sonuç	söz	sürme	şarkı
Sinan	sonuçlan-	söz et-	sürmene	şarkıdaki
sipariş	sonunda	sözcük	sürtün-	şaş-
sit	sopa	sözde	sürtünme	şaşarak
site	sor-	sözünü kes-	sürtünüş	şaşır-
sivri	sora sora	spor	sürü	şaşkın
siyah	soran	su	sürü sürü	şaşkınlık
siyasi	soru	su	sürükle-	şavk
siyasi	soru	subay	sürüklemek	şayet
siz	soru	suç	sürükleyen	şefkat
sizlerin	sorumlu	suçlu	sürükleyip	Şehidiye
sofra	sorumluluk	sudan	sürüp	Camisi
sofra	sorun	Sultandağı	sürüş	şehir
sofrasındaki	sis	sulu	Süryani	şehir
soğan	sosyal	Sumru	Süryani Patriği	şehit
soğan	soy	sungurlu	süs	şekeri
soğuk	soy-	sunucu	süsle-	şekil
sohbet	soyadı	surat	süslü	şekillenme
sohbet et-	Soyadı Kanunu	sus-	süt	Şemsi Efendi
sok-	soylu	susan	sütbeyaz	Mektebi
sokak	soylu	susun	Sütçü İmam	şen

şenlen-	takı	tarar	tedirginlik	teyze
şer	takıl-	Tarık Boğazı	tehlike	teyzelerine
şerbet	takılıp	tarif et-	tehlikeli	tezgâh
şeref	takılma	tarih	tek	tıkan-
şeritli	takım	tarla	Tekirdağ	tıkanık
şeritlik	takır	tarla	tekrar	tıpkı
şey	takip	tartışan	telaş	tırmanma
şiir	takke	tartışıl-	televizyon	tırnak
şimdi	takkeli	tartışırken	televizyondaki	tipik
şimdiki	taklit	tartışma	temas	titizlik
şimdilik	taklit et-	tartışmak	tembel	titre-
şimşek	taksi	tartışmalı	temel	titreye titreye
şirin	Talas	tastamam	temiz	tiyatro
şişe	Talashılar	taş	temizle-	tiyatro
şişmanca	talihsiz	taşı-	temizlik	tohum
şişmanla-	tam	taşın-	temsil et-	tohumluk
şovmen	tamam	taşınan	tencere	tok
şöhret	tamamen	taşınınca	tep-	tokmak
şövalye	tamamlanınca	taşınma	tepe	tomar
şöyle	tamir et-	taşıt-	tepesinde kaynar	tomar
şu	tan	taşıyabil-	sular boşal-	tombul
şuraya buraya	tane	tat	tepki	ton
şükran	tanı-	tat-	terakki	tonlarca
şüphe	tanık	tatlı	terbiye et-	top
ta	tanık gösterme	tatmak	terim	topla-
taarruz	tanımlama	tavşan	terim	topla-
taban	tanın-	tayin	terk	toplam
tabi	tanın-	tayin et-	terk et	toplan-
tabiat	tanınma	taze	ters	toplanan
tablo	tanıyabil-	tebeşir	ters ters bak-	toplantı
taç	tanıyan	tecrübe	tersle-	toplantı
tahmin	tanrı	tedarik et-	teselli et-	toplarken
tahta	taraf	tedavi	teşekkür et-	toplayarak
takdir	araftaki	tedirgin	teşkil	toplayıp

toplu	tükürük	ufaklık	uyandır-	uzun uzun
toplum	tüm	ufuk	uyandıran	uzunluk
toprak	tünel	uğrama	uyanık	üçra
torba	tüp	uğraş-	uyanıkken	üç
torba	tür	uğraşmak	uyanma	üçüncü
torun	türbe	uğrat-	uyar-	ülke
tost	Türk	uğrayıp	uyarı	ümit
tost	Türk	uğur	uydurma	ün
toz	Türk Dili ve	ulaş-	uygarlık	üniformalı
tozlu	Edebiyatı	ulaşma	uygulama	ünlem
tövbe	Türk Tarihi Tetkik	ulaşmak	uygulanmak	ünlü
trafik	Cemiyeti	ulaştır-	uygun	ünlü düşmesi
tren	Türkçe	ulu	uygun	ünsüz
TRT	Türkiye	Ulu Cami	uyku	benzeşmesi
tufan	Türkiye	ulus	uykusuzluk	üret-
tuğlu	Cumhuriyeti	ulusal	uymayan	üretebilmek
tuhaf	türkü	uluslu	uyuklayan	üretici
tulum	türkü	um-	uyumadan	üretkenlik
Tunceli	türlü	umut	uyurken	ürkek
tunç	türlü türlü	UNICEF	uyuyabil-	ürper-
tut-	tüter bacı	unut-	uzağa	ürpertici
tutabil-	tüy	unutabil-	uzak	ürü-
tutan	uc	unutmak	uzaklaş-	ürün
tuttur-	ucuz	unutul-	uzaklaşma	üst
tutun-	uç-	unutup	uzaklaşmak	üstelik
tutup	uçan	us	uzaklık	üstün
tutuş-	uçarak	usan-	uzan-	üstündeki
tutuştur-	uçma	usta	uzanan	üstünlük
tutuşup	uçsuz bucaksız	usta	uzanmak	üşüt-
tuz	uçurtma	usul	uzat-	üühüü
tüh	ud	usulca	uzatıl-	üz-
tüken-	ufacık	uşak	uzmanlık	üzere
tükenmek	ufak tefek	utanç	uzun	üzeri
tüket-	ufaklı	uyan-	uzun	üzerindeki

üzül-	ver-	yağan	yanaş-	yarat-
üzüntü	verebil-	yağma	yandaki	yaratıcı
vadi	veren	yağmur	yangın	yaratık
vagon	veri	yağmur	yanık	yardım
vah	veril-	yak-	yanıp	yardım et-
vah vah	verilen	yakalamak	yanıt	yardımcı
vahşi	verirken	yakalayış	yani	yardımlaşma
vakit	verme	yakılabıl-	yankılan-	yargı
vakit	vermek	yakın	yankılanan	yarı
vali	veteriner	yakınlaşma	yanlış	yarım
vallah	veteriner	yakınlık	yanma	yarın
vallahi	veya	yakınlık	yansıtma	yarış
Vangvang Gölü	veya	yakınma	yap-	yarış-
vapur	Veysel Dayı	yakıp	yapabil-	yaşa
var	vezir	yakış-	yapabilen	Yasef
var-	vilayet	yakıştır-	yapan	Yasef Efendi
varan	vinç	yaklaşık	yapı	yaslı
vardiya	viran	yaklaşınca	yapıl-	yaş
varımızı	vitrin	yaklaşma	yapıl-	yaş dök-
yoğumuzu	vitrindeki	yalan	yapılabıl-	yaşa-
varıver-	vur-	yalaz	yapılan	yaşa baba
varken	vurul-	yalçın	yapılanma	yaşam
varlık	vuruşarak	yalnız	yapılardaki	yaşama
varlık	vücut	yalnızca	yapılma	yaşamak
vasıta	Walt Disney	yalnızlık	yapıp	yaşamımızdaki
vatan	web	yamaç	yapıt	yaşanan
vatandaş	xix.yüzyıl	yamalı	yapmak	yaşat-
vazgeç-	ya	yaman	yaptır-	yaşayabilme
vazife	ya da	yan	yaptırıp	yaşayan
ve	ya...ya	yan-	yar	yaşlı
ve	yaa,	yan yana	yara	yaşlıca
vedalaş-	yabancı	yan yanalık	yaralı	yat-
vefa	yağ	yanak	yaramaz	yatağan
vefalı	yağ-	yanan	yararlan-	yatak

yatan	yedinci	yet-	yoğrul-	yönelt-
yatınca	yedirmek	yetenek	yoğun	yöneltmek
yatıp	yel	yetim	yoğur-	yönet-
yavaş yavaş	yel değirmeni	yetin-	yok	yönetim
yaver	yele	yetiş-	yok ol-	yönetme
yavru	yeleli	yetişebil-	yokken	yöre
yavrucak	yelken	yetişkin	yokluk	yöresel
yay	yelkenli	yetişmek	yoksa	yudumlamak
yayıl-	yem	yetkili	Yoksulluk	yukarı
yayılan	yemek	yığın	İçimizde	yukarıdaki
yayla	yemek ye-	yık-	Yokuşa Akan	yule yule
yaymak	yemekte	yıka-	Sular	yum-
yayvan	yeni	yıkan-	yol	yumurcak
yaz	yeni	yıkanmak	yol	yumurta
yaz-	Yeni Türk	yıl	yol aç-	yumurtla-
yazabil-	Harfleri	yıldan yıla	yol al-	yumuşak-
yazar	yenil-	yıldız	yol göster-	yumuşak
yazar	yenileyerek	yıldızlı	yol gösterici	yumuşak
yazarken	yenme	yıllarca	yola düş-	yumuşak
yazı	yer	yırtıcı	yola revan ol-	yunan
yazı	yer-	yırtık	yolcu	yunus
yazıcı	yerdeki	yiğit	yolculuk	yunus emre
yazık	yerken	yine	yoldaş	yurt
yazık yazık	yerleş-	yinelenme	yolla-	yutabil-
yazıl-	yerleşmek	yirmi	yolundaki	yuva
yazılabil-	yerleştir-	yirmi beş	yonca	yüce
yazılan	yerleştir-	yirmi üç	yor-	yüce
yazılı	yerleştiril-	yitirilen	yorgunluk	yük
yazım	yerli	yitiriver-	yorul-	yükle-
yazlık	yeryüzü	yitirmemek	yorulma	yükleme
yazma	yeşerince	yitirmeyecek	yorulmadan	yükletilen
yazmak	yeşerip	yiyebil-	yön	yükletirken
ye-	yeşil	yiyecek	yönelik	yüksek
yedi	yeşillen-	yiyci	yönelik	yükseklik

yüksel-	Yüzbaşı	yüzyıllar	zeki	Zinciriye
yükseliver-	Mustafa Bey	zafer	zengin	Medresesi
yükseltme	yüzden	zaman	zenginleş-	zindan
yüreği şiş-	yüzen	zamanlı	zevk	zira
yüreği yan-	yüzlü	zamansız	zevкли	ziyaret
yürek	yüzmek	zamir	zeybek	ziynet
yürekli	yüzüncü	zannet-	zeytin	zor
yürü-	yüzünü as-	zarar	zeytinlik	zorluk
yürüme	yüzünü	zarf	zıplama	zorunluluk
yürümek	buruştur-	zaten	zırh	Zübeyde Hanım
yürüyünce	yüzünü	zavallı	zıt anlam	zümürüt
yüz	buruştur-	zayıf	zil	
yüz-	yüzyıl	zekâ	zincir	

ÖZGEÇMİŞ

Genel Bilgi

Adres: Haydarbey Mah. 75. Sokak Emirbey Sitesi C blok 3. Kat No/6

Onikişubat/Kahramanmaraş

Tel: 0 (505) 349 98 96

E-mail: adamcelik@hotmail.com

Eğitim ile İlgili Bilgiler

Y. Lisans:

Lisans: Atatürk Üniversitesi, KKE Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Lise: Kahramanmaraş Lisesi, Kahramanmaraş

İş Deneyimi

2001-2004 Türkçe Öğretmeni, Kahramanmaraş

2004-2015 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Kahramanmaraş

Yayımlar

Sunumlar, Katılan Konferanslar/Seminerler

Sarı, M., Çelik, A. (2014, Haziran). *1947 Tarihli Türkçe I Ders Kitabında Neolojizm (Yenileşme)*, 7. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye

Kazanılan Burslar

Projeler

Üye Olunan Bilimsel Kuruluşlar

Konuşulan Diller

Bilişim Teknolojilerine dair Beceriler

İlgi Alanları